

проф. г-р ДЕЙВИД ГУДИНГ

*Прозорец
към
Рая*

„Верен“
София, 2014

© The Myrtlefield Trust, Coleraine, Northern Ireland

Първо електронно издание, PDF формат
© 2014, Издателство „Верен“ ЕООД

© Превод: Мартин Райчинов
© Корица: Нина Иванова-Донковска
Редактор: Илиян Троянски

Предпечат: Издателство „Верен“ ЕООД

Издателство „Верен“
пл. „Славейков“ 1
1000 София
тел. тел. 0888 562 679
www.veren.bg

ISBN 978-619-7015-43-0

СЪДЪРЖАНИЕ

<i>Насоки за изучаване</i>	6
<i>Първа част</i>	
ЕВАНГЕЛИЕТО НА ОТХВЪРЛЕНИТЕ И ПОТИСНАТИТЕ	
1. Спасяването на проститутката	9
2. Изкуплението на измамника	21
3. Отдаване правото на вдовицата	33
4. Обръщането на престъпника	47
<i>Втора част</i>	
ЕВАНГЕЛИЕТО НА ТОЗИ И ОТВЪДНИЯ СВЯТ	
5. Повратната точка на времето	59
6. Порга към вечността	67
7. Когато преминем отвъд	77
8. Отвъд	87
<i>Трета част</i>	
ЕВАНГЕЛИЕТО НА ЦАРЯ И ДНЕСНОТО МУ ЦАРСТВО	
9. Царят обявява Своя Завет	101
10. Отношенията между Владетеля и Неговите поданици	113
11. Рангът и наградата на Царските слуги	123
12. Царят-Свещеник и Царственият изгнаник	133
<i>Четвърта част</i>	
РАЗКАЗИТЕ ЗА ДЕТСТВОТО НА ЦАРЯ	
13. Захария и агонията на неверието	145
14. Девственото зачатие	153

НАСОКИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ

Как да се използват уроците и въпросите за дискусия след всеки от тях:

1. Оставете 45 минути за дискусия.
2. Прочетете набързо въпросите, *преди* да прочетете урока, за да запознаете себе си и групата с централните теми, които ще се дискутират.
3. Прочетете пасажите от Библията, върху които се основава урокът.
4. Прочетете урока.
5. Разгледайте въпросите един по един. Ако дискусията е групова, водещият трябва да се грижи всеки въпрос да бъде изяснен и обсъждането да остава по същество.
6. При групова дискусия може да се окаже полезно, ако в началото на сесията определени въпроси се поставят на един или повече от членовете на групата. Тогава те ще имат отговорността да водят дискусията по тези въпроси. Водещият трябва да се грижи времето да се разпределя ефективно, така че да се обсъдят всички въпроси.

Първа част

ЕВАНГЕЛИЕТО НА ОТХВЪРЛЕНИТЕ И ПОТИСНАТИТЕ

Спасяването на проститутката

Изкуплението на измамника

Отдаване правото на вдовицата

Обръщането на престъпника

1

СПАСЯВАНЕТО НА ПРОСТИТУТКАТА

Текст за прочит: Лука 7:36–8:3

Една от най-прекрасните черти на Евангелието според Лука е начинът, по който изобразява Христос като Защитник и Спасител на отхвърлените и потиснатите – Онзи, който може да възстанови истинското човешко достойнство на хората, осакатени по някакъв начин от живота, отхвърлени и дори подложени на преследване от обществото. Целта на тази поредица от изследвания е да разгледа по-подробно някои конкретни примери за такива хора, възвърнати от Христос към шанса за нов живот.

Често се отбелязва, че описанието на Христос като *приятел на бирниците и на грешниците* (Лука 7:34), макар и първоначално замислено от враговете на Христос като сериозно обвинение срещу Неговата почтеност, се е превърнало в едно от най-славните Му качества в очите на християните. Обаче второто понятие, *грешниците*, представлява евфемизъм, както можем да се убедим, като сравним израза на Лука с аналогичния в Евангелието според Матей 21:31 – *бирниците и блудниците ви изпреварват в Божието царство*. И тъй, ако вместо евфемизма използваме обикновената, грозна дума и наречем Христос *приятел на бирниците и проститутките*, изразът вече не звучи така очарователно дори за християнския слух. Благодетелият християнин може дори да го сметне за явно обиден. Разбира се, първоначално фразата е имала за цел да звучи обидно. Тя не е измислена от „толерантно“ общество и онези, които първи са я използвали, са искали да изобличат нещо, което са считали за оскърбление към общоприетите благоприличие и морал, да не говорим за строги-

те религиозни норми на времето. Оскърблението било още по-тежко, тъй като се вършело в името на Бога и истинската вяра. Те смятали Христос за измамник, а подозренията им още повече се засилвали, когато виждали на какви жени позволявал да Го следват, докато проповядвал по села и градове.

Сред тях например била жената на Хуза, управителя на Ирод. Но дворецът на Ирод бил прочут със своята разпуснатост и всеки, който се движел в тази съмнителна среда, вече изглеждал подозрителен в очите на строго религиозния юдеин. Друг пример е Мария Магдалена, която била на най-ниското възможно социално стъпало. За нея Лука казва, че от нея *бяха излезли седем демона*. Каквото и да означава това, става ясно, че тя е имала лошо, даже неопикуемо лошо минало. Един млад, привлекателен мъж, водач на нова и неортодоксална религиозна секта, следван от група последователки с твърде неморално минало... Не е трудно да си представим какво са мислели за това ортодоксалните религиозни юдеи.

Ще бъде нереалистично, ако не видим причините, поради които критиките им изглеждали напълно основателни. Както в съвременния, така и в древния свят – и дори в древния още повече – е имало религиозни групи, които използват вярата като прикритие на сексуална разюзданост. Разбира се, Христос би отвърнал, че тези жени са се отрekli от несправедния живот, но тъкмо това фарисеите поставяли под въпрос. Вероятно те са отхвърляли категорично възможността някакво внезапно обновяващо преживяване да е в състояние да превърне въпросните жени в подходяща компания за когото и да било, да не говорим за пророк.

Въпреки това имало нещо странно. В публичните си проповеди този Иисус поставял по-високи морални норми отколкото който и да било до този момент и открито изобличавал фарисеите за това, че не ги спазват. Според думите Му те се задоволявали с чисто външна порядъчност и носели вина за постоянната си

вътрешна, духовна нечистота. *Ако вашата праведност не надмине тази на книжниците и фарисеите, никак няма да влезете в небесното царство... Чули сте, че е било казано: Не прелюбодействай. Но Аз ви казвам, че всеки, който гледа жена, за да я пожелае, вече е прелюбодействал с нея в сърцето си* (Матей 5:20, 27–28). Какво трябвало да мислят хората за този Иисус? Искрен ли бил Той? Учението Му можело да изобличи в грях и най-светия човек. Самият Той безгрешен ли бил? Наистина ли бил пророк? А какво да кажем за съмнителните личности, които толкова често се виждали в Неговата компания?

Подобни въпроси се въртели в ума на един фарисей на име Симон, който поканил нашия Господ на обяд.

Сигурно разговорът на трапезата, мислел си той, щял да му даде възможност да прецени Христос по-точно. Малко по-късно, по време на вечерята, вратата се отворила, вътре се вмъкнала една леко смутена жена и се отправила към мястото, където седял Христос, полуизлегнат до масата по източния обичай.

Симон се подразнил. Той познавал жената като личност с най-лоша слава в града, а такива хора обикновено не се допускали в дома му. Но бил поразен, когато видял какво се случило после. Жената минала зад Христос, свлякла се на земята в краката Му и започнала тихо да ридае. Толкова близо била до Христос, че докато плачела, няколко сълзи капнали на нозете Му и тя, притеснена, хванала кичур от дългата си разпусната коса и се опитала да ги избърше.

После, за крайно изумление на Симон, тя целунала краката Му и накрая извадила малко шишенце и ги помазала с блахоуханно масло. Всичко станало много бързо. Първата реакция на Симон била да нареди на слугите да изгонят жената незабавно. Но докато се колебаел, тя прегърнала краката на Христос и Симон решил да изчака, докато Той избухне в гняв. Но Христос не казал нищо и дори не дал признак, че смята случилото се за нещо необичайно. Обядът продължил.

Само че разговорът станал накъсан и Симон изпаднал в размисъл. „Това изяснява нещата – казал си той. – Този човек не е пророк. Ако беше, щеше да знае коя е жената, която го докосва, и каква е тя. Тя със сигурност е неморална жена.“ А според вжданията на Симон, никой пророк, който претендира да говори от името на Бога, не би позволил на неморална жена да го докосва – нали и Бог не би позволил.

С това последно разсъждение Симон, разбира се, имал право. Светото Писание недвусмислено заявява, не нищо, което омърсява, няма да влезе в Божието присъствие. *Псетата, чародейците, блудниците, убийците, идолопоклонниците и всеки, който обича лъжата и лъже*, остават завинаги извън вечния град (Откровение 22:15). Поне небето няма да се превърне в такова мръсно място, каквото е станала земята.

Но в логиката на Симон имало един странен пропуск. Той поканил Христос у дома си, без особено да се замисли дали – ако Христос е пророк – неговият собствен дом е достатъчно чист и свят, за да Го приеме. Той естествено го смятал за такъв. Не че претендирал да е безгрешен, съвсем не. Но все пак не бил като тази жена – тя била развратна, определено не била порядъчна. А неговите грехове... е, всъщност никой грях не може да се нарече порядъчен... но това били такива грехове, които почтените и порядъчни хора вършат... според него те със сигурност не били чак толкова лоши, че да направят дома му неподходящо място за един пророк на Всевишния.

СТЕПЕНИ НА ГРЕХА

Един Глас заговорил от другата страна на масата и Симон стреснато се опомнил. *Симоне, имам нещо да ти кажа*. Говорел Христос. *Учителю, кажи*, отговорил Симон. *Един заемавец имаше двама длъжници...* (Лука 7:40–41). Колко поразително подходяща е аналогията, която Христос избрал – грехът е като

дълг. Ако човек дължи 5 милиона лири и не може да ги плати, той е разорен. Ако човек дължи само 5 лири и не може да ги плати, той е не по-малко разорен. Размерът на дълга може да е несравним, но принципът на банкрута е съвсем същият. И ако грехът е като дълг, тогава пропадналите хора несъмнено са в пълна несъстоятелност пред Божия съд заради своите пороци. Но тогава и почитените хора са в същата несъстоятелност поради своите грехове.

Наистина, ние сме склонни да поставяме разните грехове в различни категории... макар да е близо до ума, и дори много вероятно, Божиите категории да са твърде различни от нашите. И все пак, всички знаем какво имаме предвид, когато наричаме някои грехове „отвратителни“ и това служи като полезна практическа дефиниция. Трябва обаче да внимаваме да не позволим тази практическа разлика да ни подведе към несъзнателното предположение, че „не-отвратителните“ грехове (категорията, към която предпочитаме да мислим, че спадат повечето наши грехове) са в някакъв смисъл чисти. Няма чисти грехове. Всеки грях омърсява. Действително, има разлика между едно петънце от сажди и цял куп сажди. Но разликата е единствено в количеството – по качество и същност петънцето е съвсем същото като купчината. Сексуалният грях несъмнено прави човека неподходящ за Божието присъствие. Но и всеки друг грях също. В истинския смисъл на думата всеки грях е неморален.

Един заемодавец имаше двама длъжници. Единият му дължеше петстотин динария, а другият – петдесет.

Христос продължавал да разказва притчата Си. И ако дотогава Симон вътрешно правел сравнителни оценки на греха, сега явно идвал ред на Христос да прави сравненията. Длъжниците много се различавали по сумите, които дължали. Но в едно били съвсем еднакви – и двамата не можели да ги платят, и двамата били еднакво разорени. На пръв поглед изглеждало, че Симон ще получи здравословен урок да не съди другите хора. Като че

ли притчата щяла да доведе до заслужения упрек: *Не съдете, за да не бъдете съдени*. Но в този момент притчата на Христос направила неочакван завои и продължила в съвсем друга посока.

Един заемодавец имаше двама длъжници. Единият му дължеше петстотин динария, а другият – петдесет. И понеже нямаха да му платят, той прости и на двамата. И така, кой от тях ще го възлюби повече? Симон бил готов с отговора, тъй като бил добър в сравненията. Разбира се, ако разгледаме само дълговете, несъмнено, колкото е по-голям дългът, толкова е по-сериозен. И ако единственият начин да се отървеш от дълга е да го изплатиш, както е обичайно в търговските отношения, то колкото е по-голям дългът, в толкова по-неизгодно положение е длъжникът и толкова по-голямо усилие трябва да положи, за да заличи дълга.

Но ако си представим един изключително милостив и щедър кредитор, който е готов да опрости целия дълг, просто да го заличи, без да изисква никакво плащане, тогава е съвсем очевидно, че колкото по-голям дълг има човек, толкова по-голямо облекчение ще почувства от анулирането му и толкова по-голяма благодарност ще покаже към своя кредитор. Симон изрекъл очевидното. *Кой от тях ще го възлюби повече?* Симон отговорил: *Мисля, че онзи, на когото е простил повече* (Лука 7:42–43). Той дал правилния отговор.

СТЕПЕНИ НА ОПРОЩЕНИЕТО

Но новият елемент в тези сметки бил смущаващ. Опрощение! Пълно, непосредствено, безплатно опрощение, заличаване на дълга, без да трябва да се плати и стотинка. Прощка, която не трябва да се заслужи или постигне, а просто се дава на хора, които нямат нищо, с което да покрият дълга си. И все пак, аналогията била съвсем недвусмислена – ако грехът е като дълг, тогава Бог бил Опрощаващият Кредитор. Това било коренно

различно от всички досегашни представи на Симон. Той, разбира се, вярвал в опрощението – в неговите псалми и химни, в неговата Библия тази идея се срещала на всяка крачка. И той нерядко умолявал Бога за прошка в молитвите си, докато свещениците в храма принасяли жертви и прогласявали опрощение за каещите се.

Въпреки това, независимо от привичните му теория и богословие, опрощението, което той преживявал на практика, нямало нищо общо с опрощението на този заемодавец. То от време на време покривало отделни части от духовната му задлъжнялост, но сметката оставала и дълбоко в сърцето си той знаел, че като цяло тя е на червено. Имал само една утеха – сумата, която дължал, пропадта между Божиите изисквания и степента, в която ги изпълнявал, била несравнимо по-малка отколкото при хора като тази проститутка.

Но пропад имало и опрощаването на отделни неща от време на време далеч не можело да я заличи. С желязна дисциплина той полагал ежедневни усилия, за да запълни пропадта с всички познати му средства и да достигне положение, в което би могъл поне с някакво основание да се надява, че Бог, в Своята милост, ще пренебрегне малкия остатък от дълга и в крайна сметка ще приеме Симон в Своето небе. Но след много години последователни усилия Симон все още не бил достигнал това положение – даже пропадта изглеждала все толкова широка, колкото е била винаги. Започвало да изглежда, че... Но това била перспектива, за която Симон никога не си позволявал да размишлява. Гордостта, а може би и страхът не му позволявали да осъзнае неумолимата логика на своето положение – ако минималното изискване на Божия закон е постоянно съвършенство, то тогава и един-единствен грях не можел да бъде компенсиран дори и от последващо съвършенство. Симон нямал с какво да заплати дълга си. В това отношение той бил също толкова разорен, колкото и проститутката.

СТЕПЕНИ НА ЛЮБОВ

Но Гласът продължавал да говори през масата: *Симоне, виждаш ли тази жена? Разбира се, че я виждал. Но ако Христос смятал да каже, че тя е преживяла внезапно обръщане или е била „спасена“, Симон не бил готов да повярва в това – положително не просто заради думите на Христос. Обаче Христос не го казал, или поне все още не. Той само отбелязвал някои факти. Влязох в къщата ти, но ти не даде вода за краката Ми, а тя със сълзи обля краката Ми и ги изтри с косата си. Ти целувка не ми даде, а тя не е престанала да целува краката Ми, от както съм влязъл.*

Ти с масло не помаза главата Ми, а тя с миро помаза краката Ми (Лука 7:44–46). Отново сравнения. Но Симон бил този, който започнал със сравненията, и Симон бил този, който така уверено заявявил очевидното – когато на човек му е простено, той обича онзи, който му е простил, и колкото повече му е простено, толкова повече обича. А няма спор, че макар да покаян Христос на обяд, той не проявил особена любов към Него. Неохотно Му оказал само обичайната за времето любезност, докато тази жена – както я наричал – показвала необикновена любов и преданост към Христос. И ако любовта била свидетелство за получената прошка... а липсата на любов – свидетелство, че прошка не е получена... то тогава...

С неумолима логика Гласът продължавал: „Поради това свидетелство ти казвам, че греховете на тази жена, колкото и да са много, са простени... явно е, че са простени, понеже виж колко голяма любов показва тя към Мен.“ После Христос се обърнал към жената и изрекъл с думи това, което тя вече усещала в сърцето си като свидетелство на Светия Дух: *Простени са ти греховете.* (Лука 7:48).

Не само Симон, но и всички сътрапезници разбрали идеята, макар че поради злополучна неточност на някои ранни библей-

ски преводи цели поколения християни са приемали думите на Господ в смисъл, че жената е получила опрощение като отплата за любовта си, и в резултат са опитвали с всякакви средства да възбудят у себе си чувство на любов към Бога с надеждата, че ако успеят да Го обичат достатъчно, Бог ще бъде подтикнат в отговор да им прости.

Ако не друго, поне обичайният опит би трябвало да им подсказва колко е трудно, ако не и невъзможно един длъжник да обича кредитора си, докато дългът му все още е непогасен и кредиторът заплашва да вземе мерки. Напротив, притчата на нашия Господ показва напълно ясно, че длъжниците не получават опрощение, понеже обичат кредитора си, а започват да го обичат след като и защото са опростени.

БОЖИЕТО ОПРОЩЕНИЕ

Гостите на обяда ясно и веднага разбрали идеята. Но нещо друго в думите на Христос ги изумило. Също като Симон, те били свикнали, че свещениците в храма им прогласяват опрощение, когато принасят жертви – но свещениците прогласявали прошка от името на Бога, а не със собствената си власт, което в най-добрия случай ги оставяло в несигурност относно решението на Страшния Съд. А сега имали чувството, че Христос се държи, сякаш лично има правото да прощава грехове, в абсолютен и окончателен смисъл. *Кой е Този, който и греховете прощава?* – казали си те (Лука 7:49). Чувството им, разбира се, било съвсем основателно. Христос действал в Своето лично и абсолютно качество на Съдия, както на друго място сам казва: *Защото Отец не съди никого, а е предал целия съд на Сина, за да почитат всички Сина, както почитат Отца. Който не почита Сина, не почита Отца, който Го е пратил. Истина, истина ви казвам: който слуша Моето слово и вярва в Този, който Ме е пратил, има вечен живот и няма да дойде на съд, а*

е преминал от смърт в живот (Йоан 5:22–24). И като се обръща още веднъж към жената, казва: *Твоята вяра те спаси. Иди си с мир* (Лука 7:50).

И така, една паднала жена била спасена и станала подходяща компания за самия Божи Син. Но кога точно се случило това? Не можем да кажем. Малко е казано за нея освен това, че когато Господ привлича вниманието на Симон към нея, тя вече е опростена, което оставя безпочвено възражението на Симон за това, че Господ я приема. Макар да е била неморална, тя вече не е такава. Кога точно е настъпила промяната, можем само да гадаем. Но със сигурност знаем, че промяната *не* е предизвикана от тази религия, която следвал Симон. Неговите проповеди против разврата били съвършено правилни, библейски и необходими. Но те не довели до промяна у тази жена. След като веднъж паднала, тези проповеди само я тласкали към по-дълбоко отчаяние. Как можела да заличи миналото си, дори оттук нататък вече да живеела порядъчно до края на живота си? А ако миналото не можело да се заличи, как можела тя да се завърне някога в порядъчното общество? И след като не можела, какъв друг начин ѝ оставал да си изкарва прехраната в обществото, в което живеела, освен да продължава в греха? И когато Симон и подобните нему явно демонстрирали както с проповедите, така и с поведението си, че я презират и се смятат за безкрайно по-добри от нея, отчаянието ѝ може би прераствало в цинизъм.

Някои мъже от града ползвали услугите ѝ. Нима никой от тях не ходел в синагогата на Симон? Един ден обаче тя чула по-различен проповедник. Той също проповядвал против разврата, но с тази разлика, че Неговото учение включвало и редовните посетители на синагогата като също толкова несъстоятелни пред Бога. Но Той казвал също, че Бог е готов да приеме, приветства и напълно да прости всички, които идват с истинско покаяние – и че Той, като Бог, има власт още тук и сега да ги приеме такива, каквито са, да им прости, да ги очисти, да ги освети и да ги

допусне до лично общуване с Бога. При тези условия Той канел грешниците „да дойдат при Него“ и в своята простодушност тя приела думите Му буквално. Дошла при Него, без да се бои от презрението, отвращението и гнева, изписани на почти всички лица на трапезата. И веднага щом дошла, се уверила, че словото Му е истина. Тя била простена, приета и дала воля на облекчението и радостта си, като напълно забравила за обкръжението си. Нещо повече, в последващите години това станало една от движещите сили на нейния променен живот. В последните стихове Лука ни напомня, че като нея е имало много жени от всякакви обществени слоеве. Тяхната благодарност не се изразявала само със сълзи. Тя ги преобразила в практични, усърдни и свети последователи и слуги на Христос.

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Каква личност изглежда Христос в този откъс?
2. Защо Христос не се интересува от добрите дела на Симон и неговата собствена праведност?
3. Откъде знаем, че на жената е простено?
4. Какво според тази история представлява един грешник?
5. Какво е отношението на Христос към нашия грях? Предлага ли ни той прошка и днес?

2

ИЗКУПЛЕНИЕТО НА ИЗМАМНИКА

Текст за прочит: Лука 5:27-32; 7:34; 18:9-14; 19:1-10

Днес данъчните инспектори не са особено популярни. Те често стават мишена на злостни шеги, а понякога – особено когато дойде време за данъчни декларации – са обект на най-горчивите ни мисли. Но, разбира се, в по-разумните си моменти ние осъзнаваме, че те са почтени хора, които вършат необходима, макар и непопулярна работа.

Бирниците в древна Палестина са били съвсем различни хора. Те събирали данъците, наложени от омразните римски господари. За повечето евреи те били просто опортюнисти, но за крайно десните – онези, които отхвърляли римското владичество не само на национално, но и на религиозно ниво – те били отстъпници и предатели.

Освен това изкушенията на римската система за събиране на данъци предразполагали човек да стане измамник. Римляните никога не събирали сами данъците си. Те преотстъпвали тази задача на предприемачи и всеки, който си купел това право, имал свободата, след като плащал на Рим определената за своята област сума, да сложи в собствения си джоб всичко събрано в повече. Освен това те можели да възлагат задачата на трети лица, които от своя страна да припечелват от хората и нещо за себе си. Повечето бирници били безмилостни и изключително богати.

Не е изненадващо, че в онези времена евреите ги считали за покварени и зли, а равините не ги допусkali до синагогата. И когато някои от тях се покаяли след проповедите на Йоан Кръсти-

тел, той ги предупредил, че няма никакъв начин изповедта им да бъде искрена пред хората, ако не прекратят незабавно и завинаги нечестното и брутално грабителство (Лука 3:12-13).

Затова, когато Христос започнал често да общува с бирници, фарисеите започнали да недоволстват. По принцип те не били особено ентузиазирани за каквото и да било евангелизаторско дело, но ако Христос щял да проповядва, имало достатъчно уважавани бедни хора, на които да говори. Защо трябвало да пренебрегва чувствата на всички почтени хора и открито да се свързва с презрените и грешни бирници? За фарисеите това било толериране на явни грехове – твърде евтин начин за печелене на популярност.

После, на всичкото отгоре, Христос избрал някакъв бирник на име Леви (наречен още Матей) за един от Своите дванадесет най-близки последователи. Леви от своя страна организиран голям банкет в дома си, на който поканил Христос и много от своите приятели бирници (5:27-32). Да се проповядва на бирници било, според фарисеите, напълно безсмислено; но да се седи с тях на една маса вече било крайно нередно поведение. *Защо ядете и пиете с бирниците и грешниците?* (Лука 5:30) – питат те учениците Му със смесица от горчива критика и гневно възмущение.

ГРЕШНИЦИТЕ ИМАТ НУЖДА ОТ СПАСИТЕЛ

Хората все още мислят по този начин и е лесно да ги наречем „сепаратисти“ (това означава името *фарисеи*) и от висотата на нашия либерален светоглед да презираме тяхното тесногърдие. Но нека се опитаме да разберем чувствата им.

Лесно можем да разберем защо онези, които са виждали как цели семейства се разбиват заради алкохола, ще възроптаят, ако видят един проповедник в кръчмата, дори и да отива там, за да проповядва благовестието. За тях проповядването в кръчма е

все едно да се изнасят лекции по еврейска култура в концентрационен лагер на офицерите, които управляват газовите камери. Или да вземем друг пример – много от уважаваните в обществото църкви не биха желали да виждат на службите си наркомани или бездомници, доведени от ентузиазирани вярващи. И причината за това е не само защото са мръсни и зле облечени според вкуса им (а също и според носа им), но и защото родителите се страхуват от обратния ефект – вместо тези хора да бъдат променени, децата в църквата може да се повлияят и да потърсят наркотиците.

Освен това църквата се страхува, че ако си изгради репутация на място, където се събират всякакви отрепки, почтените невярващи няма и да минават покрай нея, колкото и да се нуждаят от духовна подкрепа. Някои грехове са толкова силно антисоциални, че религиозната общност се чувства длъжна да изхвърли всички, които ги вършат, за да не се дискредитира пред обществото.

Точно затова и фарисеите изхвърлят бирниците от синагогата. По същата причина апостол Павел заповядва на християнските църкви да отлъчват всеки, който твърди, че е християнин, но върши отявлени антисоциални грехове (1 Коринтяни 5:1-13). Подобна дисциплина никога не е спъвала разпространението на благовестието по света, а тъкмо напротив – нейната липса е била сериозна пречка. Твърде често в историята църквата си е създавала лоша слава, като буквално се е идентифицирала с властващи прослойки, които потискат бедните, а също и като е толерирала като свои членове хора, чийто неморален живот е обществено достояние.

НОВ ЖИВОТ

В тази връзка е много важно да видим какво Христос *не* е правил. Макар да е бил приятел с бирниците, Той никога не се е

опитвал да наруши дисциплината в синагогата и не е водил групи бирници на богослуженията, нито се е опитвал да организира специални служения в храма за проститутки или за крайно неморалните – което често наблюдаваме в някои от съвременните църкви.

Леви, един от учениците на Христос, наистина е бил бирник, преди да стане християнин; но след това е прекратил тази дейност. Когато Христос го призовал, той седял в бирничеството и трупал нечестни печалби. Но за да последва Христос в отговор на призива Му, той напуснал кантората си и повече не се върнал там. Христос не споделял възгледа, че след като парите ще отидат за поддръжка на християнските църкви, няма значение как са придобити. И когато след обръщането си към вярата Леви събрал старите си колеги за среща с Христос, към края на събирането всички вече знаели – дори ако в началото не се досещали – точно какво целят Леви и Христос. Те искали спасението на тези бирници, искали да ги избавят от любовта им към парите и да им помогнат да прекратят порочната си дейност завинаги.

Но за да може да спаси тези хора, Христос бил готов да седне да яде и пие с тях, а фарисеите били и против това. Христос им отговорил по изключителен начин: *Здравите нямат нужда от лекар, а болните. Не съм дошъл да призова праведните, а грешните на покаяние* (Лука 5:31-32). Грехът е ужасно нещо, различните му форми са изключително заразни, а някои грешници са зли и дълбоко покварени хора. Но Христос е дошъл да спаси грешниците.

Какъв лекар би бил Той, ако отказвал да бъде там, където са болните? Ако някой например се разболеє от менингит, би било истинско престъпление да не бъде изолиран и да се допускат хора близо до него. От друга страна, ако лекарите и сестрите не смеят да го доближат, той ще умре. Не всеки християнин е призован или има духовната зрелост да бъде свидетел пред всички грешници, но дори и най-силно заразените с греха са хора и Бог ги

обича – те не бива да бъдат отхвърлени като безнадеждни. Някой трябва да отиде, да седне сред тях и да им каже благата вест.

Дори е по-вероятно такива хора да откликнат на благовестията отколкото привидно благочестивият и уважаван посетител на църквата. Това заявява Христос на следващото място, където споменава бирниците в Евангелието от Лука: *И когато чува това, целият народ, и дори бирниците, признаха Божиата правда, като се кръстиха с Йоановото кръщение. А фарисеите и законниците отхвърлиха Божиата воля за себе си, тъй като не се бяха кръстили от него. (7:29-30)*

Чрез Йоан Кръстител Бог заявява на хората, че за да се приготвят за идването на Христос, те имат нужда от радикално покаяние, изповед на собствената си недостойност – и това трябва да се изрази чрез кръщение във вода. Бирниците сравнително лесно признават правдивостта на Божиата оценка – те са грешници и много добре знаят това. Фарисеите обаче се чувстват обидени и огорчени. Готови са да признаят някоя и друга неблагоприятна постъпка или незначителен грях. Но Йоан настоява, че въпреки цялата им религиозна дисциплина те остават недостойни и имат нужда от спасение. Това твърдение за тях е абсурдно и несправедливо преувеличение. В своите представи те са почтени хора, отдадени да спазват Божи закон според възможностите си. Възможно е някъде малко да се отклоняват от него, но не умишлено. Да се каже, че са се провалили морално и трябва да се кръстят заедно с бирниците, за тях е прекалено – това е морална гротеска.

Затова те решават, че Йоан е обладан от демон и емоционално неуравновесен, поради което отказват да се кръстят. В действителност обаче те отхвърлят Божиата воля, казва Христос. По Неговите стандарти те са се провалили. С отхвърлянето на Божиата воля те добавят и бунт към своя провал и с това доказват, че религиозното сърце – освен ако не е преживяло покаяние – е в същността си също толкова враждебно към Бога, колкото и

нерелигиозното (вж. Римляни 8:6-8). Всъщност те са изложени на далеч по-голяма духовна опасност от бирниците, понеже религиозната им дисциплина замаскира факта, че те са също толкова своеволни и независими от Бога, колкото и човекът, чието упорство се изразява в явно престъпление.

ЕДНА ПРИТЧА

Това винаги е било опасност за религиозните хора и затова нашият Господ разказва притчата за фарисея и бирника (Лука 18:9-14). Първоначално притчата звучи шокиращо. Тя сякаш одобрява покварения живот – бирникът *слезе у дома си оправдан* (18:14) – и обезсърчава всяко морално усилие – *а не онзи*. Но притчата, естествено, не цели да обезцени добрите дела, а да спре злоупотребата с тях. Притчата е за онези, *които разчитат на себе си, че са праведни, и презираха другите* (Лука 18:9).

Две злини се прокрадват в нагласата на такива хора. Преди всичко те се уповават на самите себе си и на праведните си дела, като идват пред Бога и очакват Той да ги приеме заради постиженията им и доброто, което са извършили. На второ място, те презират другите, които не са се показали толкова добри. Чуйте как се моли фарисеят: *Боже, благодаря Ти, че не съм като другите хора – грабители, неправедници, прелюбодейци, също и като този бирник. Постя два пъти в седмицата, давам десетък от всичко, което придобия* (Лука 18:11-12).

За един спортист, който бяга на 1000 метра, подобна нагласа би била разбираема. Ако махнем хвалбите, е дори приемлива. След като е тренирал сериозно и се намира във върхова форма, а неговият съперник не е тренирал, пушил е и е пил, лягал си е късно, качил е килограми и освен това е дюстабан, атлетът с право ще бъде уверен в способността си да го победи и да спечели състезанието. И когато става дума за делото на истинския християнин за Бога, Павел ни насърчава да имаме същата нагласа на

спортист, който тренира. Има вечни награди, които могат да се спечелят с дисциплина и вярна служба, а безотговорността може да доведе до отпадане от служението (1 Коринтяни 9:24-27).

НАГРАДА ИЛИ ДАР?

Но наградата за добре извършеното дело, макар и вечна и голяма, е в съвсем различна категория от спасението и приемането от Бога (вж. 1 Коринтяни 3:10-15, особено ст. 15). Ние не можем да разчитаме на делата си, за да бъдем приети от Бога, нито пък спасението е състезание, в което най-добрите получават първа награда. И най-доброто, което можем да предложим, е далеч от Божия стандарт за съвършенство, а Бог няма да се преструва, че това е достатъчно, за да заслужим да бъдем приети от Него. От друга страна това, което ние никога не можем да заслужим, Той е готов да даде безплатно на всеки, който го поиска – приемане и спасение като дар, даден единствено срещу покаяние и вяра.

Чуйте бирника и какво казва Христос за него: *А бирникът, като стоеше надалеч, не смееше дори очите си да повдигне към небето, а се биеше в гърди и казваше: Боже, бъди милостив към мен, грешника. Казвам ви, че този слезе у дома си оправдан, а не онзи* (Лука 18:13-14). От това следва, че ако някой сравнително добър човек може да бъде оправдан единствено чрез покаяние и вяра, само по Божия благодат, той не е много по-различен и от най-покварените хора и няма причина да ги презира или да се хвали с делата си. Той трябва да престане да се уповава на собствената си праведност и да възприеме нагласата на Авраам, който *повярва в Бога и това му се счете за правда* (Римляни 4:3-5).

Тук повечето хора се сблъскват с една трудност, която прави за тях почти невъзможно да приемат учението, че човек се спасява единствено чрез вяра, без делата на закона, както би казал Павел (Римляни 3:28). Трудността е следната: ако спа-

сението на човека не зависи от спазването на Божия закон и той приеме спасението като дар и знае, че е приет от Бога, и е уверен, че Бог никога няма да го отхвърли, тогава няма ли този човек да се възползва от Божията благодат, за да си живее безгрижно в грях? Хората, които са слушали проповедите на апостол Павел, явно са му възразявали с този аргумент и той му отговаря в Посланието до римляните (6:1-4). Но неговият спътник Лука може още повече да ни помогне в това затруднение, ако разгледаме една друга история за един бирник и Христос.

Закхей не бил просто бирник, той бил началник на всички бирници в областта. Съответно бил безмилостен и много богат. Хората не можели да избегнат неговите непосилни данъци, но пък от своя страна му демонстрирали какво мислят за него. Всички го мразели. Той нямал достъп до синагогата, а обикновените хора дори и не помисляли за каквито и да било социални контакти с него. Затова, когато Христос един ден се самопоканил на вечеря в дома на Закхей, тълпата започнала гневно да шушука. Общуването с такъв човек можело да го остави с чувството, че безскрупулното му поведение е приемливо и да го насърчи да продължава в този дух.

За изненада на тълпата обаче, още преди Христос да направи и две крачки към дома на Закхей, се случило чудо. Закхей спрял и казал: *Господи, ето, давам половината от имота си на бедните; и ако някак съм ограбил някого несправедливо, му връщам четворно* (Лука 19:8). И така, за броени минути Христовото приемане успяло да направи това, което множеството изобличения и дългогодишната социална изолация не успели. Как станало това?

ДОБРИ ДЕЛА

Няма как да знаем всичко, което се е случило в сърцето на

този човек, но Лука ни дава някои насоки. На първо място, макар Христос да го приема, какъвто е, Той не го приема без някои признаци за покаяние. Когато Христос среща Закхей, той се намира на най-странното възможно място – качен на едно дърво. А Христос, който вижда какво е в сърцето му, знае защо той е там – защото иска да види Иисус. Всичките пари и цялото усещане за власт над хората не са достатъчни, за да му донесат удовлетворение – той иска да види *кой е Иисус* (Лука 19:3). Със сигурност е чувал за моралното учение на Христос и дълбоко в сърцето си знае, че то е вярно. Сега обаче иска да види що за човек е Иисус.

Закхей е дребен човек. Затова се качва на дървото – за да види над главите на тълпата. Но той е дребен не само на ръст, иначе не би се радвал да обира с непоносими данъци бедни хора, които едва свързват двата края. Възможно е поради ниския си ръст още от млади години да е развил комплекс за малоценност и чувство на отхвърленост, което да го е карало цял живот да доказва „превъзходството“ си. Решил е да прави пари вероятно с подсъзнателната идея, че ако стане много богат, хората ще започнат да го уважават. В действителност те единствено го презират още повече и избягват компанията му. А това подсилва чувството за отхвърленост и засилва упорството му, кара го да демонстрира превъзходството си, като наранява хората и им налага още по-тежко данъчно бреме, като обзавежда къщата си все по-разкошно и екстравагантно, за да смайва и да предизвиква завист.

Това е безкрайна порочна спирала. Как може да се излезе от нея? Явно не чрез още морални поучения – Закхей вече знае, че поведението му е грешно, но съвсем наистина не може да направи нищо. Тласкан е от подбуди, които не може нито да разбере, нито да контролира, а социалната изолация само ги подклажда. Христос разпознава в желанието му да го види слаби наченки на покаяние, блеене на овца, която се е заплела в храсталаците и не може да се измъкне. И Той разсича тези заплетени връзки, като

приема човека такъв, какъвто е, и публично демонстрира това приемане, като го вика да слезе от дървото, понеже ще вечеря в неговия дом.

Най-накрая Закхей намира в незаслужената Божия благодат това, което години наред не е успял да постигне със собствени сили – усещането за приемане, при това не само сред хората, но и на най-високо ниво, от самия Създател.

И какъв е ефектът върху Закхей? Продължава ли той да изнудва хората и да се възползва до безкрай от Божията благодат? Не. Той веднага прекратява грабителството и обявява един забележителен филантропски план, който няма за цел да убеди Христос да го приеме, а е следствие от това, че Христос го е приел. *Днес стана спасение на този дом – заявява Христос. – Защото и този е син на Авраам.* (Лука 19:9).

За да разберем докрай тази забележка на Иисус, може би трябва да прочетем внимателно писанията на Павел и на Яков, които обясняват как оправданието на Авраам чрез вяра го води към дела, които доказват, че вярата му е искрена. Това обаче е дълго изследване. Тук може да се спрем само на примера на един от най-големите почитатели на Авраам – самия Павел. Преди обръщението си, докато все още смята, че спасението му зависи от неговите заслуги и от спазването на Божия закон, Павел е един от най-злостните, горделиви фанатици на своето време. Когато открива, че спасението не зависи от заслугите му, а е изцяло по Божия благодат, той спира да преследва хората, преодолява еврейското си тесногърдие, научава се да обича целия езически свят и жертва удобства, кариера, социално положение и в крайна сметка и живота си, за да се посвети да служи на ближните си. И неговият любящ живот и послание променят завинаги хода на европейската, а и на световната история.

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Кои са „порядъчните“ хора – в онези времена и днес?
2. Какъв е резултатът от отклика на Леви на призива на Христос?
3. Кой се нуждае повече от Христос – фарисеите или бирниците? Защо Той отива при бирниците?
4. Какво казва за добрите дела притчата за фарисея и бирника?
5. Каква е разликата между спасението и наградата за извършени дела в този живот?
6. Какво казва Христос на Закхей, което променя живота му, след като години на изобличение се оказват безполезни?

3

ОТДАВАНЕ ПРАВОТО НА ВДОВИЦАТА

Текст за прочит: Лука 2:36-38; 4:25-26; 7:11-17;
18:1-8; 20:45-21:4

Лука проявява забележителен интерес към вдовиците. По неговите страници срещаме повече вдовици отколкото в която и да е друга книга в Новия Завет – а всъщност и в Стария. Пророчицата Анна, жената, която нахранва Илия в Сарепта, майката от град Наин, която погребва единствения си син, жената, която моли да ѝ се отдаде правото в притчата за несправедния съдия – всички те са вдовици, за които се говори единствено в Евангелието според Лука. Същевременно Лука, разбира се, разказва и историите, записани от останалите евангелисти – как Господ изобличава книжниците, че под религиозен претекст ограбват вдовиците, как хвали вдовицата, която доброволно дарява за храма двете си лепти, които са всичките ѝ средства за живот.

Общото впечатление, което Лука оставя за тези вдовици, не е на първо място скръбта по техните съпрузи – в подобна ситуация са еднакво за съжаление и мъжът, изгубил жена си, и бащата, изгубил детето си. Най-страшното за вдовиците в древността е била тяхната безпомощност и незащитност. За тях нямало перспектива за работа, или поне не за почтена работа. Ако не били материално осигурени, дори самото оцеляване било постоянен проблем. Ако някоя вдовица имала пораснал син или друг близък роднина, положението ѝ не било толкова тежко, защото се очаквало мъжете в рода да се погрижат за нея. Но ако била „истинска вдовица“, както я нарича Новият Завет (1 Тимотей

5:5), т. е., нямала роднини, които да я подкрепят, животът ѝ бил изключително труден.

Дори да разполагала с някакъв доход, имот или работа, една вдовица често ставала жертва на измамници или безскрупулни търговци, които я лъжели и ограбвали. Разбира се, можела да се обърне към местния съдия да я защити и да ѝ отдаде правото, но много често той или не си правел труда, или бил подкупен от съответния търговец и не желал.

Религията предлагала утеха на вдовиците, и тя не е за пренебрегване. Добрите и богоугодни хора, особено израилтяните, считали помощта за тези жени за едно от най-важните си религиозни задължения. От друга страна, официалната религиозна власт в лицето на книжниците често изисквала данъци за храма и други религиозни задължения дори от вдовиците, които по никакъв начин не можели да си го позволят.

Като цяло съдбата на вдовиците била тежка и незавидна. Не е изненадващо, че доста от тях поради нужда и беззащитност се уповавали на Бога повече и се отдавали на по-искрена молитва от повечето от нас. Както сред евреите, така и сред християните много вдовици се посвещавали изцяло на молитва, като изглеждали общността ги издържала. Лука ни казва за пророчицата Анна, че *тя не се отделяше от храма, като нощем и денем служеше на Бога в пост и молитва* (Лука 2:37). А апостол Павел, когато дава напътствия за финансова подкрепа на вдовиците (1 Тимотей 5:3-10), описва „истинската вдовица“ като такава, която *се надява на Бога и постоянства в молби и в молитви нощем и денем*.

СОЦИАЛНО СЪЗНАНИЕ

От тези няколко цитата виждаме, че вниманието, което Лука проявява към вдовиците, не означава, че той единствен от ранните християни е имал социално съзнание. Сам той пише, че едно

от първите социални дела, с които се заема току-що възникналата църква в Ерусалим, е всекидневната грижа за вдовиците (Деяния 6:1-6). Християните наследяват това социално съзнание от юдаизма и Стария Завет. Древният кодекс във Второзаконие показва забележителна загриженост за бедните и слабите изобщо, и в частност за вдовиците. Когато патриархът Йов защитава своята праведност, той поставя на едно от първите места сред добродетелите си факта, че никога не е върнал вдовица, която го е потърсила за помощ (Йов 31:16). А когато старозаветните пророци изобличават народа за прегрешенията му (което за жалост се случва доста често) и изброяват възмутителните му грехове, потискането на вдовиците обикновено стои на едно челните места (вж. напр. Исая 1:23).

Грижата за вдовиците, макар и поверена на всички, в Стария Завет се е считала за специално задължение на управниците и съдиите. Горният цитат всъщност е изобличение на управниците за политическите и социалните им грехове: *Твоите князе са отстъпници и съучастници на крадци. Всеки от тях обича подаръци и тича след възнаграждения. Те не съдят право сирачето и делото на вдовицата не идва пред тях.*

Този грях става още по-тежък предвид факта, че в Израил управниците и съдиите са били считани за представители на Бога. Раздаването на правосъдие трябвало да отразява Божия характер и да бъде продължение на Неговото управление. Когато във Второзаконие се дават примери за несравнимото величие на Бога и справедливостта на Неговото владичество, на първо място виждаме Божията грижа за вдовиците: *Защото ГОСПОД, вашият Бог, е Бог на боговете и Господар на господарите – великият, мощният и страшият Бог, който не показва пристрастие и не приема подкуп. Той извършва съд за сирачето и вдовицата...* (Второзаконие 10:17-18).

Затова, когато управниците и съдиите в Израил пренебрегват грижата за вдовиците и дори приемат подкупи от нечестни хора,

за да онеправдават вдовиците в съда, това тяхно поведение вече не е само социален проблем. То се превръща в богохулствено, изкривено представяне на Всемогъщия.

Тук трябва да се спрем за момент и да се уверим, че разбираме какво точно има предвид Старият Завет, когато казва, че Бог „извършва съд за вдовицата“. Може би ние днес си представяме съд, пред който вдовицата е призована, за да отговаря за свои нарушения. Но всъщност изразът означава точно обратното. Тук вдовицата е ищецът, тя търси правата си против тези, които я мамят и потискат. Затова перспективата да се яви пред този божествен съд я изпълва не със страх и ужас, а с радост и надежда. Правосъдието за нея не е заплаха, а блага вест. Ако Бог се вдигне в нейна защита, Неговата присъда и изпълнението ѝ ще сложат край на лишенията и бедите ѝ. Всичко, което съседи, нечестни търговци или дори държавата са ѝ отнели, ще бъде възстановено.

И тук не става дума за отмъщение срещу враговете ѝ или желанието те да бъдат наказани. Става дума просто да ѝ се върнат собствеността или правата и да се сложи край на потисничеството и страданията, които тя е принудена на понася. Поколения наред вдовиците в Израил са се насърчавали и утешавали с вярата, че Бог извършва съд за тях. И не само вдовиците – всички, които обичат правдата и виждат измамите и потисничествата, които се вършат от силните и безскрупулните, но нямат силата да се намесят и да спрат неправдата, се утешават с мисълта, че един ден Бог ще се намеси.

КОГА ЩЕ НАСТЪПИ СЪД?

Но ако Бог извършва съд за вдовиците и потиснатите, кога и как го прави? Очевидно не всеки ден. Дори и пророците, които подчертават факта, че Бог се грижи за вдовиците, със самото си изобличение на потисниците свидетелстват, че такива неправди

са ежедневие в техните дни и нечестивите успяват да вършат злите си дела, без Всемогъщият да се намесва постоянно.

Според пророците Божията намеса се вижда по два начина. Единият са големите катастрофи, които народът преживява. Езекиил например заявява, че поражението и унижението на израилтяните и отвеждането им в плен във Вавилон са Божия присъда над народа и особено над политическите и религиозни водачи за потисничеството над бедните и на вдовиците (Езекиил 22:23-31). Захария не само потвърждава това, но и предупреждава народа, че ако не си вземе поука от плена, Бог ще го доведе до още по-голямо поражение и по-тежък плен.

Другият начин е идването на Месия. В дните на Малахия например хората вече са се съмнявали дали Бог въобще се е намесвал или някога ще се намеси в живота им: *Къде е Бог на правосъдието?* – питат саркастично те (Малахия 2:17). Отговорът на Малахия е първо неговото известно пророчество за идването на предшественика на Месия:

Ето, Аз изпращам вестителя Си, който ще устрои пътя пред Мен (Малахия 3:1). После той продължава с пророчество за идването на самия Месия, който ще очисти народа: *И Аз ще се приближа до вас за съд и ще бъда бърз свидетел против баячите и против прелюбодейците, и против кълнящите се лъжливи, и против онези, които угнетяват наемниците в заплатата им, вдовицата и сирачето, и онеправдават чужденеца, и не се боят от Мен, казва ГОСПОД на Войнствата* (Малахия 3:5).

И така, през вековете, последващи пророчеството на Малахия, слабите и вдовиците се уповават на идването на Месия. И не само вдовиците – целият народ, след като губи политическата си независимост и бива поробен от големи езически сили и понякога дори преследван заради вярата си, започва да се чувства като вдовица, очаква и се моли за идването на Месия, който ще го избави от потисниците му.

Затова не е без значение, че когато Йосиф и Мария занасят

бебето Иисус в храма, пророчицата Анна, която говори на хората за Него, е вдовица. Тя познава самотата и от много години търпеливо очаква Господа. Но в своите молитви тя не мисли само за собствените си нужди – тя *очаква избавление в Ерусалим* (Лука 2:38), идването на Месия, който ще спаси нейния народ от потисниците. Когато разпознава този Месия в Иисус, тя започва да говори за Него на всички, които също като нея очакват това избавление.

Около тридесет години по-късно, когато се явява Йоан Кръстител, представя се като предшественика, пророкуван от Малахия, и посочва Иисус като Месията, дошъл да съди Своя народ, верните отново се изпълват с надежда – сега най-последно вдовиците и потиснатите ще получат правата си. Но Христос на пръв поглед разбива надеждите им. Те очакват Божието царство да се яви веднага. За да коригира тези неправилни предположения, Той им разказва една притча: *Някой си благородник отиде в далечна страна, да получи за себе си царство и да се върне* (Лука 19:11-27). Значението е ясно – Той трябва да си отиде и едва при завръщането Си ще започне да отдава правото и да отмъщава за онеправданите.

Иисус разказва също и притчата за вдовицата и несправедния съдия (Лука 18:1-8), която от една страна насърчава всички Негови последователи, че Бог в крайна сметка ще отдаде правото на избраните Си, които викат към Него ден и нощ, но от друга страна ги предупреждава, че това няма да стане веднага. Той ще се забави спрямо тях, и то толкова, че когато Човешкият Син се завърне, хората почти ще са изгубили вярата си, че ще има какъвто и да било съд.

И това не е изненадващо, тъй като тук опираме до един проблем, който винаги е бил най-голямото изпитание за вярата. Ако има Бог, който държи на правосъдието, защо Той оставя злите ненаказани? Ако Иисус Христос наистина е Неговият Син, защо,

докато е бил на земята, не е изпълнил обещанието на пророците и не е отдал правото на потиснатите? Новият Завет обещава, че Той ще се върне отново и ще съди света. Но оттогава са минали почти две хиляди години и обещанието все още не е изпълнено, а самият еврейски народ, като самотна вдовица, е понасял ужасяващи гонения и неправди, и то често от ръцете на хора, които са се наричали последователи на Христос. Как да вярваме на обещанието?

МОРАЛНО СЪЗНАНИЕ

Стига толкова въпроси, нека се опитаме да дадем малко отговори. Първо, нека се заемем с въпроса защо, ако има Бог, който държи на правосъдието, Той не се намесва, когато мамят вдовицата. Защо не премахва измамника или защо дори не се намесва, преди злото да е извършено, и не го предотвратява? Така не би имало грешници. Това е вярно, но тогава не би имало и светии. Всъщност тогава изобщо не би имало човешки същества. Разликата между човека и животното е, че човекът не се води само от инстинкт – той има морално съзнание.

Но освен това, за да развие истински личен морал, човек трябва да получи отговорности и да има свободата да взема решения при изпълнението на тези отговорности. Например, ако аз знам, че в отворената каса на шефа ми има хиляда лева и мога да ги открадна, без да ме хванат, аз съм изправен пред реалния избор дали да ги взема, или не – това е морално решение. Но ако знам, че по касата тече ток със смъртоносен волтаж, тогава решението дали да посегна на парите вече не е морален избор. В този случай аз практически нямам свободата да избирам. Може да съм най-закоравелият крадец на света, но не мога да докосна касата, освен ако не съм решил да се самоубия.

Нека сега разширим този пример до всеки възможен грях и

всеки човек по света. Ако знаем, че в момента, в който извършим някакво лошо дело или имаме лошо отношение, Божият съд незабавно ще ни поразии с гръм, тогава вероятно ще успеем се въздържаеме от грях. Но нашето въздържание съвсем няма да означава, че сме истински морални хора. Всъщност няма да бъдем нищо повече от дресираните кучета на Павлов.

И така, за да развием добър морал, ние трябва да получаваме отговорности и възможности да ги изпълняваме. Бог обича децата, но Той не се занимава лично с отглеждането и възпитанието на всяко дете. Той е поверил тази отговорност на родителите и учителите. Но ако всеки път, когато някой от тези родители и учители се отнесе с недостатъчна любов към някое дете или пък извърши какъвто и да било друг грях, той бъде незабавно поразяван от Божия съд, то колко родители и учители щяха да изкарат и седмица? Истината е, че много скоро нямаше да останат никакви родители и учители. Същото важи и за съдиите, политиците, бизнесмените – за всеки един от нас.

Следователно е необходимо да сменим за момент гледната точка. Дотук говорихме за вдовиците и техните потисници, а ние естествено сме склонни да се идентифицираме с вдовиците, с онеправданите, а не с онези, които вършат неправдата. И несъмнено много пъти сме понасяли ужасни неправди. Но ако това е единствената ни перспектива, ще ни е много трудно да разберем защо Бог не съди грешниците още в момента, когато съгрешават. Нека обаче си спомним, че не само срещу нас са били извършвани грехове, но и ние самите също сме извършвали грехове спрямо други хора и в този смисъл трябва да бъдем идентифицирани с потисниците, а не с онеправданите. Тогава ще се тревожим не толкова защо Бог не наказва веднага потисниците, а по-скоро дали има някаква надежда за избавление на потисниците. Могат ли те да бъдат спасени от своята жестокост, от злите си помисли и себичността си, които изкривяват личността им и ги карат да грешат?

ИЗБАВЛЕНИЕ ЗА ПОТИСНИЦИТЕ

Отговорът на този въпрос е *да*. Христос заявява това по прекрасен начин в проповедта в синагогата в родния Си град Назарет (Лука 4:16-30). В Исаия 61:1-2 се казва: *Духът на Господ Бог е на Мен, защото Господ Ме е помазал да благовествам на бедните; изпратил Ме е да превържа съкрушените по сърце, да проглася освобождение на пленниците и отваряне на затвора на вързаните; да проглася благоприятната Господна година и деня на възмездието от нашия Бог...* Това, разбира се, е пророчество за Месия и на пръв поглед изглежда, че когато дойде, той ще избави потиснатите, като изпълни Божията присъда над потисниците.

В синагогата Христос прочита този пасаж, но когато стига до думите *да проглася благоприятната Господна година* (Лука 4:19), Той спира и вместо да прочете продължението *деня на възмездието на нашия Бог* (Исаия 61:2), Той затваря книгата и казва: *Днес се изпълни това писание във вашите уши* (Лука 4:21).

Изключително драматичен момент. Иисус безспорно се обявява за Месия. Заявява, че е дошъл да избави потиснатите и да освободи затворниците. Но също толкова категорично Той заявява, че сега няма да изпълни Божия съд над потисниците. Не че Той отрича крайното изпълнение на присъдата. При други случаи (вж. например Лука 17:22-37; 21:5-36) Той говори ясно и крайно сериозно за всеобщия съд, който ще настъпи при Второто Му пришествие.

Но при Своето Първо пришествие Той има за цел да избави и потисниците, не само потиснатите. Хора като бирниците несъмнено са тормозили и обирали вдовиците в градовете си. Но те го правели, защото самите те били роби на комплекси и страсти, които не можели да контролират. Савел от Тарс преследвал християните и ги вкарвал буквално в тъмница, защото сам бил

окован в далеч по-страшната тъмница на религиозния фанатизъм. Ако беше настъпил денят на Божието възмездие, това със сигурност щяло да освободи един вид затворници; но другият вид пленници щели да останат без каквато и да било надежда за избавление в цялата вечност.

Освен това, след всичко казано за състраданието към вдовиците, трябва да признаем, че и самите те не били безгрешни. Техните грехове не били толкова крещящи, но ги тормозели също така, както ги тормозели и бирниците. Дори и за вдовиците всъщност било по-добре, че Христос не оповестил Съдния ден.

Това отлагане на Съдния ден обаче ще подложи на сериозно изпитание вярата на всички онези, които понасят неправда и потисничество. Най-тежко в техните страдания вероятно е нарастващото съмнение дали наистина има справедлив Бог, или страданията им са само безсмислен продукт на една чисто материална и в същността си неморална вселена. Христос говори за това в притчата за вдовицата и несправедния съдия. Но това изпитание на вярата не е катастрофа. То дори не е и неприятното, но неизбежно последствие от желанието на Бога да спаси колкото може повече грешници. Според апостол Петър (1 Петр. 1:6-9) то е необходим процес за укрепване на вярата дотолкова, че вярващият да може в пълна степен да се наслаждава на наследството, което го очаква в идния век.

НЕОБХОДИМА Е ВЯРА

Остава обаче най-важният въпрос. Причините, с които обясняваме защо Бог не се намесва веднага, за да отмъсти за вдовицата и да прекрати неправдите, може да звучат разумно. Как обаче да сме сигурни, че обяснението е вярно, а не просто плод на нашите собствени желания? Лука казва, че точно този въпрос намира у хората в Назарет, които слушат Христос в синагогата. Те са чували за чудесата, които Той е извършил в Капернаум,

но искат повече доказателства, преди да се очаква от тях да Му повярват.

Той обаче отказва да извърши чудеса пред тях.

Вместо това им цитира една случка от Стария Завет:

Наистина ви казвам: много вдовици имаше в Израил в дните на Илия, когато се затвори небето за три години и шест месеца и настана голям глад по цялата земя; но при нито една от тях не беше изпратен Илия освен при една вдовица от Сарепта Сидонска. (Лука 4:25-26).

Това ги вбесява. Първо, гордостта им е наранена, понеже им се напомня, че, макар и по националност потомци на вярващия Авраам, понякога в историята те са вярвали по-малко на пророците си отколкото езициниците. И второ, те смятат, че с пълно право искат да видят повече доказателства под формата на физически чудеса, за да могат да повярват, а с отказа си Христос нещо увърта.

Но Христос, разбира се, не увърта. Чудесата несъмнено са първокласни свидетелства, че Той е много специална личност. Идва обаче един момент, в който простото повтаряне на едно и също свидетелство не добавя нищо повече към доказателството. Нужна е друга опитност. Като Месия Той твърди, че може да избави хората от робството на лошите навици, комплексите и греха. Физическите чудеса показват единствено, че Неговите твърдения трябва да се приемат сериозно. Но за всеки човек крайното доказателство, че Христос може да извърши това избавление, идва, когато той лично Му се довери и Му позволи да подежда в живота му. Затова тук актът на вяра и посвещение на Христос по необходимост трябва да дойде, преди човек да получи крайното доказателство за истинността на претенциите Му. Хората в Назарет обаче не са готови да направят тази крачка. Защо?

Историята на вдовицата от Сарепта хвърля светлина върху проблема. Тя среща Илия в момент, в който има храна само за един обяд, след който смята да легне и да умре. Илия ѝ казва, че

ако първо сготви на него, после Бог по чуден начин ще се погрижи за храната ѝ, докато свърши гладът. Това е невероятно изпитание. Ако повярва на Илия, а той се окаже измамник, тя губи последния си залък и се изправя пред лицето на смъртта. Какво я кара да заложил всичко, което има, на думата на Илия?

Всъщност за нея нещата са по-лесни, отколкото изглежда на пръв поглед. Тя е вдовица, без никакви средства за живот. Ако откаже на Илия и запази храната за себе си, тя и без това е толкова малко, че смъртта е неизбежна. Ако даде храната на Илия и той се окаже измамник, няма да загуби чак толкова много – смъртта просто ще настъпи няколко часа по-рано. Но ако повярва на Илия и той се окаже прав, тогава тя е спасена. В буквалния смисъл на думата тя няма какво да губи, а може само да спечели.

Но ако тя не е била вдовица и е имала малко повече храна – например не една шепа, а една крина брашно – тогава е можела да се изкуши да разчита на това, което има, за да оцелее през времето на глада. И тогава, уповавайки се на собствените си оскъдни ресурси, нямаше да е чудно, ако се беше уплашила да направи стъпката на вяра и да даде всичко на Илия.

ЛИЧНИЯТ ПРОБЛЕМ

Така е и с хората в Назарет. Чудесата на Христос свидетелстват, че Той е най-малкото пророк – те знаят това и не го отричат. Но когато Той заявява, че идва като Месия, за да ги избави от грешните им навици и мисли, те не могат да се убедят, че това наистина е вярно, освен ако не Му се доверят и не Го оставят да действа вътре в тях.

Но на такава крачка на вяра те не са готови. Не виждат непосредствена и остра нужда от нея. Те са морални и праведни хора, богати духовно. Проблемът на света са другите хора. Нека Христос порази с гръм от небето всички грешни бирници, нека

с чудотворна мощ изгони омразните римляни и им възвърне политическата свобода, нека продължава постоянно да умножава хляба и рибата – тогава, разбира се, те ентузиазирани биха Го приветствали като своя политически Месия.

Но твърдението, че техните грехове допринасят за окаяното състояние на света, отива твърде далеч. Те не са чак толкова лоши. Не са като бедни вдовици в духовно отношение. Могат и сами да оправят живота си. Е, може би наистина досега не са се справяли кой знае колко добре. Но пък човек не може постоянно да се безпокои дали нагласата му и нещата, които прави на другите хора, не са егоистични и грешни. Животът е труден и всеки се грижи за себе си. И в крайна сметка, кой е Той, че да ги поучава, че имат нужда от спасение?

Те избухват, скачат, изхвърлят Го от синагогата и се опитват да Го блъснат от ръба на близката скала. Тази бурна насилствена реакция подсказва, че Христос е сложил пръст в раната на някой скрит комплекс за вина. Нищо чудно тяхната ненавист към римляните, бирниците, измамниците и потисниците да се подклажда поне отчасти от неспокойната съвест, която им нашепва, че и те самите не са невинни. Срамът и страхът се опитват да заглушат съвестта и те компенсират безпокойството си с пресилено съблюдаване на външни религиозни ритуали като церемониално умиване на ръцете и спазване на празници. А сега Христос им казва, че колкото и да са правоверни, те все пак имат нужда от спасение. Това убожда съвестта им и те избухват. Удивително е колко бурно реагират някои хора на идеята, че се нуждаят от спасение. Можем ли обаче да сме сигурни, че с тази история Лука всъщност не говори на нас самите?

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Защо изглежда, че Бог оставя злото ненаказано?
2. Какво означава, че Христос е дошъл, за да освободи както потиснатите, така и потисниците?
3. Възможно ли е всеки един от нас да е потисник в някакъв смисъл?
4. Каква е основната поука от историята за вдовицата от Сарепта?
5. Защо хората са изхвърлили Христос от синагогата?
6. Коя част от тази история може да се приложи към съвременния живот?

4

ОБРЪЩАНЕТО НА ПРЕСТЪПНИКА

Текст за прочит: Лука 23:39-43

Историята за така наречения „разбойник на кръста“ е всеизвестна. И с право. Тя картинно илюстрира направо невероятния обхват на Божията прошка. След като цял живот е вършил отвратителни злодеяния, един професионален престъпник в последния си час, дори в последната си минута, се покаява и повярва в Христос. И Христос му прощава моментално и напълно.

Това показва и изумителния ефект от Божието спасение. Веднага щом престъпникът се покаява и се доверява на Христос, той получава не само прошка, но и уверение, че още същия ден ще бъде с Него в рая. Няма да има дълъг период на пречистване и усъвършенстване на характера. Очевидно на земята той няма да има възможност за личностно израстване – това бил последният му ден на този свят. Още преди спускането на нощта той щял да бъде мъртъв и погребан. Но думите на Спасителя ясно показват, че и след смъртта няма да има някакъв продължителен период, през който той да бъде пречистван, за да стане достоен да бъде въведен в Божието присъствие. *Днес ще бъдеш с Мен в рая* (Лука 23:43) – казва Христос.

Днес – без закъснение.

С Мен – без дистанция.

В рая – без болки и страдания.

Историята е не само добре известна. Тя е обичана от всички. И не е чудно защо.

ПОКАЯНИЕ

Целта на това кратко изследване е да видим доколко искрено е покаянието и обръщението на този престъпник и после да проследим стъпките, чрез които той стига до покаяние и вяра. Нека първо отбележим неговата пряка изповед: *Ние... получаваме заслуженото за това, което сме направили* (Лука 23:41). За разлика от другия престъпник, той вече не роптае и не хленчи да му се размине наказанието за престъпленията му. Нито пък се опитва да търси оправдания или да предизвиква състрадание. Той безрезервно признава вината си и заявява, че наказанието му е справедливо.

Второ, забележете условията на неговата капитулация: *Господи, спомни си за мен, когато дойдеш в царството Си* (Лука 23:42). Интересно е, че той не отправя изрична молба за прошка, макар и тази молба да се подразбира от думите му. Молбата, която той изрича, е за нещо много по-позитивно. Блудницата Раав моли шпионите, когато се завърнат с армията си да превземат земята, да пощадят нея и нейното семейство и да им позволят да живеят в царството на Израил (Иисус Навев, гл. 2). И този престъпник моли Христос, когато се върне отново в сила и власт, за да царува над целия свят, да го пощади и да го приеме в царството си. Много е показателно, че молбата му е тъкмо такава.

Не знаем какъв точно престъпник е бил той. Със сигурност не е бил някой дребен джебчия, понеже Матей го нарича с една дума, която на гръцки означава грабител, разбойник, бандит. Не можем да сме сигурни, понеже историкът Йосиф използва тази дума за политически активисти, които са били готови да убиват в името на своите политически каузи – нещо като терористи. Но какъвто и точно убиец и престъпник да е бил, явно целият му живот е бил посветен на съпротива срещу властта. Живеейки извън закона, той не зачитал дори най-основните правила на честност и човечност.

Сега обаче той се покаява. Отказва се от анархизма и моли да бъде приет в едно царство като покорен поданик на Царя. Отсега нататък той ще счита за благоволение да бъде управляван и за чест – да се покорява на властта. Доброволно, с радост и безропотно той подчинява волята си на Царя. Това е покаяние. То се изисква от всички нас, не само от престъпниците. Дори и да сме добри и верни граждани на страната си, в отношенията си с Бога не сме такива. Библията не обвинява всички нас еднакво в тежки антисоциални престъпления. Но тя ни обвинява, че *всички ние блуждаехме като овце, отбихме се всеки в своя собствен път*. И затова трябва да се покаем: *нека остави безбожният път си и човекът на греха – помислите си; нека се обърне към Господа и Той ще се смили над него; и към нашия Бог, защото Той ще прощава щедро* (вж. Исаия 53:6 и 55:7).

ВЯРА

Трето, можем да отбележим, че покаянието на престъпника настъпва, когато той повярва в обективния факт на Второто пришествие на Христос: *спомни си за мен, когато дойдеш в царството Си* (Лука 23:42), т. е., когато се върнеш отново със сила и власт да царуваш. В този момент обаче Христос бил на прага на смъртта. Явно човекът по някакъв начин е повярвал, че макар и да умира на кръста, Христос един ден ще се завърне, за да царува. Подобна вяра се изисква и от нас, за да се спасим. Ето как апостол Павел излага условията за спасението: *Ако изповядаш с устата си, че Исус е Господ, и повярваш в сърцето си, че Бог Го е възкресил от мъртвите, ще се спасиш* (Римляни 10:9).

Но какво предизвикало у закоравелия престъпник такава вяра в идещия свят? На този въпрос едва ли ще успеем да дадем изчерпателен отговор, но можем да видим какво казва той на другия престъпник, за да проследим хода на мислите му. Дру-

гият престъпник открито се подигравал на Христос: *Ако си Ти Христос, избави Себе Си и нас!* (Лука 23:39). В думите му няма и зрънце вяра, само горчива жлъч.

За него религията и всички нейни претенции не били нищо повече от оръдие на господстващите класи, с което да потискат бедните и да преследват хора като него самия. Дори и пред лицето на смъртта той проклинал религията и заявявал, че не вярва в никоя от нейните ценности.

Тогава обаче първият престъпник го упрекнал: *Дори от Бога ли не се боиш?* (Лука 23:40). Едно е да хулиш религията – в нейната версия, която представят грешните, а често и корумпирани религиозни водачи. Бог обаче е нещо друго. И от Него ли не се боиш? А защо да се бои от Него? Как можел изобщо да бъде сигурен, че Бог съществува? А дори и да съществува, не е ли смъртта край на съществуването, така че въпросът за Бога вече няма никакво значение?

Първият престъпник обаче си имал своите основания, тъй като въпреки мъчителните болки той наблюдавал и разсъждавал. *Дори от Бога ли не се боиш, ти, който си под същото осъждане?* (Лука 23:40). Същото осъждане като кого? Едва ли имал предвид себе си. Не е особено забележително, че един престъпник е осъден заедно с друг престъпник. Явно той искал да каже: „Ти си със същата присъда като Христос.“ Но какво е значението на това, че някой е осъден като Христос?

Като начало, религиозните водачи, мразени и от двамата престъпници, понеже представлявали властта, която ги преследвала и осъдила, същите тези религиозни водачи мразели и осъдили и Христос. И точно тези хора сега се перчели пред трите кръста и открито хулели и оскърбявали Христос. Съвсем очевидно Христос не бил на страната на властта. В този момент Той имал повече общо с двамата престъпници отколкото с религиозните водачи.

Но това не е всичко. *Ти си под същото наказание като Него,*

но ние сме си го заслужили, ние плащаме за делата си, а този Човек не е извършил нищо лошо. Да, Иисус несъмнено бил невинен и в сравнение с Него престъпниците трябвало да признаят, че заслужават наказанието си. Те можели да проклинат властите за техните съмнителни дела. Но дълбоко в себе си знаели, че това, което им се случва сега, самите те често са причинявали на други хора. И не можели да очакват нищо друго освен жестоко наказание. Иисус обаче бил невинен. Той заслужавал ако не друго, то поне съчувствие – но положително не и проклетия.

ОБРЪЩЕНИЕ

Това обаче не било всичко. Докато водели под стража двамата престъпници и Иисус към мястото, където щели да бъдат разпънати, разни жени от Ерусалим следвали Иисус и го оплаквали. А Той се обърнал и им казал да не плачат за Него, а по-скоро за себе си. Идвал денят на Страшния съд и народът тепърва трябвало да отговаря пред Бога за това свое престъпление. Какъв бил този Ден на Страшния съд? Дали бил нещо реално, или поредната измислица на религиозната власт, с която да плаши такива като тях двамата? Е, този Иисус не бил на страната на властта, това поне било ясно. Но Той все пак вярвал в Страшния съд.

Има и още нещо. Жестоките управници в подножието на кръста не само осъдили на смърт жертвите си, но и се наслаждавали да се гаврят с тях в страшната им агония. Проповядвайки Божия съд, те може би просто давали воля на собствения си садизъм. А този Иисус, макар да вярвал в идещия съд, пак се молел Бог да прости на хората, които забивали пирони в ръцете му, и то тъкмо в момента, когато го правели. Това не било просто невинност, а неземна доброта. И все пак Той висял там, жертва на лицемерите, които стояли в подножието на кръста.

След няколко часа смъртта щяла да сложи край на болките им. Но дали това щял да е краят на всичко? Дали смъртта просто

изпраща в небитието както виновните, така и невинните, с което запечатва завинаги неправдите на техния живот? Наистина ли в крайна сметка няма разлика между добро или зло? Не! Това не може да бъде. Макар и престъпник, той отдавал значение на правдата, неправдата и честността. И най-интересното е, че като мислел за Христос, той установявал, че държи на тези неща повече от всякога, макар и на фона на невинността на Христос неговата вина да изпъквала още повече.

Странно нещо е съвестта, наистина. Разбойникът не си я измислял. Дори и по-рано, когато правел някой „удар“, тя често се явявала неканена и той трябвало да я потиска с всички сили, за да ѝ затвори устата. И сега, ако успеел да я сподави, можел да умре в мир. Но той вече не искал да я потиска, нито да се прави, че я няма. Ако съвестта била измама, тогава враговете му, колкото и да били зли, щели да се отърват безнаказано. И още по-лошо. Този прекрасен човек, Иисус, както и всичко красиво и достойно в живота, щели да загинат заедно с гадното и гнусното, без никаква разлика.

Не! Има Бог и съвестта е Неговият глас. А ако има Бог, който е загрижен за добро и зло, който държи на справедливостта и честността, тогава със сигурност трябва да има възкресение и съд след смъртта, така че неправдите от този живот да бъдат наказани. Но ако предстои съд, те също щели да се изправят пред него. Сега не било време хулят Христос или дори властите – имало достатъчно неща, за които самите те трябвало да отговорят. Сега трябвало да се подготвят за срещата с Бога. И докато вторият престъпник продължавал да ругае Христос, първият му възразил: „Не се ли боиш дори от Бога? Не виждаш ли, че си осъден редом с Него; но нашето наказание е справедливо, ние получаваме това, което сме заслужили, докато Той не е направил нищо лошо.“

И веднага мислите му се върнали към него самия. Как можел да се помири с Бога? В миналото си нямал никакви заслуги. Ня-

мало смисъл да обещава да се промени занапред, оставали му само няколко часа живот, и то прикован на кръста. Скоро болката, пронизваща съзнанието и всяка фибра на тялото му, щяла да направи невъзможно дори да се помоли. А той и без това не знаел никакви специални молитви – това никога не била силната му страна. Нямамо съмнение, че този Иисус е Царят, изпратен от Бога, както Сам е казал, и че един ден ще се върне в сила и мощ да царува. Това било сигурно като Самия Бог, сигурно като факта на идещия съд.

Той лично никога не бил имал високо мнение за царете, нито пък копнеел да им служи. Но Цар, който се молел за прощение на хората, които заковават за кръста ръцете и краката Му... такъв Цар бил достоен за уважение. Той нямам нищо против да е в Неговото царство и да Му се покорява. Но какъв шанс имал той – един отявлен анархист – да бъде въобще допуснат в това царство? И все пак, не се ли молил този Иисус с думите: *Отче, прости им, понеже те не знаят какво вършат?* Ако тези хора можели да получат прошка, защото не осъзнавали напълно какво правят, то и той досега не бил осъзнавал колко прекрасен е Царят, изпратен от Бога. Против такъв Цар той не би се бунтувал. „Иисусе – казал той, – ще ме пуснеш ли в царството Си? Ще ми позволиш ли да Ти се покорявам? Господи, спомни си за мен, когато дойдеш в царството Си.“

И изведнъж, в последните часове от своя измъчен живот, този окаян и разсипан бунтовник против човеците и Бога чул ясно и категорично царственото слово, изречено от Самия Цар на царете: *Истина ти казвам, днес ще бъдеш с Мен в рая.*

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Защо единият престъпник моли Христос за прошка, а другият Го проклина?
2. С какво Христос е различен от всички царе, които умирация престъпник познава?
3. По какво се различава за умирация престъпник вярата в Христос от „религията“?
4. Какво научаваме от тази история за покаянието?
5. Как можем днес да се покоряваме на авторитета на Христос?
6. Може ли Христос днес да изисква верността ми? Защо?

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ИЗУЧАВАНЕ

В тази поредица от изследвания разгледахме четири случая на отхвърлени от обществото хора. В Евангелието на Лука срещаме и други подобни примери. Ето някои от тях, заедно с пасажите в Евангелието и някои други свързани текстове.

Жертви на болести	Прокажени Лука 5:12-16; 17:11-19; 4:27
<i>Допълнителен текст:</i>	Левит, глава 13
Жертва на лудост, причинена от духове	Обладаният от демони Лука 8:26-39
<i>Допълнителен текст:</i>	Левит 19:31; 11:7-8; 20:6, 27
Жертва на религиозни вражди	Самаряните Лука 9:51-56; 10:25-37; 17:15-19
<i>Допълнителен текст:</i>	4 Царе, глава 17; Неемия; Йоан, глава 4

1. Разгледайте от какво естество е отхвърлянето, изолацията и самотата във всеки от тези случаи.
2. Определете доколко обществото има или няма основание да налага подобна изолация и/или защо то не успява да премахне причините за нея.
3. Изследвайте, ако е уместно, ефектите не само върху жертвите, но и върху цялото общество.
4. Обърнете специално внимание на различните методи, които Христос прилага във всеки отделен случай.

Втора част

ЕВАНГЕЛИЕТО НА ТОЗИ И ОТВЪДНИЯ СВЯТ

Повратната точка на времето

Порта към вечността

Когато преминем отвъд

Отвъд

5

ПОВРАТНАТА ТОЧКА НА ВРЕМЕТО

Текст за прочит: Лука 9:26–36

Лука изглежда е бил лекар (Колосяни 4:14) и на места в неговото Евангелие има характерни особености, които показват специалните му интереси на медик. Една от тези особености, често отбелязвана от коментаторите, е разказът за изцелението на жената, която страдала от кръвотечение (Лука 8:43-47). За тази жена Марк казва, че *беше много пострадала от мнозина лекари и беше изразходвала целия си имот, без да види някаква полза, а напротив, беше ѝ станало по-зле* (Марк 5:26). Явно лечението се оказало колкото скъпо, толкова и болезнено и неефикасно. Лука обаче описва случая по-кратко и не толкова обвинително към лекарското съсловие. За продължителното състояние на жената той като че ли обвинява нея или най-малкото самата болест. Той казва просто, че *тя беше похарчила по лекари целия си имот, без да може да бъде излекувана от никого* (Лука 8:43).

ЧОВЕШКА СМЪРТ

Друга, още по-характерна и по-значителна особеност е интересът на Лука към смъртта. Изпълнявайки служебните си задължения, той често е трябвало да седи край леглото на своите пациенти и да наблюдава как, въпреки всичките му усилия, болестта или преклонната възраст ги побеждават. И макар несъмнено с времето човек да привиква с тази гледка, сигурно е имало случаи, когато се е размислял какво всъщност представлява

смъртта. Дали тя е окончателната катастрофа? Или има нещо отвъд? Ако има, какво е то? И може ли човек да бъде сигурен какво ще се случи с него в отвъдния свят?

В Христос Лука намира отговори на всичките си въпроси и е разбираемо, че иска да разкаже на света какви са тези отговори. Вместо тъмнината, скръбта и страха, които съпътстват смъртта в езическия свят, вместо несигурната лична надежда на юдейските си съвременници, сега той познава тържеството и увереността, дадени на всеки, който е разбрал, че Христос *унищожи смъртта и извади на светлина живота и нетлението чрез благовестието* (2 Тимотей 1:10).

Затова, за разлика от другите евангелисти, Лука на всяка крачка в своето Евангелие ни представя хора, които са на път да напуснат този свят или тъкмо са преминали в отвъдния.

Още в самото начало срещаме стария и благочестив Симеон (Лука 2:25-35). Казва ни се, че на него му е било открито, че няма да види смърт, преди да е видял Христос. А сега той Го вижда и като вдига младенеца Исус на ръце, казва: *Сега, Владетелю, Ти пускаш слугата Си да си отиде в мир* (Лука 2:29). В края на Евангелието Лука ни разказва за единия разбойник, разпънат до Христос (Лука 23:39-43). В последните мигове от живота си този човек се покаява, доверява се на Спасителя и преминава в отвъдния свят с чудното обещание на Спасителя, звучащо в ушите и в сърцето му: *Днес ще бъдеш с Мен в рая* (Лука 23:43).

В седма глава Лука разказва как един ден Христос отива към град Наин и среща погребална процесия – една съкрушена вдовица изпраща тленните останки на единствения си син към гробищата. Христос спира процесията, докосва носилката, съживява младежа и го връща на майка му.

В осма глава пък е описано как друг път в Капернаум Христос влиза в един дом, където е починала единствената дъщеря на семейството, дванадесетгодишно момиче. Отвън наетите профе-

сионални оплаквачки вече извиват своите зловещи, но безсърдечни ридания. Христос им заповядва да млъкнат и с прочутата Си забележка *момичето не е умряло, а спи* (Лука 8:52), го хваща за ръката, съживява го и го връща на родителите му.

КРАЯТ НА ЖИВОТА

Разбира се, не всички истории на Лука на тази тема имат такъв щастлив край. И в неговите дни, както и в нашите, мнозина отказват да мислят за смъртта и да се подготвят за нея.

Като щрауси те заравят глава в пясъка на работата или семейния живот и опитват да забравят, че смъртта идва. Така до голяма степен лишават живота от неговата значимост. Животът е замислен като пътуване към една цел. Да пренебрегнем целта, да се опитаме да пропъдим от ума си всички мисли за крайната точка, може при повърхностен поглед да изглежда като добра рецепта, за да вземем всичко от живота, докато го имаме. В действителност обаче това свежда житейския път до безцелно и безсмислено лутане и превръща идещата вечност в катастрофа.

Затова Лука ни предупреждава. В дванадесета глава той разказва притчата на Исус за богатия земевладелец, който живял, без да се замисли за Бога, за смъртта или за идния живот. Той бил твърде зает да планира своето ранно и твърде приятно пенсиониране, когато внезапно чул глас: *Глунако! Тази нощ ще ти изискат душата* (12:20). И се пренесъл във вечността напълно неподготвен.

Подобно в шестнадесета глава Христос разказва – само че този път не се казва, че става дума за притча – историята на един богаташ и един просяк. Последните няколко години от живота на просяка били истински кошмар от мъчителен глад и тежки болести. Смъртта дошла като освобождение от страданията и нов живот на радост и утеха: *ангелите го занесоха в Авраамовото лоно* (16:22).

За богаташа положението било точно обратното. Той живял в лукс и разкош, но това не предизвикало у него благодарност и вяра. Дори напротив – той тънел в самодоволство и неверие. Така и никога не повярвал, че това, което пише в Библията за съдбата на непокаяните и невярващите, е сериозно. Твърде късно осъзнал тази реалност (16:19-31).

ПОДГОТОВКА ЗА НЕБЕТО

Но не само на невярващите трябва да се напомня за реалността на идещия свят. Дори повярвалите в Христос – за които да си отидат от този свят означава да бъдат с Господа (Филипийни 1:23) – дори те имат нужда от помощ, за да осъзнаят реалността на идещия живот и да живеят тук и сега така, че да отнесат колкото може повече със себе си във вечността. Павел казва, че трябва да се научим *да събираме за себе си добра основа за в бъдеще, за да сграбчим истинския живот* (1 Тимотей 6:17-19). Затова в шестнадесета глава Лука вмъква още една притча на Христос – тази за неверния настойник (16:1-13). Тя призовава вярващия да използва временните си придобивки, парите, времето, дарбите и всичко останало за бъдещето. Не може, разбира се, да ги използва, за да придобие спасение – понеже това е дар, който не може да се купи с нищо. Трябва обаче да ги използва така, че когато животът му тук приключи, да види от другата страна много хора, на които е помогнал в духовния им път, като мъдро е използвал онова, което е имал. Така ще има тяхната благодарност за цялата вечност.

Всички тези истории, с изключение на случката с дъщерята на Яир, се срещат единствено в Евангелието на Лука. Те подсказват много силен интерес към темата за смъртта и отвъдния живот. В този раздел ще разгледаме повечето от тях по-подробно. Преди това обаче трябва да изследваме в дълбочина централната история в Евангелието, понеже в основата и в кулминацията си тя също разглежда тази тема.

Структурата на Евангелието на Лука е такава, че то е разделено на две основни части, като втората започва от 9:51. В този момент Лука ни казва, че е приближило времето нашият Господ да се завърне на небето и затова Той се насочва към Ерусалим. До този момент можем да кажем, че Христос идва на този свят и все повече и повече се приближава към нас. Оттук нататък обаче Той започва да напуска този свят и да се връща там, откъдето е дошъл. Ако водоразделът на Евангелието е 9:51, то тогава последната история преди този момент представлява центърът на книгата. А това е историята за Планината на преображението – какво се случва там и какво се случва след слизането от планината (9:28-50). Марк и Матей също описват този случай, но единствено Лука го превръща в център на своя разказ.

И какъв величествен център е това! Докато Христос *се молеше, видът на лицето Му се измени и облеклото Му стана бяло и блестящо. И ето, двама мъже се разговаряха с Него; те бяха Мойсей и Илия, които се явиха в слава* (Лука 9:29-31). Но това не е всичко – от евангелистите единствено Лука ни казва за какво разговарят Христос, Мойсей и Илия: *говореха за Неговата смърт, която Му предстоеше да изпълни в Ерусалим* (Лука 9:31). Представете си само – всред цялата тази слава и величие те си говорят за смъртта.

СМЪРТТА НА ХРИСТОС

Но те не говорят просто за нечия смърт – това е смъртта на Христос. И е много подходящо тъкмо Мойсей и Илия да говорят за нея, понеже и двамата напускат този свят по забележителен начин. Когато Мойсей умира, самият Бог го погребва и никой човек не знае къде е гробът му и до днес (Второзаконие 34:6). Илия пък не преминава през смъртта, а бива отнесен на небето с огнена колесница (4 Царе 2:11).

Сега обаче те говорят за един изход от този свят, който е

толкова по-значим от техния, че е в съвсем отделна, уникална категория. Смъртта на Христос трябва да бъде смърт, която ще победи силата на самата смърт. Както се казва в Посланието до евреите 2:14-15: *И така, понеже децата са участници в плът и кръв, то и Той подобно взе участие в същите неща, за да унищожи чрез смъртта този, който има властта на смъртта, тоест дявола, и да избави всички онези, които чрез страха от смъртта през целия си живот са били подчинени на робство.*

И нещо повече, смъртта на Христос отнема за вярващия не само страха от смъртта, но и нейното жило. *Жилото на смъртта е грехът*, казва апостол Павел (1 Коринтяни 15:56). Умирането може да е много болезнен процес, а раздялата с близки и приятели – неизказано тъжна. Но истинското жило на смъртта не е това. То е грехът. Нашата съвест и Божието Слово ни казват, че след смъртта идва съд. Затова смъртта ни изправя пред неизбежния въпрос: „Какво ще каже Бог за моя грях и какво ще направи Бог с мен след това?“

Безполезно е да се самозалъгваме по този въпрос и да се надяваме, че след смъртта греховете ни някак си ще бъдат забравени, че няма да имат значение и по някакъв магически начин всичко ще се нареди добре. Това се случва само в приказките. Истинският живот не е такъв. Грехът има значение. Той е престъпване на Божия закон. В този смисъл *силата на греха е законът*, както казва апостол Павел (1 Коринтяни 15:56), т. е., грехът няма да изгуби значението си, освен ако Бог не отмени Своя закон. А Той няма да го отмени. Господ заявява съвсем категорично: *Докато премине небето и земята, нито една йота, нито една точка от закона няма да премине, докато всичко не се сбъдне* (Матей 5:18).

Затова, колкото и болезнени да са атаките, с които смъртта унищожава физическото ни тяло, най-болезненото жило е в опашката ѝ, понеже ни изправя пред Божия престол. Как може да се премахне това жило? Отговорът е: чрез изкупителната

смърт и възкресението на Христос. Благата вест е, че *Христос умря за греховете ни според Писанията; че беше погребан, че беше възкресен на третия ден, според Писанията* (1 Коринтяни 15:3-4). Тя е, че *Бог доказа Своята любов към нас в това, че когато бяхме още грешници, Христос умря за нас. Затова много повече сега, като сме оправдани чрез Неговата кръв, ще се спасим от гняв чрез Него* (Римляни 5:8-9).

Затова е интересно да отбележим, че на Планината на преображението Христос, Мойсей и Илия говорят за смъртта на Христос като нещо, което Той трябва да „изпълни“ в Ерусалим. Смъртта Му не е случайна. В този смисъл тя не е и нещастие или трагедия. Тя е целенасочено планирана и също така целенасочено изпълнена. *Никой не Ми го отнема* – казва Иисус при друг случай за живота Си. – *Аз от Себе Си го давам. Имам право да го дам и имам право пак да го взема* (Йоан 10:18).

И от тази гледна точка също има голямо значение, че точно Мойсей и Илия говорят за Неговата смърт. Мойсей е дал закона, а Илия е един от най-великите старозаветни пророци. Но както старозаветният закон, така и старозаветните пророци всъщност сочат към идеция Христос и Неговата изкупителна смърт. Лука ни разказва за двамата ученици, които три дни след смъртта на Иисус си отиват у дома, към Емаус, разочаровани от смъртта на Иисус и се чудят дали все пак Той е бил Христос. Той се приближава до тях и им казва: *О, неразбрани и мудни по сърце да вярвате всичко, което са говорили пророците! Не трябваше ли Христос да пострада така и да влезе в Своята слава? И като започна от Мойсей и от всичките пророци, им тълкуваше писаното за Него във всичките Писания.* (Лука 24:25-27).

Христовата смърт е великата повратна точка на свещената история, дори на цялата човешка история. В старозаветните времена Божият замисъл движи всичко към нея. На основата на тази смърт впоследствие ще се изпълнят всички Божии намерения.

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Защо християните казват, че смъртта на Христос е „повратната точка“ на времето?
2. Защо, от гледна точка на Бога, е била необходима смъртта на Христос?
3. Как смъртта на Христос е победила силата на смъртта? (Евреи 2:14-15)
4. Как може отделният човек днес да е уверен за мястото си в небето?
5. Какво означава Христовата смърт за личната ни вина и за прошката?

6

ПОРТА КЪМ ВЕЧНОСТТА

Текст за прочит: Лука 9:26–36

В предишната глава видяхме колко е важно, че на Планината на преображението в слава се явяват точно Мойсей и Илия, за да разговарят с Христос за Неговата смърт. Трябва да разгледаме този въпрос малко по-подробно. За разлика от законодателя Мойсей, Илия не е писал почти нищо. Главното, което се помни за него, е прочутото му противоборство с жреците на Ваал на планината Кармил (3 Царе, гл. 19). Същината на тази велика случка е въпросът кой е истинският Бог. Ваал или Йехова?

Критерият, според който Илия и лъжепророците се споразумяват да решат спора, е да изградят жертвеници, да принесат жертвоприношения на тях и този Бог, който отговори, като изпрати огън от небето, за да изгори жертвите, ще се смята за истинския Бог. Лъжепророците призовават Ваал със силен глас и в своя религиозен екстаз дори се нарязват с ножове и танцуват около олтара. Никакъв огън обаче не пада и дори глас не се чува в отговор.

После идва ред на Илия. Той първо обилно полива жертвата и олтара с вода, за да е явно, че в това, което ще се случи, няма никаква измама. След това той простичко и пред всички призовава Бога да защити името Си и да изяви божествената Си реалност. Тогава от небето пада огън, който изгаря и жертвата, и дървото, и водата, и дори камъните под олтара.

Оттогава са минали много столетия, но най-големият, най-важният въпрос, който човек трябва да разреши за себе си, остава

същият. Има ли Бог? Стотици религии твърдят, че има, но може ли човек да вярва на религиите? Не са ли те в най-добрия случай самозаблуда, а в най-лошия – смесица от невежество и суеверия? И не се ли карат религиите помежду си, като всяка твърди, че тя е вярната и правилната? Как може човек да бъде сигурен, че твърдението на Иисус Христос, че е единственият Син на Бога, наистина е вярно?

В основата си този въпрос е същият, както и по времето на Илия, същият е и отговорът. И въпросът опира не до морала, а до жертвата. Първо, всички сериозни религии са съгласни, че моралните ценности са изключително важни. Те, образно казано, биха се съгласили с Мойсей. Макар че, ако ми позволите едно малко отклонение, при сравнение на Мойсеевия закон с останалите законови системи на неговото време, веднага ще забележим, че неговият закон несравнимо превъзхожда останалите. В едно време, когато всички народи тънат в брутално идолопоклонство, единствено Мойсей проповядва възвишен монотеизъм. Освен това той изисква нравственост като неразделна част от религията, докато за повечето други народи религията е просто една сложна система за подsigуряване на благосклонността на боговете или поне за отклоняване на гнева им, което няма много общо с морала. Щом принасяш жертви на бога, който специално те покровителства, можеш да очакваш той да действа в твоя подкрепа, независимо как се отнасяш към околните.

Но нека се върнем от отклонението. Древните религии по принцип биха се съгласили с Мойсей, че моралът е важен. Повечето съвременни религии също. Малко са тези, които биха твърдели, че моралът няма никакво значение. Да се каже, че няма нищо лошо в убийството, изнасилването, лъжата или алчността, е равностойно на социално самоубийство. Затова, ако сравняваме религиите само въз основа на морала, ще видим, че, разбира се, някои са по-добри от други, но като цяло това е въпрос на степени. По същество те са еднакви.

АДЕКВАТНА ЖЕРТВА

Но всеобщият консенсус по въпроса за морала ни води до затруднение, което само Христос може да разреши. Ако грехът има значение, и то в абсолютен смисъл, на какво основание някой може да получи прошка? Прошка, която отменя санкциите на моралния закон и се съгласява просто и удобно да забрави за греха, всъщност отрича моралния закон и признава, че грехът в крайна сметка няма особено значение. От друга страна, да се държи на санкциите на закона, би означавало всички да бъдем обречени на гибел, тъй като всички сме го нарушили. Моралът не предлага решение на тази фундаментална дилема – дори това да е моралът на Мойсеевия закон или на Проповедта на планината.

Затова нека оставим Илия да ни посочи решението – първо на планината Кармил, а после и на Планината на преображението. Решението е истинската жертва, която Бог приема, и тази жертва е смъртта на Христос. Когато Илия приготвя жертвата на планината Кармил, от небето слиза огън пред изумените погледи на всички и потвърждава жертвата като даденото от Бога средство за помирение на виновните грешници с Бога. Така и на Планината на преображението, когато Илия и Мойсей говорят с Христос за предстоящата Му смърт и жертва, над тях се спуска облак и скрива цялата планина, а от облака идва глас: *Този е Моят възлюбен Син. Него слушайте* (Лука 9:35).

Трябва да се постареем да си дадем сметка за пълното значение на това, защото тримата апостоли първоначално не успяват. Зашеметен от величието на момента, Петър предлага да направи три шатри – една за Иисус, една за Мойсей и една за Илия. С това той няма за цел да обиди Христос, вероятно дори смята, че Му оказва голяма чест. Но така той неволно поставя Иисус на едно ниво с Мойсей и Илия – затова Божият глас от облака внимателно го поправя. Ако Христос беше просто поредният Мойсей или Илия, дори и по-велик от тях, но пак в същата

категория, той не би могъл да разреши нашата дилема. Мойсей и Илия, при цялото си величие – единият като законодател на божествения закон, а другият като пророк – все пак са грешници. Всички велики религиозни водачи в историята, до един, са били грешници. И колкото по-свети са били, толкова по-ясно са признавали собствената си греховност и са съзнавали огромната пропаст, която разделя и най-светия човек от абсолютната святост на Бога. Иисус Христос е без грях, както самият Бог няма грях. Той е бил и е Божият Син.

Но това не е всичко. Ако Божият Син беше дошъл като най-висш образец на морал, беше живял безгрешен живот съгласно учението Си, но не беше направил нищо друго, това отново не би разрешило нашата дилема. Тогава Той просто би направил съвършено това, което всички останали религиозни водачи правят в по-ограничена степен – би увеличил нашето съзнание за собствената ни греховност, а оттам и бремето на нашата вина.

Христос обаче прави нещо много повече от това и не само разрешава нашата дилема, но и се явява като единствен, уникален, напълно различен от всички останали. Той идва с цел да умре, да „извърши“ в Ерусалим смъртта, чрез която като Божи Син и Едно с Отца да понесе наказанието на божествения закон, който Сам е наложил, и даде Себе Си като откуп за всички. Смъртта Му е изкупление и прави прошката възможна, но не като изменя закона или заявява, че грехът всъщност няма чак такова значение, а като изпълнява съвършено закона и потвърждава докрай неговите санкции. Така, както казва Писанието, Бог може едновременно да бъде справедлив и да оправдае онзи, който вярва в Иисус (Римляни 3:26).

ХРИСТОС Е ЕДИНСТВЕН

Така смъртта на Христос разрешава нашата дилема и същевременно отделя Христос като уникален сред всички останали.

Никой друг религиозен водач или философ в цялата известна човешка история не е дошъл на света, предизвестен от пророци като Мойсей, Илия и всички останали еврейски пророци. Никой друг не е дошъл със заявлението, че идва главно, за да се предаде на Бога като откуп за греховете на света. По този изключително важен, фундаментален въпрос не става и дума за сравнение между Христос и когото и да било – никой друг никога не е заявявал подобно нещо за себе си. А ние можем да се уверим, че то е вярно. Както човек разбира, че хлябът е истински, понеже задоволява глада му, и че водата е истинска, понеже утолява жаждата му, така можем да разберем, че и твърдението на Христос е истинно – смъртта на Божия Син като жертва, дадена от Бога за греховете на света, разрешава най-основния проблем на човека, както нищо друго не може да го разреши.

И така, централната тема на разговора на Планината на преображението е смъртта на Христос. Но въпреки това случката не е печална – тъкмо напротив. Всичко е изпълнено със славен блясък. Казва се, че изгледът на лицето на Христос се изменя, а дрехите Му стават бели и блестящи. Мойсей и Илия също се явяват в слава. Това не е повод за скръб или плач. Няколко дни по-рано Христос обещава на учениците Си, че няма да видят смърт, преди да видят Божието царство (Лука 9:27). И сега, на Планината на преображението, явно се изпълнява обещанието да им се даде да надникнат в това идващо царство. Нека отбележим неговите главни особености.

ЦАРСТВОТО

На първо място, появата на Мойсей и Илия заедно – въпреки че в този свят са живели в толкова различни епохи – показва, че в това царство времето не съществува. Фактът, че след всички векове, които са ги отделяли от Христос в този свят, те ще живеят заедно с Него в това царство и ще продължат да се разпоз-

нават като Мойсей и Илия, показва, че там хората няма да бъдат безличностни духове, а отделни личности.

Нека сега си припомним нещо, което казахме по-рано – че Мойсей и Илия влизат във вечността по различен начин. Мойсей умира и бива погребан, докато Илия не умира и бива отведен на небето жив. Тук също откриваме аналогия с нещо, което ще се случи в далеч по-голям мащаб при първото възкресение, при Второто пришествие на Христос. В своите писма Павел на два пъти описва последователността на събитията, които ще настъпят при Второто пришествие, като и двата пъти подчертава факта, че вече починалите вярващи ще бъдат възкресени, докато някои ще бъдат живи, когато Господ дойде, и ще бъдат взети на небето, без да видят смърт. Ето и пасажите:

Първо обърнете внимание на 1 Солунци 4:15-17.

Защото това ви казваме чрез словото от Господа: че ние, живите, останалите до Господното пришествие, няма да изпреварим починалите. Понеже Сам Господ ще слезе от небето с команда, с гласа на архангел и с Божия тръба; и мъртвите в Христос първо ще възкръснат; после ние, живите, останалите, ще бъдем грабнати заедно с тях в облаци да срещнем Господа във въздуха; и така ще бъдем винаги с Господа.

Вторият пасаж е 1 Коринтяни 15:50-52.

А това казвам, братя, че плът и кръв не могат да наследят Божието царство, нито тленното наследява нетленното. Ето, казвам ви една тайна: не всички ще починем, но всички ще се изменим в един миг, в мигване на око, при последната тръба; защото тръбата ще затръби и мъртвите ще възкръснат нетленни, и ние ще се изменим.

Но още нещо изключително значимо се случва на Планината на преobraжението – преобразяването на самия Христос. Той е Божият Син и в този смисъл не е изненадващо, че в този момент преливането на Неговата същностна слава изменя човешкото Му тяло. Но Той не е само Бог, Той е също така и човек. Затова,

когато изумените ученици гледат тайнственото преобразяване на Неговото тяло, те несъмнено хвърлят предварителен поглед към славното тяло, което Христос ще получи при Възкресението.

И не само Христос. Вярващите имат уверението, че независимо дали ще влязат в отвъдния живот чрез смърт и възкресение, или без да умират ще бъдат грабнати да срещнат Господа при идването Му, те всички ще бъдат изменени. *Защото нашето гражданство е на небето, откъдето и очакваме Спасител – Господ Исус Христос, който ще преобрази нашето унижено тяло, за да стане съобразно с Неговото славно тяло според действието на Неговата сила, с която Той може да покори всичко на Себе Си* (Филипяни 3:20-21).

Това е изключително чудно, но не е неразумно, нито пък е просто някаква приказка. Дори и в този свят, казва апостол Павел в 1 Коринтяни 15:35-49, материята, наречена плът, съществува в различни форми – плътта на животните, плътта на рибите, плътта на птиците, както и човешката плът. Всичко това е плът, но различна по вид, както днес ни е болезнено добре известно от неуспешните опити на хирурзите да трансплантират на човек например сърце на прасе. И ако в този свят плътта може да съществува под различни форми, не е трудно да приемем, че човешката плът, която има една форма в този свят, ще съществува под различна форма в идния свят, но пак ще бъде човешка.

Павел ни предлага и друга аналогия. Красивият, пълен със зърна житен клас, който израства в нивата, изглежда съвсем различно от малкото зрънце, посято по-рано в земята. Но и двете са жито. Така е и с телата на вярващите, които са починали и възкресени, или на тези, които, без да умрат, ще бъдат изменени при Второто пришествие на Христос. Това ще бъдат прославени тела, но ще бъдат истински тела, и то човешки.

И за да сме верни на Писанието и на себе си, трябва да кажем още нещо. Ако запитаме кои са тези, които ще участват във ве-

чната слава на Христос при Второто Му пришествие, Писанието неизменно и ясно отговаря: тези, които са в Христос, или тези, които са Христови. В 1 Солунци 4:16 се казва, че при Първото възкресение няма да възкръснат всички мъртви, а само *мъртвите в Христос*. В 1 Коринтяни 15:23 също се казва, че ще станат живи тези, *които са Христови – при Неговото пришествие*. Предходният стих също разделя хората на две категории: *Както в Адам всички умират, така и в Христос всички ще живеят* (1 Коринтяни 15:22). Ясно е, че всички хора се включват в първата категория, поради това, че са се родили на този свят. Светото Писание обаче навсякъде заявява, че не всички от първата категория автоматично се включват във втората. Затова е разумно да потърсим в Новия Завет как да влезем в тази втора категория – и после, разбира се, да влезем в нея наистина.

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Каква е разликата между това да бъдем „в Адам“ и „в Христос“?
2. Защо моралът (Божият закон) не може да ни даде прошка?
3. Защо е била необходима смъртта на Христос от гледна точка на човека?
4. На какво основание християните твърдят, че Христос е различен от всички други религиозни водачи?
5. Какви са основните черти на идещото Божие царство?

7

КОГАТО ПРЕМИНЕМ ОТВЪД

Текст за прочит: Лука 2:25–35; 23:39–43

На Планината на преображението Исус, Мойсей и Илия в продължение на известно време обсъждат смъртта, която Христос трябва да изпълни в Ерусалим. Думата за „смърт“, която използват, изглежда не е обичайно използваната дума, а по-скоро означава „излизане“, „изход“, „напускане“. Във всеки случай е съвсем ясно, че Христос си отива. Но Петър и другите двама ученици проспиват по-голямата част от разговора. Вероятно тайнството и сияйното величие на момента се оказват в повече, отколкото тяхната смъртна плът може да понесе. Така или иначе, те заспиват.

Когато разговорът приключва и Мойсей и Илия се готвят да си отидат, Петър изведнъж се събужда. Той се чувства засрамен, напълно разбираемо, и за да скрие притеснението си, решава да направи нещо: *Наставниче, добре е да сме тук; и нека направим три шатри: една за Теб, една за Мойсей и една за Илия* (Лука 9:33). Лука добавя, че в този момент Петър не знае какво говори. Това е очевидно, след като досега в целия разговор е ставало дума, че Христос си отива, а Петър изведнъж предлага да устрои оставането им там.

ЖИТЕЙСКИЯТ ПЪТ

Може да се усмихваме снизходително на думите на Петър, но самите ние често постъпваме точно така – може да не го изразяваме с много думи, но затова пък с начина си на живот. Знаем,

че според Библията животът е пътуване към вечността – в рай или в ада – чували сме го безброй пъти. Но живеем, сякаш ще останем тук завинаги, сякаш този живот е всичко и нямаме вечна цел. Разбира се, забележката на Петър е съвсем разбираема. Животът на един рибар в Галилея е тежък и скучен. И когато се явява един толкова рядък момент на величие и очарование, е съвсем естествено той да се опита да го продължи колкото е възможно повече.

Също така няма нищо лошо в нашето желание да се наслаждаваме докрай на живота, да го изпълним с колкото може повече интересни неща и приключения. Ако животът има вечна цел, то тогава и всяка стъпка от него има вечно значение. И ако целта е нещо хубаво, няма причина и пътуването към нея да не бъде хубаво. Повечето от нас харесват пътуването не по-малко от пристигането. Интересно ни е да влезем в пилотската кабина, да застанем на капитанския мостик, да видим всичко, което се вижда от прозорците, да изследваме всички междинни спирки.

От друга страна, ако един кораб плава от Америка за Ирландия, но капитанът му изведнъж забрави крайната цел и започне да се върти безкрайно в кръг из Атлантическия океан, повечето от пътниците ще се разочароват дълбоко от това пътуване. И опасността е ние, в опитите си да се наслаждаваме докрай на живота, да изгубим от поглед целта – тъкмо онова, което сме искали да постигнем. Ограбваме от живота си вечното, а следователно и най-важното и най-прекрасното му измерение. Преставаме да пътуваме и започваме да се лутаме из живота. И в крайна сметка пристигаме във вечността напълно неподготвени.

Сигурно затова Библията, за разлика от мнозина съвременни проповедници, твърде рядко използва израза „отиване на небето“, а вместо това непрестанно ни подканва да приемем вечния живот още сега. Вечният живот не е нещо, което трябва да чакаме да получим едва когато отидем на небето. Той е едно допълнително, вечно измерение на този живот, на което може да

се радва всеки, който още сега влиза в лично взаимоотношение с вечния Бог чрез Исус Христос. Разбира се, тъй като произтича от едно вечно взаимоотношение, то ще продължи ненарушено и когато временната фаза на този живот приключи. Но ние трябва да започнем това взаимоотношение още в този живот, ако искаме то да продължи и в следващия. Затова опасността е дотолкова да бъдем обсебени от временната страна на този си живот, че да забравим да се погрижим за вечната.

И така, Христос оставя учениците Си на Планината на преображението достатъчно дълго, за да хвърлят предварителен поглед към вечното царство и да се убедят в неговата реалност. Това оставя неизличима следа у Петър. Много години по-късно, към края на живота си, той пише на християните да се подготвят добре за влизането *във вечното царство на нашия Господ и Спасител Исус Христос* (2 Петр. 1:11) и заявява, че неговата собствена смърт приближава. Забележително е, че думата, която той използва за смъртта си, е „изход“ – същата, която и Лука използва в описанието на разговора на Планината на преображението.

След това Петър добавя: *Ние не следвахме хитро измислени басни, а бяхме очевидци на Неговото величие. Защото Той прие от Бог Отец почит и слава, когато от великолепната Слава дойде до Него такъв глас: „Този е Моят възлюбен Син, в когото благоволих.“ И ние чухме този глас да идва от небето, когато бяхме с Него на святата планина.* (2 Петр. 1:16-18). Но веднага след като урокът от Планината на преображението е бил научен, Христос отвежда учениците Си долу и като пътепоказател поема по пътя, който ще Го отведе в небето през страданията и смъртта в Ерусалим (вж. Лука 9:51).

НАЧАЛОТО НА ПЪТЯ

Ако се решим да приемем сериозно Христос и думите на Пе-

тър, и да тръгнем по пътя, който ще ни отведе при Бога на небето, то естествено възникват два въпроса. Първият е: Къде започва пътуването ни? Отговорът е прост и може да се формулира с думите на самия Петър. В 1 Петр. 1:4 той описва целта: *наследство нетленно и неопетнено, и което не повяхва, запазено на небесата за вас*. След това, в стих 23, той описва началото на духовното пътешествие, което ще ни отведе до тази цел: *вие се новородихте не от тленно семе, а от нетленно, чрез Божието слово...* С други думи, пътуването започва, когато приемем Божието слово, лично се доверим на Спасителя и се новородим в Божието семейство.

Вторият въпрос е: Можем ли да сме сигурни, че след като сме започнали пътуването, ще стигнем на небето при Бога, а няма да сбъркаме пътя и да свършим трагично някъде другаде? Отговорът е ясен и категоричен: ДА, можем да бъдем сигурни в това. Нека този път Лука отговори. Още в самото начало на своя разказ за пътуването той ни описва един случай, когато учениците идват при Христос, превъзбудени от радост, че са успели да изгонят демони в Неговото име. Той им казва: *Обаче не се радвайте на това, че духовете ви се покоряват, а се радвайте, че имената ви са записани на небесата* (Лука 10:20).

Ето го уверението – докато пътуват през този живот, те вече са регистрирани като граждани на небесното царство, като хора, чиято родина е на небесата, и които чрез Божията благодат имат граждански права в небесния град. За мнозина това може да звучи странно, понеже популярното богословие твърди, че никой не може да бъде уверен за мястото си в рая, докато не стигне там (ако въобще стигне), и да твърди човек, че е сигурен, е чисто нахалство.

Факт е обаче, че не само учениците получават това уверение от Господа, а то е дадено и на всички ранни християни – обикновените хорица, ако можем да се изразим така, за да ги отличим от духовните гиганти като апостолите. Във Филипяни 4:3 например

Павел между другите неща казва нещо много важно. Той моли свой приятел във Филипи да помогне на някои от сътрудниците му: *Също и теб умолявам, искрени ми съработнико, помагай на тези жени, които се бориха заедно с мен за благовестието заедно с Климент и с други мои съработници, чиито имена са в книгата на живота.*

От почти небрежния начин, по който Павел прави между другото тази бележка – че имената им са вписани в книгата на живота – личи, че той не споделя нещо ново, което хората още не знаят. Тези християни са живели с тази увереност от момента, в който са се доверили на Христос. Те знаят, че имената им вече са записани като граждани на небето. Само няколко стиха по-рано (3:20) Павел им е напомнил: *нашето гражданство е на небето.*

УВЕРЕНОСТ В ПРИСТИГАНЕТО

Това очевидно е важно, но е дори по-важно, отколкото някои от нас може би съзнават. Според Откровение 20:11-15, където се описва Страшният съд, единственият критерий, според който ще се решава дали човек да бъде приет при Бога на небето, или ще бъде хвърлен в огненото езеро, е дали е *записан в книгата на живота* (ст. 15). Вярно е, че отхвърлените ще бъдат *съдени според делата си* (ст. 12), защото няма всички да получат една и съща присъда, а според Божията правда за някои ще бъде *по-леко в съдния ден* (вж. Лука 10:14) отколкото за други, понеже са имали по-малко информация и по-малко възможности.

Но принципният въпрос дали човек да бъде приет на небето, или отхвърлен, няма ни най-малко да се решава въз основа на делата му. Ако в рая се влизаше по дела или заслуги, никой от нас никога нямаше да влезе там. Влизането в небето е дар за всеки, чието име е записано в книгата на живота и никой, който не се намери записан в тази книга, не може да влезе.

И ако запитаме на какво основание може името на човек да

бъде записано в тази книга, отговорът става достатъчно ясен, когато видим, че тя е наречена също и Книгата на Агнето (Откровение 13:8). В нея са записани имената на всички, които са повярвали, че Христос е Божият Агнец и са приели жертвата Му за своя грях. Кръвта на Исус Христос, Божия Син, очиства всеки грях, премахва всяка вина и дава на вярващия гражданство в небесата. Затова е толкова важно ние да повярваме и да се доверим лично на Божия Агнец – на Него и на нищо друго. Тогава имената ни ще бъдат записани в Неговата книга на живота.

Но ако ни се струва, че това е твърде хубаво, за да е истина, нека се върнем към Евангелието от Лука и да видим отблизо двама души, които са описани там. И двамата са към края на житейското си пътуване и съвсем скоро ще преминат в Божията вечност. И двамата са изпълнени с увереност и надежда. Откъде идва тази сигурност?

Единият е Симеон. Историята му е описана в 2:25-35. Симеон е живял дълъг и праведен живот, посветен на Бога, и сега, като зрял светия, той приближава като златен сноп към великата жетва. Явно е живял в много близко и интимно общение с Бога, понеже Бог му е открил, че няма да умре, преди да види Господния Христос. И когато един ден влиза в храма, Симеон вижда Мария и Йосиф с младенца Исус. Той веднага разпознава в това бебе Спасителя, за чието идване Бог му е говорил. И в същия момент Симеон разбира, че дните му на този свят приближават своя край.

Следва една прекрасна сцена, в която старият светия *Го взе на ръцете си и благослови Бога, като каза: Сега, Владетелю, Ти пускаш слугата Си да си отиде в мир, според думата Си.* (Лука 2:28-29). Каква прекрасна гледка – Симеон държи детето в ръце, а белите му коси и благородното му лице вече сияят със славата на вечността като планински връх, озарен от изгряващото слънце! Какви ли прекрасни истории би могъл да разкаже той за дългия си живот – за големи духовни постижения, за усърд-

ните и понякога страстни молитви, за оказана милост и добри дела!

Но той не проронва и дума за тези неща. Той се изправя пред вечността, на път е да излезе от този свят и заявява, че може да влезе във вечността с мир. Затова няма нито дума за неговия собствен живот – очите му са вперени единствено в живота на един Друг. *Очите ми видяха спасението*, възкликва той. Не е нужно да питаме къде. Той гледа отблизо Христос. И не мисли само за себе си – спасението е достатъчно велико за всички хора и всички народи. А едно спасение, достатъчно велико за цялото човечество, е достатъчно и за Симеон. Той няма нужда от нищо повече – той има Христос.

И преди да го оставим, нека забележим ръцете му. Той не държи Христос в едната ръка, а с другата да се протяга към нещо друго. Не само лично е приел Христос, но е разбрал и че няма нужда от нищо друго – той държи Христос с двете си ръце. Това е тайната на неговия мир. И когато дойде нашето време да преминем отвъд, ние също ще можем да си отидем в дълбок и непокатим мир, ако сме приели Спасителя и се уповаваме единствено и само на Него за спасението си.

Другият човек е така нареченият „разбойник на кръста“. Неговата история е разказана в 23:39-43. Той и Симеон са възможно най-пълните противоположности. В миналото на разбойника няма добри дела, които би си струвало да се споменат. По собствените си думи той е престъпник, крадец и убиец и сега получава заслуженото за своите дела. Освен това той няма и никаква перспектива да се поправи, понеже вече няма бъдеще на тази земя. Подобно на Симеон, макар и при коренно различни обстоятелства, той стои на ръба на вечността и всеки момент ще премине отвъд. Как може този човек да се надява да си отиде в мир? Но точно това се случва. В последните няколко часа от своя живот той се обръща в истинско покаяние и се доверява на Спасителя. И преминава във вечността с пълна увереност и съ-

вършен мир, основан върху нерушимата дума на Христос: *Днес ще бъдеш с Мен в рая* (Лука 23:43).

Посланието на Лука е ясно. Независимо дали сме като Симеон, или като престъпника, или някъде по средата между тези две крайности, ние можем да имаме сигурност за съдбата си, можем да пътуваме към целта с пълна увереност и да пристигнем там в мир, ако с искрено покаяние сме се доверили на личността, делото и словото на Христос.

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Какво общо има между Симеон и разбойника на кръста на прага на смъртта?
2. На какво основание можем да имаме сигурност за мястото си на небето?
3. Какво е вечен живот?
4. Какво означава „лично да се доверя на Божия Агнец, единствено и само на Него“ и „името ми да бъде записано в Неговата книга на живота“?

8

ОТВЪД

Текст за прочит: Лука 8:49-56; 12:13-21; 16:1-13; 16:19-31

Къде са тогава мъртвите и в какво състояние се намират? Нека първо разгледаме *мъртвите в Христос*, както ги нарича Новият Завет (1 Солунци 4:16) – онези, които в този си живот са влезли в лично отношение с Христос и след това са починали. Писанието ни казва, че когато умрат, те ще бъдат в Христос. Това разбираме от думите на Христос към умиращия разбойник на кръста: *Днес ще бъдеш с Мен в рая* (Лука 23:43).

И апостол Павел използва същия израз. Във Филипяни 1:23 той заявява, че иска *да си отиде и да бъде с Христос*. А във 2 Коринтяни 5:6-8 той казва: *като знаем, че докато сме у дома в тялото, сме далеч от Господа, ... ние сме дързостни и предпочитаме да сме далеч от тялото и да дойдем у дома при Господа*.

Нещо повече, от думите на Христос към разбойника на кръста изглежда, че вярващият отива при Бога непосредствено след смъртта си, без никакво забавяне. *Днес*, казва Той, *ще бъдеш с Мен в рая* (Лука 23:43). Същото впечатление придобиваме и от други места в Писанието. В историята за Лазар, който умира, преди Самият Господ да е умрял и възкръснал (Лука 16:22-25) четем: *умря сиромашът и ангелите го занесоха в Авраамовото лоно*, т. е. той е отнесен в компанията на вярващите.

Що се отнася до състоянието му, казва ни се, че там той *се утешава*. В живота са го мъчили болести и беднотия; сега страдащието е приключило – той се утешава. Така е и с умиращия

престъпник на кръста, само с тази разлика, че в неговия случай Самият Спасител скоро ще умре и ще премине в другия свят: *Днес ще бъдеш с Мен в рай* (Лука 23:43), казва Христос. Думата „рай“ първоначално означава увеселителен парк и се използва в Септуагинта, превода на Стария Завет, за Едемската градина, преди грехът да влезе в света и да го изпълни с болка и скръб. Следователно, когато в Новия Завет тази дума се използва за отвъдния свят, както например в Лука 23:43, 2 Коринтяни 12:4 и Откровение 2:7, тя очевидно означава състояние, в което няма повече болка и скръб.

Същото казва и апостол Павел. Във Филипяни 1:23 той отбелязва, че да е с Христос е далеч по-добре, т. е., по-добро от всичко, което е преживял или видял на тази земя. Тук трябва да си припомним, че Павел дори и на този свят е имал изключително интимно и пряко отношение с Христос. Но когато го сравнява с перспективата да напусне тялото си и да отиде при Христос, той казва, че разликата е като това човек да бъде в изгнание или да си бъде у дома.

С ХРИСТОС

Във всичко това е интересно да се отбележи, че главният елемент от блаженството на починалия вярващ навсякъде се описва като лична близост с Христос. Текстовете, които говорят за Второто пришествие, за телесното възкресение на мъртвите и преобразяването на живите, също наблягат на това. Ето какво казва Самият Христос за това събитие: *Пак ще дойда и ще ви взема при Себе Си, така че, където съм Аз, да бъдете и вие* (Йоан 14:3). И на друго място: *Отче, желая, където съм Аз, да бъдат с Мен и тези, които си Ми дал, за да гледат Моята слава* (Йоан 17:24). И апостол Павел завършва описанието на първото Възкресение така: *После ние, живите, останалите, ще бъдем грабнати заедно с тях в облаци да срещнем Господа*

във въздуха; и така ще бъдем винаги с Господа. (1 Солунци 4:17).

Но ако до Възкресението духовете на вярващите са с Христос, то Писанието казва, че телата им са заспали. В Лука 8:49-56 например четем историята за смъртта на дъщерята на Яир. Дивите ридания на професионалните оплаквачи пред къщата трябвало да изразят скръбта на близките и съчувствието на приятелите им. Когато Христос идва и казва: *Не плачете, защото не е умряло, а спи*, оплакванията изведнъж спират и се обръщат в подигравателен смях, защото това са хора без вяра, и в крайна сметка, без надежда и утеха. Те могат единствено чрез силни, макар и престоурени ридания да помогнат на близките да се освободят от скръбта си, вместо да я трупат в себе си и това да доведе до вредни психосоматични ефекти за в бъдеще. Техният професионален плач обаче не познава истинската утеха на надежда, и нещо повече – те се опасяват от загуба на доходите си, ако родителите приемат посланието на надежда на Христос и то се окаже вярно.

То не е умряло, а спи (8:52), казва Спасителят, след което хваща ръката на момичето и го възкресява. Оттогава насам християните се утешават в скръбта си с уверението, че макар сънят да не е най-висшето състояние на живота, не е и крайно нещастие, нито пък е постоянно. А за изтощеното и изнурено тяло сънят за известно време е най-голямото щастие. Затова Павел нарича умрелите християни: *починалите*, или *заспалите*, в *Иисус* (1 Солунци 4:14). И английската дума „cemetery“ (гробнице), макар и днес да не носи вдъхновение и надежда, в миналото е съдържала свидетелство за християнската вяра – тя е заета направо от гръцки език и означава „място, където хората спят“.

БЕЗ ХРИСТОС

Какво става тогава с онези, които умрат без вяра и без пока-

яние? Това е много ужасна тема и всеки чувствителен човек би предпочел да не я засяга. Ако се опитваме да я избегнем обаче, няма да бъдем честни към себе си. Това, което знаем по въпроса, ни е казано главно от Самия Господ. И ще ни е от помощ да си припомним, че когато Той гледа града Ерусалим и се замисля дори само за временните нещастия, които го очакват заради греха на народа и отхвърлянето на спасението, Той не издържа и заплаква. А от този Спасител, който умира, за да могат всички хора – независимо дали са чули за Него, или не – да могат да се спасят, ако се покаят и с искрена вяра призоват Божията милост, не можем да очакваме да извърши нещо несъвместимо с тази съвършена любов, когато дойде да съди.

Лука ни разказва историята за един просяк, Лазар, и един богаташ, чието име не е споменато.

Умря сиромашът и ангелите го занесоха в Авраамовото лоно. Умря и богаташът и беше погребан. И в ада, като беше на мъки и повдигна очи, видя отдалеч Авраам и Лазар в неговото лоно. И той извика, казвайки: Отче Аврааме, смили се над мен и изпрати Лазар да натопи края на пръста си във вода и да разхлади езика ми; защото съм на мъки в този пламък. Но Авраам каза: Синко, спомни си, че ти си получил своите блага приживе, така както Лазар – злините; а сега той тук се утешава, а ти се мъчиш. И освен всичко това, между нас и вас е утвърдена голяма бездна, така че онези, които биха искали да минат оттук към вас, да не могат, нито пък оттам – да преминат към нас. (Лука 16:22-26).

ИСТИНСКО ОПИСАНИЕ

Преди да извлечем главната поука от тази история, трябва да разгледаме две съображения, поради които понякога се твърди, че не можем да използваме нейните подробности като свидетелство за съдбата на непокаяните след смъртта им. Първо, някои

считат, че тази история е притча и следователно нейните детайли не могат да се считат за фактически верни. Но да се съгласим с това, означава да бъркаме притчите на Исус с басни.

Басните са напълно достойно за уважение средство за предаване на определени истини и се срещат тук-там и в Писанието (например баснята на Йотам в Съдии, гл. 9). Но в басните истините се илюстрират чрез неща, които всъщност не се случват в реалния живот – животни и птици говорят, слънцето спори с вятъра и т. н. Затова, разбира се, не можем да използваме обстоятелствените подробности в една басня като източник на информация в областта например на орнитологията, зоологията или метеорологията.

Но никоя от историите, които Исус разказва, не е басня, макар и много от тях да са притчи. В тези притчи винаги и без изключение обстоятелствата, макар да служат за предаване на по-висше духовно послание, са напълно реалистични. Например, в притчата за житото и плевелите, житото символизира синовете на царството, а плевелите – синовете на лукавия. В основата си обаче подробностите са все неща, които се случват в реалния живот – земеделците сеят истинско жито на истински ниви, а за жалост и в най-добрите ниви има плевели.

Така и историята за богаташа и Лазар би могла да е притча, която цели да предаде по-висше духовно послание (макар че е трудно да се види какво друго послание може да има, освен това, което се казва буквално), но дори и да е така, нямаме причина да смятаме, че детайлите на историята не са реалистични. Освен това самият Лука никъде не казва, че това е притча. А ако наистина е притча, това ще е единствената притча на Христос, в която се назовава конкретно име на човек.

Второто възражение против разглеждането на историята като реално описание на състоянието на непокаяните починали хора е по същество следното: някои от подробностите очевидно не са буквални, затова не можем да считаме, че каквото и да

било в тази история е реално. Но това е твърде плитък аргумент. Явно е, че на места се използват метафори, но това далеч не означава, че те не описват нещо реално. Когато се казва, че сиромашът е отнесен в Авраамовото лоно, едва ли трябва да си представяме, че Авраам го люшка в скута си като бебе. Но фактът, че изразът е метафоричен, а не буквален, не намалява по никакъв начин реалността на общението, което човекът има с Авраам и със светиите.

Ако кажа, че „гърлото ми гори“, едва ли някой ще си помисли, че буквално съм обхванат от пламъци. Но вероятно всеки ще разбере добре, че в гърлото ми се развива съвсем реален и болезнен процес. По същия начин, когато богатият се оплаква, че е на мъки в този пламък, не е необходимо да си представяме истински огън, като в камината. Напротив, като имаме предвид, че греховете му са духовни, в душата и ума, можем лесно да предположим, че и страданията му също ще са духовни, в душата и ума.

Но дори и при това положение трябва много да внимаваме, преди да отречем реалния физически елемент на неговото страдание. В този живот умствената и душевна болка много често засягат не само ума, но и тялото ни и ни причиняват физически страдания. Би било прибързано да заключим, че това, което се случва тук, не би могло да се случи там. А и след като Христос говори за отвъдния свят с метафори, можем да бъдем сигурни, че тези метафори са подбрани така, че по-добре от всякакви други изразни средства да представят реалността на този свят.

КАК ДА СЕ ПОДГОТВИМ

Затова трябва да внимаваме да се предпазим от изкушението да не приемем напълно сериозно това, което Библията ни казва за идния свят. Всъщност точно това изкушение отвежда богатия в ада. Много е важно да разберем, че той не отива там, защото

то е бил богат, а поради неверието си – това става съвсем ясно от края на историята. Това неверие се проявява и в отношението му към бедния му ближнен. Библията казва, че човек трябва да обича ближния си като себе си. Богаташът обаче не е направил и най-малък опит за това.

Но зад факта, че не е обичал ближния си, се крие едно дълбоко неверие. Възможно е той приживе да е заявявал външно, че вярва на Библията като Божие Слово, но всъщност никога не я е приемал сериозно. Явно е смятал, че макар Библията да има морални изисквания и да предупреждава, че те са абсолютни, той може да си живее живота, без да им обръща особено внимание, а пък след смъртта нещата някак ще се наредят. Вижте за какво моли той Авраам – да бъде изпратен Лазар от мъртвите, за да предупреди братята му, които са още живи, за да не се озоват и те в това място на мъчения.

Авраам отговаря, че няма смисъл да изпраща Лазар, понеже братята му вече имат Мойсей и пророците. „Да, знам, че ги имат – отвърща богаташът, – но...“ Това „но“ казва всичко. Той също през земния си живот е имал Мойсей и пророците и вероятно е декларирал, че вярва в тях. Но всъщност никога не е вярвал. Той познава братята си – и те също не вярват. *Ако отиде при тях някой от мъртвите, ще се покаят* – предлага той. Но далеч по-вероятно е те да отхвърлят видението като лош сън, плод на въображението или нещо, което науката или може, или скоро ще може да обясни.

Не, отговаря Авраам, братята ти няма да имат никакви призрачни посещения. Ако не вярват на Библията, няма да се убедят дори и някой да възкръсне от мъртвите. Бог не прибегва до специални ефекти и трикове в Своите послания към хората. Той се обръща към нашата морална преценка, а не към нашето любопитство към свръхестественото. Ако нравствената ни преценка е толкова извратена, че да пренебрегне ясните морални предупреждения на Божието Слово като несъществени и незаслужа-

ваши сериозно внимание, то тогава заболяването ни е твърде тежко и няма да може да бъде излекувано от никакви призраци.

Ще разгледаме още две притчи в Лука, които призовават онези, които вярват в реалността на отвъдния свят, да осъзнаят, че начинът, по който използват материалните си средства в този живот, има вечни последствия в следващия. Първата притча е в 12:13-21 и е известна като притчата за богатия безумец. Нивите му са родили толкова плод, че той се оказва с много повече блага, отколкото може да използва, и трябва да реши какво да ги прави, и по-точно къде да ги складира. *Какво да правя? Защото нямам къде да събера плодовете си.* (Лука 12:17).

Решението, до което достига, е недалновидно и много глупаво, дори и от ограничената гледна точка на личния интерес. На първо място, той би трябвало да забележи това, на което нашият Господ ни обръща внимание (12:15) – че животът ни не се състои в излишъка от материални блага. Човек може с удоволствие да кара Ролс Ройс, но не може да кара пет едновременно.

Второ, той би трябвало да съзнава колко несигурен е животът на човека. *Да имаш много блага, натрупани за много години* (Лука 12:19) би могло да е добро нещо, ако човек можеше да знае, че му предстоят много години на земята, през които ще се радва на тези блага. Но ако човек е натрупал много излишни блага на земята, а животът му внезапно приключи, тогава той не само не може да им се наслаждава, но и не може да ги вземе със себе си, така че губи всичко.

Това е лоша бизнес-стратегия и човекът напълно заслужава упрека на Гласа: *Глунако! Тази нощ ще ти изискат душата; а това, което си приготвил, чие ще бъде?* (Лука 12:20). Колко по-разумно би било човек да вземе излишъка от материални блага – от които не се нуждае, и които така или иначе не може да използва – и да ги превърне в духовен капитал, който може да се пренесе в другия свят, така че да пристигне на небето не само спасен, но и с добра духовна основа и потенциал за наслаждение

на вечността. *Събирайте си съкровища на небето* (Матей 6:20), казва Христос. А ако питаме как става това, апостол Павел дава краткия отговор в 1 Тимотей 6:17-19: *На онези, които имат богатството на този свят, заръчвай да не бъдат високомерни, нито да се надяват на несигурното богатство, а на Бога, който ни дава всичко изобилно, за да се наслаждаваме, да правят добро, да богатеят на добри дела, да бъдат щедри, да дават на драго сърце, като събират за себе си добра основа за в бъдеще, за да сграбчат истинския живот.*

СЪКРОВИЩЕ В БЪДЕЩЕТО

Другата притча се намира в Лука 16:1-13 и е известна като притчата за неверния настойник. В нея се разказва как настойникът бива уволнен от службата си. Тъй като между предупреждението и реалното му напускане има известен период от време, той решава, докато все още разполага с благата на работодателя си, да ги използва по такъв начин, че впоследствие, когато вече ги изгуби, да има приятели във външния свят, на които да може да разчита да го подслонят.

Начинът, по който го прави, е доста безскрупулен, но не е в това въпросът. Въпросът е, че той гледа напред и използва сегашното си настойничество, за да си създаде приятели за в бъдеще. В това, казва Христос, той е по-мъдър от някои християни. Всички ние разполагаме с някакви блага, които Христос между другото нарича *неправедното богатство*, вероятно защото тук, на земята, доходите са разпределени неравно и често несправедливо. Но във всеки случай ние трябва да използваме тези блага по такъв начин, че когато те свършат и ги изгубим завинаги, а ние трябва да преинем във вечността, да имаме там приятели, които да ни посрещнат във вечните си жилища.

Забележете, че Христос, разбира се, не казва да използваме тези средства, за да придобием спасението си – това е невъзмож-

но, тъй като спасението не може да се купи или да се спечели. То е дар, който се дава напълно безплатно и незаслужено на всеки, който е готов да се покае и да повярва. Приятелите обаче са нещо друго – ние трябва да използваме благата си, за да си създаваме приятелства.

Идеята, че на небето някои хора ще имат приятели, а други – не, е шокираща и трудна за разбиране за мнозина. Нека вземем един реалистичен пример. Представете си една християнка, вдовица или стара мома, с оскъден доход, който едва стига, за да покрие нуждите ѝ. С много ограничения, пестене и внимаване в края на месеца тя се оказва с малко останали пари и от любов към Господа и ближните си решава да ги даде, за да се закупят Библии и да се изпратят в джунглите на Перу, където хората нямат Божието Слово. От четенето на тези Библии петдесет индианци предават живота си на Бога. Когато накрая в Съдния ден стане ясно, че точно парите на тази жена са направили възможно благовестието да стигне до тези индианци, няма ли те да изпитват вечна благодарност към нея?

Сега нека си представим друг християнин, този път мъж. Той има къща в града, три вили, много коли, една яхта и някои други блага. В края на месеца той също вижда, че са му останали малко пари, и решава да си купи с тях сладолед. Е, няма нищо грешно в сладоледа, доколкото знаем. Но когато в Съдния ден се разбере как този човек е похарчил излишните си пари, малко вероятно е индианци или който и да било друг да почувства прилив на благодарност към него за това.

Разбира се, в Божия рай всички са обичани. Но да няма човек приятели, които имат причина да изпитват специална благодарност и симпатия към него, е вечна загуба. Ако сме мъдри, ще се стараем да посветим на това повече от останалите си в края на месеца пари, и дори нещо повече от просто пари, за да си създадем приятелства на небето. Няма да е неразумно да използваме за тази цел всичко, което Бог ни е поверил да управляваме.

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Защо богатият отива в ада?
2. Какво свидетелство имаме, че е възможно да отидем направо при Христос, когато умрем?
3. Какво ни казва Лука за бъдещето на невярващите и непокаяните?
4. Как можем да сме сигурни, че имаме „добра основа“ за вечността?

Трета част

ЕВАНГЕЛИЕТО НА ЦАРЯ И ДНЕСНОТО МУ ЦАРСТВО

Царят обявява Своя Завет

**Отношенията между Владетеля
и Неговите поданици**

Рангът и наградата на Царските слуги

Царят-Свещеник и Царственият изгнанник

9

ЦАРЯТ ОБЯВЯВА СВОЯ ЗАВЕТ

Текст за прочит: Лука 22:1–20

Днес никой не знае името на човека, който е предоставил на Христос стая в дома си за Тайната вечеря. Но който и да е бил, е проявил голяма смелост. В този момент Ерусалим е бил опасно място за Христос. Властниците са решили да Го разпънат. Единственият им проблем е бил, че не могат да Го арестуват открито, защото градът е бил пълен с поклонници, много от които харесвали Христос и обичали да слушат проповедите Му. Да Го арестуват през деня, когато стотици хора се тълпели около Него, би означавало да предизвикат бунт. Затова трябвало или да изчакат, докато отминат празниците и поклонниците се разотидат, или да Го хванат нощем.

През цялата седмица Христос поучавал народа в храма през деня, но с падането на нощта напускал града и изчезвал в мрака на околните хълмове. Не би било разумно да остава в града след залез-слънце. Но в нощта на Тайната вечеря Той решил да вечеря с учениците Си наскреде града, въпреки цялата враждебност, която Го заобикаляла. Затова всичко трябвало да стане тайно и да се вземат сериозни предохранителни мерки.

Той изпраща в града двама ученици, за да приготвят вечерята. Казва им да търсят човек, който носи стомна с вода – това явно е уговорен знак. Без да му казват нищо, те трябва да го последват, да видят къде влиза и после да влязат и те и да потърсят собственика. Когато той се появи, трябва просто да му кажат:

Учителят ти казва: Къде е гостната стая, в която ще ям Пасхата с учениците Си? (Лука 22:11) Тогава човекът ще ги заведе в голямата стая на втория етаж, където те трябва да приготвят вечерята.

Когато всичко е готово и нощта настъпва, Христос безпрепятствено влиза в града и събира учениците Си в тази наета стая. И за няколко часа тази горница, удобна и уютна с меката светлина на светилниците, им предлага убежище от враждебността, дебнеща във външния мрак.

Но не от всяка враждебност и дори не от най-страшната. Сатана, който преследва Христос от самото начало на земното Му служение, сега заема позиция за последната си атака. Месеци наред той подклажда любов към парите в сърцето на Юда Искариотски, един от дванадесетте ученици на Христос, докато накрая вече Юда няма нито сили, нито желание да противостои на злото. И сега настъпва моментът да се възползва от позициите си. Той първо влага в сърцето на Юда да предаде Спасителя (Лука 22:3 с Йоан 13:2), а още преди края на вечерята изисква лично да влезе в Юда, да го владее и командва изцяло.

Нека отбележим каква е ситуацията. Няколко дни по-рано Христос влиза в града, като официално предявява претенцията да е неговият Цар и бива приветстван от множествата. Но градът на Великия Цар се оказва окупиран от бунтовнически сили и дори един от учениците се е продал на Главния враг. И въпреки това, тази нощ, пред лицето на неизразимата омраза и цялата ярост на Сатана, Царят установява Своето царство и постановява Завета, който отгук нататък ще определя отношенията между Него като Владетел и Неговите поданици.

ДВА ВИДА ХОРА

Нека сравним тези двама души – неназования човек, който отваря дома си за Спасителя, и Той го превръща в тронна зала, в

която установява царството Си наред съпротивата на света – и Юда Искариотски, който решава да предаде Христос и отваря сърцето си за Сатана.

В известен смисъл тези двама души илюстрират единствени две възможности за всеки човек. Идеята, че ние сме напълно свободни, е илюзия. Грехът отдавна вече ни е свалил от престола в собствените ни дворци. Единственият начин да постигнем истинска и вечна свобода е да предадем на Христос контрола над най-вътрешната част от сърцето си и да Му позволим да царува там. Често обаче ние се борим за въображаемата си независимост, без да осъзнаваме, че самата идея за противопоставяне на Твореца идва от един друг ум, доста по-страховит от нашия. Примерът на Юда трябва постоянно да ни напомня, че решението човек да се отърве от Христос отслабва нравствената му защита до такава степен, че той вече не може да се съпротиви на пълното завладяване от Сатана.

Но представете си човек, който реши да отвори безрезервно сърцето и живота си за Христос, да Му позволи да владее като абсолютен Монарх. Какъв цар ще бъде Христос и какво ще бъде Неговото владичество? За да си отговорим на този въпрос, трябва да видим какво става по-нататък през тази историческа нощ на тайното събиране в горницата.

Първото и главно събитие е, че Христос взема хляб и го дава на учениците Си да ядат с думите: *Това е Моето тяло, което за вас се дава; това правете за Мое възпоменание. Така взе и чашата след вечерята и каза: Тази чаша е новият завет в Моята кръв, която за вас се пролива* (Лука 22:19-20).

Забележете, че Той не казва „това е нов завет“, а „това е новият завет“. Той говори за един конкретен и добре известен нов завет – този, който е предречен от пророк Еремия (31:31-34). Забележете също, че го нарича *новия* завет, за разлика от стария завет, който Бог сключва с Израил след излизането от Египет – завета, основан на Мойсеевия закон.

СТАРИЯТ ЗАВЕТ

Какво означава завет в този духовен контекст? Можем да го илюстрираме с практиките, които са били обичайни по времето на Мойсей. В тези времена великите императори сключвали завети с васалите си, които да напомнят на тези подчинени царства колко велик е императорът, какви предимства им е дал, какво се очаква от тях, какви облаги ще получат, ако се покоряват на императора, и какви наказания ще си навлекат, ако се разбунтуват. С други думи, тези договори формулират взаимоотношенията между великия суверен и неговите поданици.

Такива договори са се наричали завети. В този смисъл старият завет е договор между Израил и Бога и формулира взаимоотношенията между Него като Суверен и евреите като поданици. Встъплението на завета (Изход 20:2) напомня на израилтяните кой е божественият Император: *Аз съм ГОСПОД, твоят Бог – и какво е направил Той за тях, – който те изведех от египетската земя, от дома на робството.* (Това встъпление между другото ясно показва, че езичниците никога не са били включени в този завет, макар мнозина, дори и някои християни, да твърдят това – Бог никога не е извеждал езичниците от Египет.)

След това заветът излага в десет главни и множество по-маловажни заповеди поведението, което Бог очаква от израилтяните. Уточнява се и начинът на съхранение на заветните документи в ковчега на завета (Изход 25:21) и се заповядва условията на завета да се прочитат пред събрания народ веднъж на всеки седем години. След това се описват проклятията, които ще постигнат народа, ако не се покорява на завета, както и благословенията, които го очакват, ако го спазва (Второзаконие 31:10-13; 11:26-28; 27:11-28:68).

И така, ясно е, че старият завет, макар да се основава на моралния закон на Бога, е нещо много повече от нравствено напътствие и съвет. Той поставя условията, при които Бог е готов да

влезе във взаимоотношение с Израил и да бъде негов Бог. Бог е готов да приеме народа и да го благослови, да го обяви за Свой народ, стига този народ да спазва изискванията на Неговия морален закон. Ако обаче израилтяните нарушат този закон или по някаква причина не успеят да го спазят, тогава заветът ги предупреждава, че Бог ще ги осъди и отхвърли.

Разликата между закона като морално наставление и закона като основа за заветно взаимоотношение е изключително съществена. Нека използваме една илюстрация. Готварската книга на госпожа Бийтън¹ е световноизвестна колекция от много добри, доказани рецепти. Ако една домакиня следва стриктно нейните напътствия, ще стане много добра готвачка. Е, напълно разбираемо би било, когато един млад мъж се жени, да подари на жена си тази готварска книга – като нещо повече от намек за кулинарните стандарти, които очаква от нея. А ако тя е момиче с добър характер, вероятно ще приеме книгата с радостна усмивка – дори и да не е с голям ентузиазъм. Какво би станало обаче, ако младият мъж заяви, че с подаряването на готварската книга той полага основите на взаимоотношенията с жена си? Това означава, че докато тя спазва буквално и точно всички инструкции в книгата, той ще я приема за своя съпруга, ще я цени, ще я пази, ще се грижи за нея и ще я обича, но ако тя някога не успее съвършено и безпогрешно да спазва всичко, ако се случи да загори супата, да сервира недопечено месо или да развали лимоновите сладки, той ще се смята длъжен да я отхвърли и да се разведе с нея. Предполагам, че едва ли на света има жена, която би приела да се омъжи при такива условия.

Точно такава нещо обаче – и дори много по-строго – представлява заветът, който Израил сключва с Бога. Неговият закон

¹ Изабела Мари Мейсън, по съпруг Бийтън (1836–1865) – авторка на особено популярната по време на викторианската епоха Книга за управление на домакинството (Book of Household Management).

постановява по същество, че хората трябва да обичат Господа, своя Бог, с цялото си сърце, с целия си ум, с цялата си душа и цялата си сила, както и своите ближни – като себе си. Докато изпълняват вярно и стриктно това условие, Бог е готов да бъде техен Бог, да ги приема и да ги благославя. Но те се съгласяват, че ако поради слабост или отклоняване от пътя не успеят да спазват Неговия закон, частично или изцяло, ще бъдат отхвърлени и прокълнати.

Забележително е, че Израил се съгласява да склучи подобен завет. И фактът, че израилтяните го правят с готовност, несъмнено показва колко са ревностни и религиозни, но същевременно и колко малко познават слабостта и греховността на собствените си сърца. Още преди Мойсей да успее да донесе от планината плочите със записания завет, те вече са успели да нарушат едно от най-основните му изисквания.

И въпреки многократно повтарящия се през вековете неуспех на Израил да спазва своята част от завета, въпреки мъките и наказанията, които народът си навлича, все още се срещат хора – дори и сред християните – които смятат, че добро и удовлетворително взаимоотношение с Бога може да се изгради на основата на спазване на стария завет. Те рядко го изразяват с такива богословски понятия, по-скоро казват нещо такова: „Аз вярвам, че ако правя всичко възможно да спазвам заповедите, да служа на Бога и да обичам ближния си, всичко ще е наред и накрая нещата някак си ще се оправят.“ Но нещата, разбира се, няма да се оправят. Просто няма как да се оправят. Това, което те наричат „правя всичко възможно да спазвам заповедите“, при по-внимателна проверка се оказва не спазване, а нарушаване на заповедите – може би двайсет и пет процента неуспех, може би повече или по-малко – но винаги неуспех, никога съвършено спазване на заповедите. И ако хората сериозно настояват отношенията им с Бога да зависят от техните несъвършени опити да

спазват Неговия закон, то тогава Бог няма друг избор освен да ги отхвърли, както е отхвърлил и Израил.

ДВУСТРАНЕН ЗАВЕТ

Цялата тази концепция е отдавна остаряла. Още през шести век пр. Хр. еврейският пророк Еремия разбира, че е невъзможно човек да постигне задоволително отношение с Бога въз основа на условията на стария завет. Затова Бог го вдъхновява да пророкува, че един ден Той ще сключи с хората нов завет, при различни условия. И така, когато в горната стая на онази къща в Ерусалим Христос дава на учениците Си чаша вино и им казва: *Тази чаша е новият завет в Моята кръв* (Лука 22:20), учениците Му разбират, че Той обявява сключването на новия завет, описан от Еремия. Това поставя началото на едно принципно ново отношение между хората и Бога.

Но по какво новият завет се отличава от стария? Той е нов в два аспекта – в естеството си и в условията си. По естество новият завет е едностранен завет, докато старият завет е двустранен. Нека илюстрираме тази разлика с една проста аналогия. Да речем, че искате да си построите къща и наемате за това строителна фирма. Най-вероятно ще сключите договор с тази фирма. Договорът, разбира се, ще бъде двустранен – в него ще има условия, които трябва да изпълните както вие, така и строителната фирма. Например ще се споразумеете, че фирмата ще ви построи палат с четиридесет стаи, тенис корт и отопляем външен басейн, а след като завърши и ви предаде обекта с всички спазени изисквания, вие от своя страна ще ѝ платите половин милион лири стерлинги. Договорът също уточнява, че ако някоя от страните не спази някои свои задължения, ще бъдат наложени съответните санкции.

Старият завет е точно такъв двустранен договор. Бог трябва

да изпълни Своята част – да приеме Израил за Свой народ и да го благослави изобилно. Но това зависи от изпълнението на условията от страна на Израил, който трябва да спазва Божия закон съвършено. В завета е записано също, че ако Израил не изпълни своята част, наказанието ще бъде проклетие от Бога.

И Израил се проваля: *те не останаха в завета Ми и аз не се погрижих повече за тях, казва Господ* (Евреи 8:9). И затова в същия този пасаж Господ обяснява, че старият завет трябва да бъде изоставен и да бъде сключен нов завет: *Ето, идват дни заявява ГОСПОД, когато ще сключа с израилевия дом и с юдовия дом нов завет. Не такъв завет, какъвто направих с бащите им в деня, когато ги хванах за ръка, за да ги изведа от египетската земя, защото те престъпиха завета Ми, въпреки че аз им бях Господар, заявява ГОСПОД.* (Еремия 31:31-32).

Грешката не е в стандартите, изисквани от стария завет. Нито пък Бог е решил в днешно време да се задоволи с някакъв по-толерантен и по-снизходителен закон от старозаветния. Проблемът е в неспособността на човека да спазва условията на какъвто и да било двустранен завет между него и Бога, основан върху Божия закон.

НОВИЯТ ЕДНОСТРАНЕН ЗАВЕТ

Затова нека разгледаме другия вид завет, който нарекохме едностранен завет. Представете си, че получите от някаква адвокатска кантора писмо, в което се казва, че ваш далечен роднина в Америка е починал. Вие не познавате този роднина, той е емигрирал в Америка много преди да се родите. Разбира се, сте дълбоко натъжен от неговата кончина, но в същото време ви обзема неимоверна радост от новината, че той ви е завещал цялото си състояние от един милион долара. Бързо отивате при адвокатите, за да видите какви са условията, които трябва да изпълните, за да получите парите. Те компетентно прочитат завещанието и

ви заявяват, че няма никакви условия, които трябва да изпълните, освен да се съгласите да приемете парите. Вие заявявате, че всъщност не ги заслужавате – никога не сте направили нищо за този свой роднина приживе. Несъмнено би трябвало от вас да се изисква някаква заслуга, за да получите такава сума.

Адвокатите прочитат отново завещанието и потвърждават, че то не изисква от вас нищо, освен готовност да приемете незаслужения дар. Тогава вие питате каква е гаранцията, че парите са ваши и никой няма да ви ги вземе. Те отговарят, че вашият роднина не само ви е дал парите, но е направил завещание – едностранен договор или завет. Макар да не поставя никакви условия пред вас, това завещание обвързва изпълнителите му да ви дадат парите и забранява който и да било друг да се разпорежда с тях. Разбира се, ако вие искате, можете да откажете да приемете парите, да скъсате завещанието, да се присмеете на адвокатите, че са му повярвали, и да си отидете у дома. Но ако искате да се възползвате от завещанието на стария си роднина, просто трябва да му повярвате и да го приемете. Завещанието е едностранен договор.

Новият завет е подобен едностранен договор (виж Галатяни 3:15-22). На съвременен език ние използваме думата „завещание“ или „воля“, за да го разграничим от двустранните договори. Затова и наричаме двадесет и седемте книги, описващи всички негови условия, „Новият Завет“. Благословенията и даровете на новия завет за всеки, който му повярва и приеме Спасителя, са неимоверни. И те са сигурни за всеки вярващ, защото Самият Христос гарантира за тях, както се казва в Евреи 7:22.

Разбира се, всеки човек е свободен да отхвърли и да пренебрегне тези благословения, ако така реши. За съжаление мнозина го правят наистина. Някои отиват дори по-далеч и заявяват, че новият завет не си струва и хартията, на която е записан. Никой не може да насили човека да приеме против волята си благословенията на новия завет. Божията благодат е безгранична, но не

е неустоима. Ако искаме да приемем благата на новия завет и да им се наслаждаваме, ние трябва да отхвърлим всяка мисъл, че по някакъв начин ги заслужаваме. Трябва и да ги приемем с вяра, като подарък, от ръката на Този, който ни предлага чашата на Своя завет и е подпечатал този завет със Собствената Си кръв.

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Какво трябва да направи човек, за да се възползва от новия завет?
2. Защо е било невъзможно човек да спазва условията на стария завет? Каква е била неговата цел?
3. Защо Бог не е удовлетворен от това, ние да „правим всичко, което е по силите ни, за да спазваме заповедите, доколкото можем“?
4. Защо смъртта на Христос е била необходима, за да се установи новият завет?
5. Как следните пасажи обясняват разликите между двата завета: Евреи 8:8-12 и Галатяни 3:15-22?

10

ОТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ВЛАДЕТЕЛЯ И НЕГОВИТЕ ПОДАНИЦИ

Текст за прочит: Лука 22:20; Евреи 8:6-13

В предишната глава отбелязахме, че новият завет се различава от стария по самата си същност – той е едностранен завет, докато старият е двустранен договор. Сега ще видим колко различен и несравнимо по-добър е новият завет в своите условия. Тези условия описват отношението между Божествения Цар и Неговите вярващи поданици и са изложени много добре в осма глава на Посланието до евреите, стихове 10-12. Можем да ги разделим на три части. Първата част е в стих 10, където Бог казва: *Ще положи законите Си в ума им и ще ги напише в сърцата им* (Евреи 8:10). Ще разберем идеята на това обещание, ако си припомним, че Десетте заповеди на стария завет са били записани на две каменни плочи. И поради това не са могли да накарат хората да вършат Божията воля. Това са просто външни заповеди, написани на твърд и студен камък – те казват на човека какво да прави, но не могат да му дадат способността да го прави наистина; казват му какво не бива да прави, но не могат да му дадат силата да се въздържа. Сами по себе си те са добри и разумни заповеди и ако някой успее да ги спазва, ще развие наистина благороден характер. Но хората не могат да ги спазват. Човешкото сърце е слабо и грешно, измамно повече от всичко и неизлечимо болно, както се казва в Стария Завет.

БОЖИЯТ ЗАКОН В НАС

За да има човек каквато и да било надежда да спаси Божия закон, така че Бог да бъде удовлетворен, той трябва първо да получи съвсем ново сърце – нова природа, нова сила. Затова първата клауза на новия завет осигурява тъкмо това. Бог ще запише закона Си върху човешкото сърце, а това означава нещо много повече от способността да помним закона и да можем да го цитираме наизуст, ако се наложи. Всъщност това означава влагане на съвсем ново естество в човека, на естеството на самия Бог (2 Петр. 1:3-4). Защото, както се казва в Посланието до римляните 8:7, *стремежът на плътта е вражда против Бога, понеже не се покорява на Божия закон, нито пък може*. Затова, за да изпълнява човек Божия закон, Бог трябва да му даде нов живот, който по естеството си се покорява на Неговия закон. Апостол Йоан нарича този процес „новорождение“. Новият Завет го нарича „записване на Божия закон на сърцата ни“.

Следващата клауза на завета постановява, че всеки вярващ ще познава Бога близко и интимно, от личен опит. Тя гласи: *Аз ще бъда техен Бог и те ще бъдате Мой народ. И няма вече да учат всеки съгражданина си и всеки брат си, като му казват: Познай Господа; защото всички ще Ме познават – от малък до голям между тях* (Евреи 8:10-11).

ПОЗНАВАНЕТО НА БОГА

Познаването на Бога в този смисъл не е просто знание, че има Бог. Глаголът „познавам“ се използва за интимното отношение между мъж и жена му. На духовно ниво познаването на Бога означава лично, пряко и интимно общуване с Него. Непрякото знание за Бога, получено от книги, проповедници или свещеници, може да има своята ценност, която не е за пренебрегване. Но то не е достатъчно.

Макар други хора да могат да ни помогнат много да разберем нещо за Бога, ние трябва сами да познаем Бога лично и непосредствено, за да се спасим, за да бъде Божият закон записан на сърцата ни. Едно момиче може да разбере много неща за бъдещия си съпруг от препоръки на приятели, те дори могат по-късно да ги запознаят. Но за да стане тя негова жена, трябва да настъпи един момент, в който приятелите се оттеглят и момичето встъпва в лично и непосредствено отношение с мъжа.

Нещо повече, липсата на такова лично взаимоотношение с Бога е фатална в духовно отношение. Нашият Господ лично предупреждава, че когато накрая затвори вратата и каже на останалите отвън да се махнат от Него, ще им обясни причината, поради която биват изгонени, с тези думи: *Аз никога не съм ви познавал* (Матей 7:23). Това не може да означава, че Христос не е знаел за тяхното съществуване, нито пък, че не е знаел кои са. Означава, че никога не е имал лично и непосредствено отношение с тях. И освен това Той ни предупреждава, че тези хора могат да цитират примери за това, че са били много религиозни, дори над средното, но това не може да замести личното познаване на Спасителя (Матей 7:22; Лука 13:26).

И обратното, Христос казва за истинския вярващ: *Аз съм добрият пастир и познавам Моите, и Моите познават Мен; както Отец познава Мен и Аз познавам Отца ... Моите овце слушат гласа Ми и Аз ги познавам, и те Ме следват. И Аз им давам вечен живот; и те никога няма да загинат и никой няма да ги грабне от ръката Ми.* (Йоан 10:14-15, 27-28).

Но прекрасното в това лично познаване и взаимоотношение с Бога е, че то не е нещо, което ние трябва да спечелим или да изработим чрез дълъг и тежък процес на подготовка. Новият Завет го предлага даром. Светият Дух го дава в сърцето на всеки, който се довери на Христос. Чуйте какво казва Павел: *И понеже сте синове, Бог изпрати в сърцата ви Духа на Своя Син, който вика: Авва, Отче!* (Галатяни 4:6). Когато повярваме в Христос

и станем Божии деца, ние безспорно сме все още твърде незрели в духовно отношение. Не ставаме веднага духовни бащи, нито дори израснали и силни младежи. Духовно ние сме като малки деца. Но тъкмо за такива апостол Йоан казва: *Писах на вас, деца, защото познахте Отца* (1 Йоан. 2:13).

БОГ ПРОЩАВА

Третата и последна клауза на новия завет гласи следното: *Защото ще покажа милост към неправдите им и греховете им и беззаконията им няма да помня вече* (Евреи 8:12). Първото поразително нещо, което разбираме от това величествено условие е, че прощката за греховете ни се съдържа в самите условия на завета.

За да разберем по-добре какво означава това, нека се върнем за малко към примера от предишната глава. Вие си наемате строителна фирма да ви построи къща. Фирмата приема, но заявява, че естествено всичко зависи от това дали ще си платите цената от 150 000 лири. И така, сключвате договор фирмата да ви построи къщата, а вие да ѝ платите 150 000 лири. Представете си обаче, че докато къщата се построи, вашият бизнес запада и се оказва, че не можете да съберете необходимата сума. Би било доста необичайно, направо чудо, строителят да ви опрости задължението, с което договорът ви обвързва, и да ви даде къщата безплатно. Но ако това би било необичайно, колко по-нечувано и невъзможно би било строителната фирма от самото начало да ви предложи договор, според който вие трябва да платите цената при завършването на къщата, но въпреки това, ако не можете да платите сумата, тя ще ви бъде опростена и ще получите къщата си даром. Подобна клауза е напълно безсмислена – не може в един договор получаването на къщата да зависи от плащането на цената и същевременно да не зависи от плащането на цената.

По същия начин не може в един божествен завет спасението

едновременно да зависи от спазването на закона и да не зависи от спазването му. Старият Завет обвързва спасението със спазването на закона и поставя под Божието проклятие всеки, който не го спазва. Новият завет е съвсем различен, той съдържа в условията си гарантирана прошка за всеки, който не успее да спазва закона. Сега Бог не може да откаже тази прошка, защото това би било нарушение на завета, а Той, разбира се, няма да го наруши. Затова всички, които вярват в Христос, могат да имат пълна увереност в прошката на основата на неизменната вяро- ност, с която Бог спазва всеки завет, който сключи.

Тук обаче някой със сигурност ще възрази, че ако заветът гарантира прошка, така че да можем предварително да сме сигурни в нея, то тогава той не е много по-различен от скандалната средновековна система на индулгенциите. Тогава човек можел да си купи индулгенции за грехове, които още не е извършил, но възнамерявал да извърши. Така можел да продължава да си живее във всякакви грехове с гаранцията, че има прошка – следователно напълно безнаказано.

Отговорът на това възражение е, че то забравя първата клауза от новия завет. Тя гласи, че Бог ще запише закона Си на сърцето на вярващия, така че, както казва апостол Павел, *да се изпълнят изискванията на закона в нас, които ходим не по плът, а по Дух* (Римляни 8:4). Това означава, че новият завет не само предлага прошка. Още от самото начало той заявява, че първата му цел е да направи човека свят чрез развиващото се дело на Светия Дух в сърцето му и гарантира, че Бог няма да се откаже, докато не направи човека съвършен.

Едва в този контекст третата клауза уверява човека, че Бог го приема независимо от духовния му напредък и със сигурност независимо от постигането на съвършенство. В училището на освещението човек ще има да учи множество трудни уроци, ще прави редица грешки и много пъти ще се спъва и ще пада. Но може да се насърчава и утешава от гаранцията за пълна прош-

ка, от увереността, че е вече приет от Бога и не може да изгуби това, и че целта на усъвършенстването в крайна сметка ще бъде постигната.

БОГ ЗАБРАВЯ

Нека сега видим колко всеобхватна е тази прошка. Първо, обещанието „греховете им няма да помня вече“ не означава, че Бог ще се опита да забрави факта, че те са грешили. „Помня“ тук се използва като юридически термин. Той означава „помня и предприемам съответните законови действия“. В Откровение 18:5 се казва за Вавилон, великата блудница: *Греховете ѝ стигнаха до небето и Бог си спомни нейните беззакония*. После следва описание на осъждането, което ще постигне Вавилон, като Бог преглежда греховете му и налага съответните наказания за тях. Третата клауза в завета обаче гласи, че Бог няма да държи вярващия отговорен за греховете му в законовия смисъл и няма да му наложи наказанието, което греховете му заслужават.

И това не е, защото Бог гледа по-сентиментално на греховете на вярващите или защото те са Негови любимци и Той им позволява да грешат. Причината е, че Сам Христос е платил цената. Затова, когато сключва завета, Той дава на учениците Си чаша с вино, което символизира *Моята кръв на (новия) завет, която се пролива за мнозина за прощаване на греховете* (Матей 26:28).

Божията прошка винаги е справедлива. Да вземем за пример хора като цар Давид, Исаия и Еремия, които са живели при условията на стария завет. Подобно на всички нас, те са били грешници и са заслужили наказанията, предвидени в този завет. Как тогава са можели да се спасят и да получат прошка? Някой ще каже: „Не е ли можело да бъдат, образно казано, прехвърлени от стария завет и да получат предимствата на новия?“ Отговорът е

да, можело е и според Евреи 9:15 Бог е направил за тях тъкмо това. Но Той не го е направил, като просто е нарушил стария завет, пренебрегнал е условията му и е отменил наказанията, които Сам е предвидил.

Бог не е като Адолф Хитлер, който имал навика тържествено да сключва договори с други народи, когато му е било изгодно, а когато преставало да му е изгодно, веднага ги нарушавал и забравял. Преди Бог да може да прехвърли хората от задълженията им към стария завет в предимствата на новия, е трябвало всички задължения по стария завет да бъдат надлежно изплатени. Затова в Евреи 9:15 се казва: *смъртта* (на Христос) *стана за изкупване на престъпленията, извършени при първия завет, за да получат призваните обещаното вечно наследство.*

Можете да кажете, че всичко това представя Бога като твърде взискателен законник, докато ние знаем, че Той всъщност е любящ и грижовен. Но това възмущение се поражда от едно неправилно и сантиментално разбиране за истинската любов. Любав ли би било от страна на Всемогъщия, ако един ден се обвърже със завет да извърши разни неща, а на следващия ден откаже да ги върши? Всички сме виждали родители, които безкрайно заплашват детето си, че ако още веднъж направи еди-какво-си, ще го накажат, но то продължава да върши това еди-какво-си и си остава ненаказано. Такова дете няма да израсне с усещането за родителска любов. Напротив, то отрано ще се научи да презира и думите на родителя си, и самия него.

Ако Бог не наложи санкциите на Своя закон, с който Сам тържествено се е обвързал, как бихме могли да сме сигурни, че Той няма да наруши и обещанията, дадени на вярващите? Но Бог се е задължил в условията на стария завет да наложи наказание за греха и това наказание е изпълнено в пълния му размер, когато Христос е принесъл Себе Си в жертва за греха. По същия начин Бог се задължава с условията на новия завет да не помни греховете на вярващите и затова ние можем да сме уверени, че

няма да бъдем наказани за тях и че сега няма никакво осъждане за онези, които са в Христос Иисус (Римляни 8:1).

ПЪЛНАТА ЖЕРТВА

Пълнотата на прошката при условията на новия завет може да бъде осъзната и в друга перспектива – Христовата жертва е завършена, напълно достатъчна и няма нужда да бъде повтаряна. Разбира се, всички знаем, че след като е принесъл Себе Си на кръста като жертва за греха, Христос се е възнесъл на небето и сега седи отдясно на Бога.

Няма свещеник, който да седи, докато принася жертва – единствено уместното е да стои прав. В Евреи 10:11 се казва за древните юдейски свещеници: *И всеки свещеник, като стои и служи всеки ден, принася много пъти едни и същи жертви, които никога не могат да отмахнат греховете.* Но сега Христос не стои – Той седи. Понеже Той вече не принася жертви за нашите грехове. Делото на жертвоприношението е изпълнено и Христос вече се е оттеглил от него. Текстът в Евреи 10:12 продължава така: *Но Той, като принесе една жертва за греховете, седна завинаги отдясно на Бога.*

Тук естествено възниква въпросът защо няма нужда Христос да продължава да се принася в жертва? Защо вече не е необходимо Той да поема наказанията, предвидени в закона за греха всеки път, когато някой вярващ съгреша? Светият Дух дава отговор на този въпрос (Евреи 10:17-18). Той припомня третата клауза от новия завет: *Греховете им и беззаконията им няма да помня вече.* После Той ни призовава да направим простото и логично заключение – щом всички грехове са напълно простени, вече не е необходимо да продължава принасянето на жертви. *Където има прощение за тези неща, там няма вече принос за грях.*

И още нещо, последно, за третата клауза на новия завет. Тя започва с думичката „защото“. *Защото ще покажа милост към*

неправдите им и греховете им и беззаконията им няма да помня вече (Евреи 8:12). Това показва, че третата клауза има за цел да обясни как ще влязат в действие обещанията от предната клауза. А тя ни обещава, че всеки вярващ ще познава Бога близко и интимно на основата на пряко и непосредствено лично отношение с Него. Но как би могъл някой да има лична и непосредствена връзка с Бога, ако трябва да живее в постоянна несигурност дали Бог в крайна сметка ще го приеме, или ще го отхвърли?

Всички знаем какви трайни психически увреждания може да получи едно дете, ако в ранните си години не е било сигурно дали родителите му го приемат, и е живяло в страх – съзнателен или подсъзнателен – че един ден те могат да го отхвърлят. Но има твърде много, дори и религиозни хора, чието взаимоотношение с Бога е белязано от този постоянен страх и несигурност – до такава степен, че дори самата идея за увереност в спасението им се струва възмутително нахалство. Но Бог иска да отмахне точно този страх. Апостол Йоан казва: *В любовта няма страх, а свършената любов изгонва страха, защото в страха има наказание, но който се страхува, не е станал свършен в любовта* (1 Йоан. 4:18). Следователно, за да може да се изпълни обещанието на втората клауза на завета и вярващият да има сигурност в отношението си с Бога, третата клауза дава гаранция за пълно и окончателно опрощение. И това не е само за да се чувства вярващият сигурен и да бъде свободен от робството на страха, а защото свършената сигурност във взаимоотношението с Бога е единствената стабилна основа, на която може да се изгражда свят характер, както гарантира първата клауза на завета.

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Защо Бог полага такива усилия да увери истински вярващите в това, че ги е приел напълно?
2. Какво има предвид Бог, когато казва, че няма да „помни“ греховете ни? На каква основа може Той да направи това?
3. Можете ли да формулирате със свои думи трите основни клаузи на новия завет, както са изложени в Евреи 8:6-13?
4. Втората клауза говори за „познаването на Господа“. Как можем „да познаваме Господа“? (Можете да прочетете и Йоан 17:3.)
5. Какво значение има смъртта на Христос за постановяването на Новия Завет? (вж. Евреи 9:15)

11

РАНГЪТ И НАГРАДАТА НА ЦАРСКИТЕ СЛУГИ

Текст за прочит: Лука 22:24-30

Двете предходни глави разглеждат темата за новия завет, който урежда взаимоотношенията между Царя и Неговите поданици. Някои хора обаче се противопоставят на самата идея, че отношенията между Христос и вярващите трябва да бъдат формулирани чрез условията на някакъв завет. Според тях това е твърде строго и официално, а това са неуместни качества за едни истински лични взаимоотношения. А по-нататък, когато Христос е описан като Цар, а Неговият народ – като поданици, огорчението им прераства в бунт.

Реакцията им произтича от две възможни причини, а вероятно и от някаква смесица от двете. Едната причина е съвременната идея, че всяка проява на власт по дефиниция е нещо лошо, а всяко покорство на властта е робска психика. Хората с такива възгледи биха искали всички да са равни и никой да няма никаква власт над никой друг. Е, вярно, че те обикновено не се борят за отмяна на закона за гравитацията поради неравенството, че Слънцето упражнява по-голяма притегателна сила върху Земята, отколкото Земята върху Слънцето.

Но физическият хаос, който биха предизвикали, ако успееш да премахнат гравитацията, не би бил по-голям от моралния хаос, който би настъпил, ако се премахнеше всякакъв авторитет и всякаква власт в човешките взаимоотношения, да не говорим

за отношенията между Бога и човека. Ако една майка откаже да упражнява власт над своето двегодишно дете, тя вече няма да бъде майка и вероятно скоро ще се окаже под ударите на закона за престъпно нехайство спрямо детето си. Ако детенцето ѝ сграбчи бутилка стрихнин и понечи да я изпие, тя трябва бързо и категорично да упражни властта си – и любовта, и инстинктът изискват това.

ВСИЧКИ РАВНИ?

Готовността и смелостта да се изправим пред фактите са белег на зрялост. Ако един ученик реши задачата си, като погрешно смята, че корен квадратен от 49 е $24^{11/42}$ и учителят се страхува да му каже, че е сгрешил, за да не накърни самочувствието му и да не му създаде комплекс за малоценност, тогава този учител просто го оставя да си живее в нереалния детински свят и спъва процеса на растежа му.

Дали някой би твърдял сериозно, че възгледите на наркодилърите за приемането на наркотици са също толкова авторитетни колкото на невролозите и сестрите в клиниките за нервни и душевни разстройства?

Ако капитанът на един кораб няма правото да издава безусловни заповеди на механиците и моряците, а всички имат равен глас в управлението на кораба, аз само бих могъл да се моля да не съм на борда на този кораб по време на буря.

Не бива да се поддаваме на модерния сантиментален егалитаризъм. Животът без авторитети, дори да оцелее, ще бъде пълен хаос. А един Месия, който няма власт, нито претенции за власт, не би могъл да е Спасител на света – той би бил просто измамник. Въсщност тъкмо това е едно от доказателствата, че Христос наистина е Божи Син, както Сам твърди – макар да е кротък и смирен по сърце, и винаги милостив и състрадателен, Той пак претендира за абсолютна и върховна власт.

ЗЛОУПОТРЕБА С ВЛАСТ

Но такава враждебна реакция към авторитетите може да се дължи и на горчив опит от злоупотреба с власт – у дома, в държавата или дори в църквата. А от всички потисничества, разбира се, най-ужасните са тези, които се вършат в името на Христос и църквата. Но в известен смисъл не бива чак толкова да се изненадваме, когато се сблъскаме с подобна тирания, понеже лично нашият Господ, преди да напусне света, ни е предупредил, че в царството Му ще се случват такива неща. Той е казал и какво ще направи с тях впоследствие. Ето какво се казва в Лука 12:45-46: *Но ако онзи слуга каже в сърцето си: Господарят ми се забави; и започне да бие слугите и слугините, да яде, да пие и да се напива, то господарят на онзи слуга ще дойде в ден, когато той не го очаква, и в час, който не знае, и като го посече, ще определи неговата участ с невярващите.*

Това са много тежки думи, но напълно оправдани. И трите синоптични евангелия ясно показват, че нищо не е разгневявало нашия Господ толкова много, колкото вида на хора, потискани от религиозни водачи, които злоупотребяват с властта си. И Той никак не се е старал да прикрива гнева Си. Ето какво казва Той в Ерусалим: *И когато целият народ слушаше, Той каза на учениците Си: Пазете се от книжниците, които обичат да ходят пременени и обичат поздравите по пазарите, първите столове в синагогите и първите места по угощенията; които изпояждат домовете на вдовиците и принасят за показ дълги молитви. Те ще получат по-голямо осъждане (Лука 20:45-47).*

Когато по време на Тайната вечеря между учениците възниква спор, нашият Господ се възползва от случая, за да ги научи каква е истинската същност на властта, управлението и службата в Неговото царство. В този изключително сериозен и свят момент те започват да се препират кой от тях ще се счита за най-велик. Това, че един апостол би искал да го считат за по-велик

от друг апостол, можеше да ни се стори невероятно, ако не познавахме собствените си сърца и не знаехме, че въпреки важната си служба апостолите са хора като всички нас. Затова се налага Христос да им покаже колко стара и неправилна представа за власт и авторитет са възприели, без да се замислят. *Царете на народите господстват над тях и тези, които ги владеят, се наричат благодетели* (Лука 22:25).

И днес най-често величието не се разглежда като служене на другите, а като лично издигане, което идва с високите постове, и усещането за власт и контрол над живота и съдбите на хората. И по някаква странна и извратена логика благодетели се наричат не хората, които реално служат и вършат работата, а тези, които седят нависоко и биват обслужвани. *Но вие недейте така – казва нашият Господ на Своите апостоли. Те ще заемат наистина високи постове в църквата, толкова високи, че над тях ще е само Христос. Но и през ум не бива да им минава, че положението им в църквата е като пост в големите езически империи. Тъкмо на-против, казва Христос, по-големият между вас нека бъде като по-малкия, и който ръководи – като онзи, който служи* (Лука 22:26).

СЪВЪРШЕН ПРИМЕР

Очевидно е, че една власт, чиито служители започнат да се държат по този начин, би била началото на рая на земята. Но думите на Христос не са идеалистични, нереални, празни приказки. Той вече е правил и продължава да прави това, което проповядва на Своите апостоли. *Защото кой е по-голям: този, който седи на трапезата ли, или онзи, който служи? Не е ли този, който седи на трапезата? Но Аз съм сред вас като Онзи, който служи* (Лука 22:27).

Колко вярно е това! Лука разказва (18:35-43), че веднъж, когато Христос приближава град Ерихон, някакъв сляп просяк седи

край пътя и чува глъчката на приближаващата тълпа. Като разбира, че идва Исус, следван от голямо множество, той решава да Го помоли да направи нещо за него. Със своята тактичност – или вероятно защото слепите хора „виждат“ някои неща доста по-добре от другите? – той приветства Исус като „Давидов Син“, великия и славен цар на Израил, и Го моли за милост.

Тълпата веднага го сгълчава да млъкне. „Виж – казват му околните, – няма смисъл да викаш така. Исус е много важна личност. Всъщност е напълно възможно, както казваш, Той наистина да е великият Цар, но дори и да не е, несъмнено е страхотен проповедник и пророк. Царете и пророците не се спират на всеки ъгъл, за да се погрижат за някой въшлив просяк. Исус има по-важни дела, за които трябва да мисли.“

В този момент обаче Христос приближава слепия просяк. И се спира. „Помогнете на човека, доведете го при Мен“, казва той на хората наоколо. След това го пита: „Ти ли Ме повика? Искаш ли нещо?“ „Да – запелтечва човекът, – очите ми... сляп съм. Можеш ли, искам да кажа, би ли ми дал да прогледна?“ „Разбира се – отвръща Христос, – нали за това съм дошъл, за да служа на хората“. И Той дава на човека зрение.

Сцената е драматична, и несъмнено такава трябва да бъде, но не за да създаде добър имидж и да бъде добре отразена в пресата, а за да разберат всички какво означава според Христос да бъдеш велик, да бъдеш цар – да служиш и на най-нисшите. И ние можем да сме сигурни, че днес, когато Христос е напуснал нашия свят и седи на престола Си в слава, представата Му за величие е същата. Всеки от нас може да падне на колене и да се помоли. И Христос ще дойде до нас и ще каже: „Ти ли ме повика? Искаш ли нещо?“ Блажени поданиците, които имат такъв Цар!

Урокът в горната стая оставя неизличима следа у Петър. Вижете как той по-късно съветва старейшините в някои християнски църкви: *И така, старейшините, които са между вас, увеичавам ... пасете Божието стадо, което е между вас; надзира-*

вайте го не по принуда, а с добра воля, като за Бога, нито за гнусна печалба, а с усърдие, нито като че ли сте господари над онези, които са ви поверени, а като сте пример на стадото. (1 Петрово 5:1-3).

Чуйте и какво казва Павел на епископите на ефеската църква за служението, което се очаква от тях: *Не пожелах на никого среброто или златото, или облеклото. Вие сами знаете, че тези мои ръце послужиха за моите нужди и за онези, които бяха с мен. С всичко ви показах, че като се трудите така, трябва да подкрепяте слабите и да помните думите на Господ Исус – как Той е казал: Даването е по-блажено от вземането (Деяния 20:33-35). И ако това е нагласата и служението, които се очакват от апостолите и епископите в църквата, то урокът за нас, останалите, е достатъчно очевиден.*

НАГРАДИТЕ

Колкото и блажен да е животът под властта на такъв цар, не можем да скрием факта, че при настоящото положение на света поданиците на Христовото царство рано или късно ще трябва да претърпят страдания. Но на всички, които страдат заради Него, Христос обещава награда. И така, Той казва на апостолите в горната стая: *А вие сте онези, които устояхте с Мен в Моите изпитания. Затова, както Моят Отец завежда царство на Мен, и Аз завеждавам на вас – да ядете и да пиете на трапезата Ми в Моето царство и да седнете на престоли да съдите дванадесетте израилеви племена (Лука 22:28-30).*

Обещаната награда съдържа два елемента: първият е по-дълбоко и по-пълно общение с Христос – ще ядем и ще пием с Него на Неговата трапеза. Вторият е, че ще споделим с Него Неговата власт и практическо управление. Възниква обаче въпросът кога ще бъдат дадени тези награди. Дали под „ядене и пиене на трапезата Ми“ Христос има предвид участието в Господната трапеза

в църквата? И „ще седнете на престоли да съдите дванадесетте израилеви племена“ означава образно, че апостолите ще ръководят църквата? Или може би под ядене и пиене на трапезата в царството Му се разбира онова по-пълно общение, което ще имаме с Царя при Второто Му пришествие, а обещанието за съда над дванадесетте племена на Израил означава буквално, че когато настъпи царството, когато Църквата владее с Христос, апостолите ще имат отговорността да управляват племената на Израил?

Въпросът в никакъв случай не е само академичен. Още в ранната история на християнството, особено след така нареченото обръщение на Константин, е била широко възприета идеята, че Христос иска Църквата да управлява на земята сега, в тази епоха, и следователно е отговорност на Църквата да поставя и да сваля царе. Освен това се е смятало и че Църквата е продължение на народа Израил и следователно трябва да се държи по същия начин.

Това е имало твърде трагични последствия. Например, в най-добрите си дни Израил е бил теократично общество, а царят му се е считал за непосредствен представител на Бога на земята. Затова религията и политиката буквално са били едно, а религиозната власт е имала право да налага своите правила и закони със средствата на светската власт. Ако например населението на даден град се отклоняло в идолопоклонство, хората бивали предупредени и ако не се покаели, царят се вдигал с войската си, унищожавал града и избивал всичките му жители (вж. Второзаконие 13:12-18).

Затова, когато Църквата си внушава, че е продължение на Израил, следващата логична стъпка е тя да се държи, сякаш църквата и държавата са едно цяло и светската власт съществува, за да налага диктата на Църквата и да наказва всеки, който се отклонява от правия път. Гоненията, които и протестанти, и католици са организирали срещу всеки, когото са решавали да

считат за неверник и еретик, са зловещ пример за това, колко последователно е била следвана идеята, че Църквата е съвременният Израил и трябва сега да владее над света.

БЪДЕЩА ВЛАСТ

Но всичко това е една ужасна грешка. Наградата на царуването с Христос изобщо не е била предвидена за сегашната епоха. От самото начало Христос ясно заявява, че ще получим наградата си при Неговото второ пришествие. Лесно можем да се уверим в това, ако сравним пасажа в Лука с два подобни пасажа в Евангелието от Матей.

Първо, забележете, че изразът *ще седнете на престоли да съдите дванадесетте израилеви племена* се среща почти буквално същият и в Матей 19:28: Иисус им каза: *Истина ви казвам, вие, които ме последвахте при новородението – когато Човешкият син седне на славния Си престол, също ще седнете на дванадесет престола да съдите дванадесетте израилеви племена.*

Тук се казва, че това ще се случи, когато Човешкият Син седне на славния Си престол. Кога ще стане това? Не е нужно да гадаем, понеже в Матей 25:31-32 ни се казва съвсем ясно: *А когато дойде Човешкият Син в славата Си и всичките (свети) ангели с Него, тогава ще седне на славния Си престол. И ще се съберат пред Него всичките народи; и ще ги раздели едни от други, както овчарят разделя овцете от козите.*

Това несъмнено е описание на Второто пришествие на Господ Иисус в сила и голяма слава, когато Той ще поеме властта над този свят и ще установи царството Си. И, разбира се, и апостолите, и ранната църква са разбирали въпроса по този начин.

Наистина, някои християни в Коринт започнали да се държат, сякаш времето на страданията е отминало и вече е дошло времето за царуване. Апостол Павел обаче отправя към тях един

доста хаплив упрек: *Сити сте вече! Обогатихте се вече! Възцарихте се без нас! О, да бяхте се възцарили (наистина), че и ние да царуваме с вас! Защото аз мисля, че Бог изложи нас, апостолите, като най-последни, като осъдени на смърт; защото станахме за показ на света – както на ангелите, така и на хората: ние сме безумни заради Христос, а вие сте разумни в Христос; ние – слаби, а вие – силни; вие – почитани, а ние – презрени. Ние и досега гладуваме и жадуваме, и сме голи, и сме бити, и се скитаме бездомни, трудим се, работейки с ръцете си. Като ни хулят – благославяме, като ни гонят – търпим, като ни злословят – умоляваме. Досега станахме като смет на света, измет на всичко. (1 Коринтяни 4:8-13).*

Но ако управлението заедно с Христос е нещо, което не е дадено на вярващия сега, а е обещано за бъдещето, то целта е това да има много сериозен ефект върху сегашния му живот – да го вдъхновява за вярност и да го укрепва, за да устоява на страданията за Христос, които трябва да понася, каквито и да са те. И, разбира се, точно такъв ефект е имало обещанието върху мъчениците, мисионерите и всички, които се жертват или страдат по някакъв начин за Христос или за благовестието.

Нека оставим последната дума по този въпрос отново на апостол Павел. Той пише от затвора на Тимотей: *Помни Исус Христос от Давидовото потомство, който възкръсна от мъртвите според моето благовестие, за което страдам до таям, че съм в окови като злодей; но Божието слово не е вързано. Затова аз всичко издържам заради избраните – за да получат и те спасението, което е в Христос Исус, с вечна слава. Вярно е това слово. Защото, ако сме умрели с Него, то и ще живеем с Него. Ако устоим, то и ще царуваме с Него. Ако се отречаме от Него, и Той ще се отрече от нас. Ако сме неверни, Той остава верен, защото не може да се отрече от Себе Си. (2 Тимотей 2:8-13).*

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Каква награда обещава Христос на всеки, който Го следва и страда с Него?
2. Кога ще се получат тези награди и защо това е важно?
3. Какво ни показва примерът на Петър и Павел за естеството на християнското служение и начина на живот на хората, които носят отговорност сред християните?
4. Какво научаваме от отношението на Христос към слепеца за грижата Му към хората в нужда?

12

ЦАРЯТ-СВЕЩЕНИК И ЦАРСТВЕНИЯТ ИЗГНАНИК

Текст за прочит: Лука 22:31-38

След като говори за страдание и награда, Господ Исус се сеща за Петър и за бурята, която вече се е извила и се готви да го връхлети. Сатана се подготвя за тежък удар срещу малката група апостоли, а главната му мишена ще бъде Симон Петър. Христос е предвиждал това, тъй като Сатана не може да нападне никой вярващ както си иска. Колкото и непонятен да изглежда за нашето ограничено знание Божият начин на управление на света, Писанието ни казва, че преди Сатана да атакува вярата на някой християнин, той трябва, образно казано, да получи разрешение.

Така е било и при патриарха Йов. Сатана се явява пред Бога и недоволства, че Бог е издигнал ограда около Йов, която да го предпазва от зло, и поради това любовта на Йов към Бога е твърде съмнителна и се дължи единствено на изгодата му. Затова Сатана иска разрешение да нападне Йов, уверен, че след като съсипе имота, семейството и здравето му, Йов в крайна сметка ще прокълне Бога и ще стане явно, че вярата му не е била истинска. Сатана получава това разрешение, но дори и тогава са му поставени граници, които не може да премине. Както се изразява апостол Павел: *Бог е верен, който няма да допусне да бъдете изкушени повече, отколкото ви е силата, но заедно с изкушението ще даде и изходен път, така че да можете да го издържите* (1 Коринтяни 10:13). Вярата ни трябва да бъде изпи-

тана и Бог позволява това, но Той никога няма да допусне тя да бъде унищожена.

Така и когато се стига до атаката срещу апостолите, от думите на Исус разбираме, че Сатана първо трябва да поиска разрешение: *Симоне, Симоне, ето, Сатана ви изиска, за да ви пресека като жито* (Лука 22:31).

Метафората е ярка и многозначителна. Житото се пресява не за да се унищожи или да се изхвърли качествено зърно, а за да се отсее безполезната плява от доброто зърно. Какъвто и да е мотивът на Сатана да атакува вярващите, в крайна сметка неговите изкушения постигат нещо, което самият Бог желае – да се премахне от живота на вярващия всичко повърхностно, лъжливо и безполезно и да остане истинското и здравото.

ОГРАНИЧЕНИЯТА НА САТАНА

Сатана се кани да нападне всичките дванадесет апостоли, но изглежда главната му цел е да унищожи вярата на Петър, така че тя никога повече да не може да се възстанови. Христос казва на Петър: *Аз се молих за теб, да не отслабне твоята вяра* (Лука 22:32). Тези няколко думи изобилстват от прекрасни неща. Първо, те означават, че Христос не само знае за атаките на Сатана далеч преди вярващият да осъзнае какво се случва, но и се предава на молитва да не се осъществят коварните намерения на Сатана. Тук виждаме едно от основните служения на Господ Исус и днес: Той *винаги живее, за да ходатайства за тях* – за вярващите (Евреи 7:25).

Забележете обаче, че Неговата застъпническа молитва не е всеобща, за църквата като цяло: *Аз се молих за теб*, казва Той на Петър. От това, разбира се, не следва, че не се е молил и за останалите. Но виждаме, че Господ Исус добре знае конкретните нужди на всеки един човек и се моли поотделно за всеки човек и за всяка нужда. В древния Израил, когато първосвещеникът е

влизал в Божието присъствие, за да се застъпи за своя народ, той е носел на гърдите си плочка, върху която са били изписани отделно имената на дванадесетте племена на Израил. Това обаче е било само символ. А сегашната реалност е много по-прекрасна. Всеки вярващ може да бъде уверен, че когато Христос ходатайства пред Бога, в Божественото присъствие се споменава всяко отделно име, при това от Застъпник, който много добре познава личността, слабостите и конкретните изпитания на всекиго.

Нека обаче отново отбележим какво конкретно моли Христос за Петър – да не отслабне вярата му. Не смелостта му, посвещението му, благочестието му или свидетелството му, а *вярата* му. В последващите събития всичко друго изневерява на Петър – нервите му не издържат, смелостта му се изпарява, а свидетелството му на вярващ е разбито на пух и прах, когато сред слугите на първосвещеника той се къдне с всички клетви, които му идват на ум, за да ги увери, че не е християнин. Но когато всичко друго отслабва, вярата му остава стабилна. Под повърхността той никога не престава да бъде вярващ.

БИТКАТА НА ВЯРАТА

И така, битката на вярата е спечелена и тази победа е толкова важна, че е трудно да се изрази с думи. Ако тази борба бъде загубена, всичко друго ще бъде изгубено. Според Библията спасението е безплатен дар, но той трябва да се получи с вяра. Ето условието: „Който вярва в Сина, има вечен живот“ (Йоан 3:36). Ако Сатана може да смаже вярата на християнина, той вече няма да бъде християнин и всичко ще бъде изгубено. Отношението между Бога и спасения човек е връзка на вяра. И друг начин няма – всички лични взаимоотношения между хората се основават на взаимна вяра, а взаимоотношенията с Бога най-много. *Без вяра не е възможно да се угоди на Бога* (Евреи 11:6).

Затова не е чудно, че главната цел на Сатана е да атакува и да

унищожи вярата на християните. И не би имало никаква надежда, ако в това най-уязвимо място вярващият беше оставен да се справя сам с яростта и коварството на Сатана, без да е уверен в изхода от битката. Но Бог, който се е погрижил за всички останали елементи на спасението, не е пропуснал и нуждата ни в това критично важно отношение. Той е осигурил буквално непробиваема защита за вярата ни в лицето на Царя-Свещеник, който *винаги живее, за да ходатайства за нас* (Евреи 7:25).

Не ще и дума, че цялата заслуга за оцеляването на вярата на Петър е на Христос и Неговата застъпническа молитва. Затова не бива да се изненадваме от думите на Исус, че изходът никога не е подлежал на съмнение. *Когато се обърнеш*, казва Той на Петър – не „ако се обърнеш“, а „когато се обърнеш (отново) към Мен“ – *утвърди братята си* (Лука 22:32).

Въпросът дали Петър ще се обърне, или не, изобщо не е стоял. Христос се е молил той да не изгуби вярата си. А Христос никога досега не се е молил за нещо, което да не се е изпълнило, нито пък това ще се случи някога. Действително, в продължение на няколко часа в двора на първосвещеника тези, които са познавали Петър повърхностно, са можели да заключат, че той не е вярващ, може би дори никога не е бил истински вярващ, или пък, ако е бил, то вярата му е изчезнала завинаги. Но макар външно да е изглеждало така, дълбоко под повърхността неговата вяра е останала непоклатима.

И ние можем да имаме пълна увереност, че ако някой е имал истинска и искрена вяра в Христос, Самият Христос ще запази тази вяра, колкото и тя да бъде нападена, и колкото и компрометирана да изглежда от поведението на човека. Той ще я задържи и ще я изведе до крайната победа. Затова Бог иска всеки, който вярва в Христос, да знае и да добива сили в увереността, че *Той може напълно да спасява онези, които идват при Бога чрез Него, понеже винаги живее, за да ходатайства за тях* (Евреи 7:25).

НА КРАЧКА ОТ ПРОВАЛА

И така, когато Иисус казва на Петър, че ще бъде нападнат от Сатана и ще се огъне да се отрече от Христос три пъти, Петър съвсем разбираемо се разстройва. Трудно му е да повярва подобно нещо и му се струва, че Иисус го преценява неправилно и подценява неговата лоялност и преданост. *Господи – възразява той, – готов съм да отида с Теб и в тъмница, и на смърт* (Лука 22:33).

Петър несъмнено е бил искрен. Смелост не му е липсвала – в Гетсиманската градина, когато отряд въоръжени войници идва да арестува Христос, Петър вади ножа си и ги напада сам. Но без той самият да го съзнава, дълбоко в него се е криела някаква слабост – може би смесица от слаби нерви и липса на морална издръжливост – която обаче Сатана познавал и щял да използва в критичния момент, когато Петър е изваден от собствената си среда и поставен в непознати и ужасяващи условия. И така, без да възприеме буквално думите на Христос, уверен както винаги в своята смелост, Петър последва Иисус, който бива отведен от войниците в дома на първосвещеника. Той влиза в двора и, според думите на Матей, *седна със служителите да види края* (Матей 26:58). Вероятно края на процеса? Или края на Христос? Кой знае.

Той обаче не вижда края на Христос, а собствения си край. Атаката започва, дяволски прецизна и потенциално смъртоносна. Изведнъж Петър се вижда в беда, опитва се да се съпротивлява, но това се оказва като да се защитава от пушечен огън с голи ръце. Въпросите го разкъсват и в него не остава нищо друго освен страх, паника и малодушие. Той се опитва да се прикрие, къдне се и проклина, но не успява да убеди никого. Всички виждат истината. Той никога не е имал претенции да е добър богослов, както например Йоан. Но винаги се е смятал за мъжествен и практичен. И освен това е обичал Христос повече от всеки друг.

Сега собственият му образ рухва и той се превръща в жалък, бръщолевещ страхливец само от подвикванията и заплахите на едно момиче и няколко обикновени войници. Той не може да разбере какво се случва. Сякаш пропада в бездна и колкото и отчаяно да се опитва да се залови за нещо и да се изтегли нагоре, не намира за какво да се хване – нито в себе си, нито в нещо друго. Истински кошмар!

Какво е това? О, просто кукурига петел. В този момент той си спомня. Повдига очи и вижда как Христос се обръща и от другия край на двора поглежда право към него. Никоой нищо не казва, но Петър си спомня думите в горницата. Как си е позволил да Му противоречи! Какво ли мисли Христос за него сега? Това вече е твърде много. Той не може да го понесе, става и излиза.

Първата инстинктивна реакция сигурно е била да избяга. Не толкова от войниците на първосвещеника, понеже в този момент смъртта може би изглежда дори в някакъв смисъл привлекателна. Да избяга от Христос, от останалите вярващи, от провала си, от себе си, ако е възможно. Вместо да се връща, далеч по-лесно изглежда да изостави всякаква вяра и да се отдаде на циничен и нехаен живот.

Но този петел не спира да кукурига – в главата му. Той продължава да го чува – веднъж, после и втори, и трети път – точно както Христос е предрекъл. И Петър изживява отново цялата случка с всички срамни подробности. Това го измъчва.

Но ето, петелът пропява още веднъж, и този път нещо е по-различно. Сякаш тъмният облак се разкъсва и светлината изгрява отново. „Значи това се опитваше да ми каже Христос, когато погледна от другия край на двора! Помниш ли? Точно с третото пропяване на петела аз надигнах глава и Той се обърна, за да ме погледне. Но Той не ме изобличаваше. Просто искаше да ми напомни, че е знаел какво ще се случи. Аз едва тогава открих колко съм неспособен, но Той го е знаел винаги. Явно го е знаел, когато ни каза: *Бог не изпрати Сина Си на света, за да съди*

света, а за да бъде светът спасен чрез Него (Йоан 3:17). И когато ме срещна за първи път, и ми каза, че аз съм Симон, но Той ще ме направи жива канара (1 Петр. 2:5; Йоан 1:42), Той е знаел точно какво представлявам. А въпреки това ми даде това обещание. И какво каза всъщност? „Когато се върнеш, утвърди братята си.“ Значи Христос не само е знаел, че ще падна, но е искал и аз да знам отнапред, че ще ми помогне да премина през това и да се върна при Него; да знам, че все още смята, че има полза от мен, че има за мен бъдеще.“

ОКОНЧАТЕЛНА ПОБЕДА

И Петър се връща. Молитвата на Христос побеждава. Не напразно Христос е сключил завет със собствената Си кръв да запише закона Си върху сърцето на Петър и да го направи истински и верен Божи човек. А и този временен провал има да изиграе важна роля в процеса на освещение на Петър, а чрез него и на безброй други хора. *Когато се обърнеш, утвърди братята си*, казва Христос (Лука 22:32).

Петър помни това поръчение и в своето първо послание прави тъкмо това. Вашата вяра, казва той на другите християни, е като злато, безкрайно скъпоценна. Но също като златото отначало тя съдържа разни примеси – може би въодушевление, самоувереност, гордост, нечий чужд опит или детски страхове. Вярата трябва да се очисти. Както златарят пречиства златото, като го слага в тигел и го претопява на силен огън, така и Бог понякога трябва да ни остави да преминем през различни страдания.

Не се изненадвайте, когато това се случи, сякаш става нещо необичайно. Вашата вяра *ще излезе за хвала и почит, и слава, когато се яви Иисус Христос*. (1 Петр. 1:6-9; 4:12). Откъде има Петър тази увереност? На първо място от словото и застъпническата молитва на Христос. А след това и от своя личен опит. Всеки знае, че макар и златарят да оставя златото в огъня, дока-

то се разтопи, той никога няма да унищожи истинското злато, а просто премахва шлаката.

ЦАРСТВЕНИЯТ ИЗГНАНИК

Преди да напуснат горницата и Христос да тръгне към Гетсиманската градина и кръста, Той има да каже още нещо на Своите апостоли. Той трябва да им обясни, поне доколкото е възможно в този момент, какви са последствията от това, което ще се случи. Той, Самият Цар, ще бъде обявен за престъпник, извън закона. Но това не бива да ги изненадва – пророците са го предrekli отдавна. За апостолите обаче това означава радикална промяна в начина, по който оттук нататък ще изпълняват мисията си в този свят. Когато по-рано Христос ги изпраща до еврейския народ да проповядват благовестието и да прогласяват пристигането на Царя, Той очаква евреите да покриват ежедневните разходи на Неговите апостоли. И има основание да очаква това, тъй като Той е техният Месия и законен Господар. Той има правото да изисква от поданиците Си всичко, от което се нуждаят Той и Неговите слуги.

Сега обаче Той ще бъде обявен за престъпник и ще бъде убит. Той няма да се съпротивлява, да се опитва да се бори или да търси правата Си. Затова Неговите ученици и апостолите вече не могат да очакват народът да ги издържа, да им плаща заплатите, да финансира техните мисии или църковни сгради. Те ще трябва да се издържат сами и сами да водят битките си. „Ако някой няма меч – казва Христос, – да продаде дрехата си и да си купи.“ „Господи, ето, тук има два меча“ – веднага скачат учениците, сякаш Христос има предвид буквално оръжие. Ако беше така, два меча са смехотворно недостатъчни за битката, която предстои.

По-късно те ще разберат това съвсем ясно, както казва апостол Павел: *Оръжията, с които воюваме, не са плътски* (2 Коринтяни 10:4). Сега обаче умът им е изпълнен с нови и чудни

неща. Те са развълнувани и не разбират добре всичко. Ношта напредва, а те ще имат нужда от цялата си сила, за да издържат онова, което ги очаква през следващите часове. Не разбират истински каква борба ги очаква, нито пък осъзнават пред какво трябва да се изправи техният Цар. И когато битката се разразява, те заспиват и в крайна сметка Го изоставят. Той трябва да влезе в битката сам, лишен дори от подкрепата на техните молитви.

Войната обаче ще бъде спечелена. Той вече ги вижда, не каквито са сега, а каквито ще бъдат, когато се изпълнят всички обещания на Неговия завет. Тази радост изпълва сърцето Му. Сега обаче заветът все още не е утвърден. Царят трябва да го подпише със Собствената Си кръв. Ако Той не умре, заветът няма да влезе в сила. „Добре, добре – казва Той, докато те скачат да Му предлагат мечовете си, готови с цената на живота си да Го запазят от смърт. – Ясно, още не разбирате съвсем. Но ще разберете. Хайде, да вървим.“

ВЪПРОСИ ЗА ИЗУЧАВАНЕ И ДИСКУСИЯ

1. Какво научава Петър за себе си, когато се отрича от Христос? А какво научава от Неговата прошка? (Вж. 1 Петр. 1:6-9; 4:12)
2. Защо Христос оставя Петър да бъде изпитан?
3. Защо *вярата* ни е толкова важна? (Христос се моли конкретно за вярата на Петър.)
4. От какво можем да заключим, че Христос се интересува от нас като *личности* и от конкретните ни нужди?

Четвърта част

РАЗКАЗИТЕ ЗА ДЕТСТВОТО НА ЦАРЯ

Захария и агонията на неверието

Девственото зачатие

13

ЗАХАРИЯ И АГОНИЯТА НА НЕВЕРИЕТО

Текст за прочит: Лука 1:1-23

За мнозина образът на един пастир и неговите овце събужда приятни и вълнуващи чувства. Блеенето на невинните агънца и беззащитните овчици провокира техния инстинкт за закрилничество и това ги кара да се отъждествяват с пастира, който се грижи с любов за овцете и ги пази с героична всеотдайност. Затова сцената в покрайнините на Витлеем, описана от Лука, е толкова въздействаща – кадифеното нощно небе, овчарите, които пазят овцете си и съзерцават блестящите, но безмълвни звезди. От време на време някоя овца проблейва, агънцата са се сгушили в тишината със спокойното усещане за присъствието на овчарите. И изведнъж избухва небесната слава, явява се ангелско множество от отвъдния свят и с радостни хваления оповестява идването на Онзи, който ще стане Спасител и Закрилник за хората, както са овчарите за своите овце. Историята несъмнено е очарователна. Но дали е вярна?

За да си отговорим, трябва първо да размислим малко по-реалистично за овчарите и техните овце. Тогава, както и сега, отглеждането на овце е било мръсна работа, която изисква от овчарите дълъг и изнурителен труд и понякога е свързана със сериозни опасности. През въпросната нощ тези овчари не са били на полето от любов към нощните грижи за овцете, а защо-

то не са можели да имат доверие на ближните си, че няма да им ги откраднат. А също и за да ги пазят да не бъдат разграбени от диви зверове. Не можели да си позволят да оставят разбойници или вълци да убият овците им, защото искали впоследствие самите те да ги убият заради месото им или пък да ги продадат на някого за същата цел. Тяхната постоянна битка срещу човешката престъпност и животинската свирепост, конкуренцията за пасища, борбата с болестите, като се замисли човек, всъщност е доста типична за голяма част от човешкия живот.

Всичко това още по-остро поставя въпроса дали историята на Лука за ангелите е действително, фактологично вярна. Дали наистина съществува някакъв славен и безсмъртен свят отвъд нашия – някакъв свят, който се интересува от нас и се опитва да ни спаси? Или тази сцена в Лука е само още един пример за начина, по който ние постоянно се опитваме да замаскираме неприятната реалност на жестокост и смърт, която ни заобикаля, като я покриваме със сантиментално очарование?

САНТИМЕНТАЛНО ВЪОБРАЖЕНИЕ?

Но гореописаната представа за овчарите и техните овце и чувствата, която тя събужда у нас, не са съвсем неверни. Макар овчарят някой ден да коли овците си, грижата, която той полага за тях преди това, е съвсем истинска. Грижовните пастири със сигурност не са въображаеми, нереални образи, измислени от овците за утеха, която да им помогне да се справят с ужаса от истинските вълци. Но ангелите, небето, Спасителят, както ги представя Лука – те какво са? Дали са обективна реалност като грижовния овчар? Или са субективно въображение, с което ранните християни запълвали умовете си в опит да се справят с горчивата реалност на живота? И всички останали истории за чудеса около раждането на Христос – те верни ли са? Истинни ли са – буквално и фактологично?

ПРЕДНАУЧНИ МИТОВЕ?

Разбира се, атеистите не им вярват. Интересното обаче е, че не са само атеистите. Има хора, които изповядват вяра в божествената същност на Христос, но твърдят, че не могат да повярват на чудесата, описани в тези истории. И тъй като искат да запазят вярата си в Христос като Божи Син, без обаче да приемат буквално историята за раждането Му, те се опитват по различни начини да избегнат дилемата. Някои казват, че тези истории са красиви, поучителни и добри, но не са буквално и исторически верни, а са измислени от ранните християни, които, убедени чрез възкресението, че Иисус е Божи Син, са изразявали вярата си в Неговото величие и слава чрез подобни въображаеми истории, които са добавили като ореол около историята на Неговото раждане.

Други опитват по-сложни обяснения. Според тях тези истории съдържат зрънце истина, но ранните християни ги доизградили със средствата на една митологичната образност, основана върху тогавашните преднаучни възгледи за вселената. Те, ранните християни, били вярвали, че светът е устроен на три етажа – над нас са небесата и райят, под нас е адът, а по средата между тях се намира Земята и затова, разказвайки митовите си, те без никакво притеснение говорели за ангели, които слизат и се възнасят на небето. Ние обаче, с нашия научен мироглед не можем да приемем тези подробности буквално, защото вече знаем, че Земята е кръгла и адът не се намира някъде под Австралия. Затова от нас се очаква да отстраним пластове митология и да извлечем зрънцето истина – доста трудна задача, като се има предвид, че никой не може да каже къде точно свършва митологията и започва истината.

За голямо нещастие на това конкретно обяснение, ранните християни, които са разказвали тези истории, заявяват, че добре знаят какво са митовите и в своите разкази не включват митове.

Ние не следвахме хитро измислени басни (2 Петрово 1:16; на гръцки: *митове*) – обявява Петър.

Освен това Лука, който е записал тези разкази, е знаел не по-зле от нас, че земята е кръгла. Гърците отдавна са доказали това. Ератостен (275-194 г. пр. Хр.) успява доста точно да изчисли обиколката на земята. Ипарх (190-126 г. пр. Хр.) също получава доста прецизно число за разстоянието до Луната. Официалният календар, който се използва в Римската империя по онова време, е реформиран от Юлий Цезар точно въз основа на тези и други астрономически открития на гърците. По абсолютно нищо не личи Лука, човек образован и видял много свят, да е вярвал в модела на триетажната вселена.

Ето как това предполагаемо обяснение се опровергава от собствените си погрешни предпоставки, също както и предишното. Въпреки това то се поддържа от мнозина, които най-искрено си въобразяват, че техният рационален и научен светоглед не им позволява да приемат буквално историята за Рождеството. В този смисъл първият разказ на Лука е твърде интересен. Той ни показва, че не науката или разумът пречат на хората да повярват в разказите за чудесата, а нещо друго, което повече прилича на ирационален инстинкт.

НЕВЯРВАЩИЯТ СВЕЩЕНИК

Първото чудо, свързано с идването на Христос, е раждането на Йоан Кръстител от двама възрастни родители. А първият човек, който отказва да повярва в чудото, е и първият, на когото то бива обявено – Захария, бащата на Йоан. Нещо повече, той не е нито атеист, нито дори агностик – той е свещеник, с юдейски духовен сан. Невярващите духовници не са ново явление. За неверието си той е наказан да онемее. Но Захария не е бил някой лековерен глупак от пред-научни времена. Той достатъчно добре е познавал физическите закони, за да счете обещаното „чудо“ за

невъзможно. Затова нека разгледаме Захария, нека видим какъв човек е бил, от какви предпоставки е изхождал и защо обявеното чудо му се е сторило толкова невероятно. Тогава ще разберем доколко рационално е било неверието му.

Захария е бил свещеник, което предполага, че е вярвал в съществуването на Бога. Малко е вероятно изобщо да е разглеждал атеизма като възможна алтернатива. Но ако някога е бил изправен пред избора между вярата в Творец и атеизма, несъмнено вярата в Творец би била по-разумният избор, тъй като съществуването на Творец е единственото основание, което ни позволява да приемем валидността на разумните разсъждения. Атеизмът изисква да вярваме, че съзнанието и разумът са възникнали по случайност от несъзнателната материя, а логиката е случаен продукт от дълга верига безсмислени случайности и следователно в крайна сметка няма смисъл.

Освен това Захария е вярвал в ангели – поне не изглежда да се е изненадал особено, когато един от тях го посещава. Затова и би било твърде ограничено и самонадеяно от негова страна да вярва, като някои наши съвременници, че човекът е най-висшата форма на разумен живот в цялата необятна вселена.

Нещо повече – Захария е вярвал и в молитвата. Дори само съществуването на Бога е достатъчно, за да бъде това убеждение също рационално. Ако ние дължим своята любов и склонност да помагаме на хората в нужда на един Бог-Творец, би било много неразумно да предполагаме, че самият Творец няма любов и е безучастен към нашите нужди.

Затова Захария вярва в молитвата и в продължение на много години той е молил Бога да даде на него и жена му син. В старостта си обаче той вече е спрял да моли за това. Напълно разумно било да иска дете, докато двамата с жена му били още млади. Тогава той считал за напълно във възможностите на природата механизмите в тялото на Елисавета да се пробудят и задействат. Сега обаче и двамата вече били твърде стари. За да имат дете на

този етап от живота си, трябвало всички естествени процеси на стареене да се задвижат в обратна посока и механизмите на живота да се възстановят. Да се очаква такова нещо било нелепо и неразумно. Това не можело да се случи.

И когато ангелът му казва, че молитвата му отпреди години ще се изпълни, той отказва да повярва. И заявява на Гавраил, че ще е нужно доста повече от голата дума на един ангел, за да се убеди, че такова чудо е възможно. Когато ангелът му съобщава вестта, Захария отговаря: *По какво ще узная това?* (Лука 1:18). Той, разбира се, се изразява учтиво, но смисълът е този – той няма неискрено да се прави, че вярва на това, което ангелът е казал, само защото ангелът го е казал.

Тогава Гавраил го наказва с мълчание. Да се постави под съмнение думата на толкова висш Божи пратеник е наглост. Но не само наглост, а и чиста глупост. От една страна Захария изповядвал вяра в Бога, който като Творец е създал всичко и е устроил природните процеси; а същевременно отказвал да повярва, че Бог би могъл, ако пожелае, да обърне същите тези механизми, които сам е създал, и да възобнови процесите, които сам е устроил. С други думи, за да бъде достоен за доверие в очите на Захария, Бог трябвало да ограничи действието Си строго в рамките на природните процеси, както ги е създал. Е, ако Захария мислел това, той поне бил честен да си го признае. Но със сигурност тази позиция на неверие съвсем не била продиктувана от някаква безпощадна логика. Неверието му не било ни най-малко рационално. Неочакваното съобщение на ангела явно уцелило незащитено слабо място не само на вярата, но и на разума му и проникнало до неверието, което е инстинктивно заложено в падналото естество на човека.

НЕВЪЗМОЖНО ИЛИ НЕВЕРОЯТНО?

Но може би сме малко некоректни към Захария. Възможно

ли е неговото затруднение да идва не от убеждението, че подобно чудо е принципно невъзможно, а че е невероятно да се случи точно на него? В крайна сметка чудесата затова са чудеса, защото се случват изключително рядко. Твърде малката вероятност дадено чудо да се случи в точно определен момент на точно определен човек, а не принципната му невъзможност е това, което кара повечето хора да се съмняват.

Ангелът обаче внимателно подготвя Захария, като излага контекста на това чудо – то няма да се случи, за да задоволи амбициите на Захария, нито дори като награда за неговия всеотдаен духовен живот. То трябва да прогласи едно събитие, което е уникално като самото Сътворение – влизането на самия възлюбен Творец в създадения от Него свят. Старозаветните писания, които Захария добре е познавал и е изповядвал като Божие Слово, ясно заявяват, че това величествено събитие ще бъде предшествано и подготвено от едно забележително и уникално пророческо свидетелство. И когато ангелът съобщава вестта на Захария, той му обръща внимание тъкмо на тези пророчества.

Ако Захария беше протестираше пред ангела, че е невероятно тъкмо той и жена му да бъдат избрани да играят дори минимална роля в това велико събитие, ние дори бихме го поздравили за благочестивата му скромност – макар неверието в думите на един ангел да не е точно белег на благочестие. Отговорът на Захария обаче не е продиктуван от мисълта, че е недостоен за подобно високо призвание, а единствено от физическата невъзможност, която той вижда като пречка да се изпълнят думите на ангела: *По какво ще узная това? Защото аз съм стар, а и жена ми е в напреднала възраст.* (Лука 1:18). За това неверие той основателно е наказан с мълчание.

В деня, когато ангелът се явява на Захария в храма, той не принася молитви само за себе си. Множество от хора се моли извън светилището, докато Захария влиза вътре като техен представител. Всички тези хора в своето простодушие едва ли

са могли да предположат, че в сърцето на професионалния свещеник се таи неверие, което обезсмисля самата молитва. Ако Бог е ограничен да върши само такива неща, които могат да се случат или биха се случили така или иначе в нормалния ход на природата, то какъв е тогава смисълът да Го молим за каквото и да било? Ако Го помолим да се намеси и да извърши нещо, което в природата не би могло и няма да се случи, тогава ние искаме от Него чудо. Но ако не вярваме, че Той може да върши чудеса, защо изобщо да Го молим?

Съответно ангелът поразява Захария с мълчание – това за момента слага край на публичните му молитви. Нещо повече, когато впоследствие излиза навън да благослови очакващото го множество, той не може да проговори. Но един свещеник, който не вярва в чудеса, така или иначе няма какво да каже на хората, той няма блага вест за тях. Ако Бог не може да възстанови тялото на една застаряла жена, каква надежда бихме имали, че ще може да възстанови цялата вселена? Ако Господ не може да даде живот на едно остаряло, но все още живо тяло, как би могъл да възкреси от гроба едно тяло, мъртво от три дни? А ако Христос не е възкръснал от мъртвите, ние нямаме благовестие, което да проповядваме, и единственото бъдеще пред нас е нямата, вечна тишина на гроба.

14

ДЕВСТВЕНОТО ЗАЧАТИЕ

Текст за прочит: Лука 1:24-56

Когато Гавриил казва на Захария, че жена му ще роди син, Захария отговаря: *По какво ще узная това?* (Лука 1:18). Заради този въпрос той онемява. Когато Гавриил казва на Мария, че ще роди дете, тя пита: *Как ще бъде това?* Но тя не онемява. Причината е очевидна – макар нейният въпрос повърхностно да прилича на този на Захария, той всъщност е съвсем различен и произлиза от съвсем друга вътрешна нагласа. Захария се съмнява в думите на ангела и затова пита как може да се увери в истинността им. Мария вярва на думите на ангела и просто пита по какъв начин ще се изпълнят. Захария мисли за физическите ограничения – той и жена му са възрастни, как могат да имат дете? Затруднението на Мария също е в някакъв смисъл физическо, но в много по-голяма степен и морално: „Аз не съм женена – казва тя. – Как ще имам дете?“ За нея е немислимо да има извънбрачно дете – не защото това би изисквало някакво чудо, а защото единственият известен ѝ начин това да се случи, е неморален.

Дали думите на ангела не били всъщност заповед да се омъжи? Тя и без това вече била сгодена за Йосиф, съвсем естествено би било да поиска бракът да се ускори. Отговорът на Гавриил сигурно я е поразил. Още когато той я поздравява за пръв път, тя е силно смутена от думите на поздрава, а последвалото пророчество за величието на нейния син само увеличава почудата ѝ. Но когато разбира, че ще зачене дете преди брака си чрез пря-

ката намеса на Светия Дух, това несъмнено я поразява. От една страна е несравнима привилегия да бъде избрана за средство на Въплъщението, но от друга страна това я изправя пред мъчителната перспектива дори и най-близките ѝ приятели да не ѝ повярват и да живее под сянката на постоянно подозрение.

И ето нейният незабавен и смирен отговор: *Ето Господната слугиня; нека ми бъде, както ти си казал* (Лука 1:38). Тук виждаме богатството на божествената благодат, с която е била надарена Мария. Но това не ни дава основание да мислим, че тя не е била реалистка. В юдейската общност, ако едно сгодено момиче забременеело преди брака, и то не от бъдещия си съпруг, а от някой друг, това не се считало за проява на младежко нетърпение, а за отявлено прелюбодейство. Представете си как бихте реагирали вие, ако момиче в това положение се опита да ви обясни бременността си с ангелско посещение и божествена намеса! А от разказа на Матей знаем съвсем точно какво е помислил бъдещият ѝ съпруг – колкото и да обичал годеницата си, той счел нейната история за неприемлива.

Някои хора изглежда смятат, че ранните християни са били готови в религиозното си усърдие да повярват на всяка измислена история, стига да е богато гарнирана с набожност и чудеса. Но те забравят, ако въобще са знаели, че именно най-бедните и необразованите сред религиозните хора са онези, които са склонни да приемат сериозно моралните изисквания на вярата си. Те са свикнали да приемат безусловно авторитета на закона и не са развили изтънчената ловкост, с която богатите и образованите извиняват или дори оправдават своите отклонения.

Йосиф е селски човек, дърводелец и явно благочестив. Той не само не хваща никаква вяра на историята на Мария, но дори *намисля да я напусне тайно* (Матей 1:19) – да развали годеща и да откаже да се ожени за нея.

Мария несъмнено е очаквала това. Още когато Гавриил ѝ обявява вестта, тя инстинктивно знае как ще я приемат хората. Не

само Йосиф, а и цялото общество. Този инстинкт не я лъже. По-късно, по време на служението на нашия Господ, противниците Му често Го нападат за това, че е роден извънбрачно. *Ние не сме родени от блудство* – казват те (Йоан 8:41).

ВЪЗКРЕСЕНИЕТО

След като Йосиф отначало не вярва в думите Мария, то какво свидетелство имаме ние, за да повярваме? Имаме съкрушително доказателство – възкресението на Сина на Мария от мъртвите оставя извън всякакво съмнение историята за Неговото зачатие. Невъзможно е да повярваме във възкресението на Христос, без да вярваме в Неговата божествена същност. А би било абсурдно да приемаме тази същност и същевременно да смятаме, че жената, чрез която Божеството е решило да се въплъти, греша в своето описание на събитията. И съвсем немислимо е да предполагаме, че тя преднамерено си е измислила някаква въображаема история.

Когато става въпрос за доказателство за божествената същност на Христос, апостолите винаги цитират на първо място Възкресението – и себе си като негови очевидци, чиито свидетелства могат да бъдат разследвани и проверени. Те не изтъкват като доказателство девственото зачатие, но не защото не вярват в него, както наивно смятат някои, а защото Мария, която единствена е свидетел на това събитие, не може да бъде разпитвана за нещо толкова интимно. И ние, които сме повярвали чрез свидетелството на апостолите, вярваме в девственото зачатие, защото преди това сме повярвали във Възкресението и божественото естество на Христос – а не сме повярвали в божественото естество, защото първо сме приели девственото зачатие.

Между другото, като говорим за свидетелството на апостолите, добре е да разгледаме едно възражение против девственото зачатие, което понякога се чува заради думите на Павел в Посла-

нието до галатяните, глава 4. Там той казва, че Христос е *роден от жена* (ст. 4). Според някои това показвало, че Павел не вижда нищо необикновено в раждането на Христос, той бил роден от жена като всеки друг човек. Затова те стигат до заключението, че Павел не е вярвал в девственото зачатие.

Предпоставките им може да са верни, но не и заключението. Строго погледнато, елементът на чудото в идването на нашия Господ на този свят не е в неговото раждане, а в неговото зачатие. Самото раждане най-вероятно е протекло съвсем естествено. Това не е все едно – когато Павел заявява, че Христос е роден от жена, както всеки друг човек, той всъщност иска да каже, че идването Му в нашия свят не е теофания² или плод на въображението, а истинско, реално въплъщение. Павел по никакъв начин не отрича, че зачатие на Христос е било чудо. А да твърдим, че „обикновено раждане“ автоматично означава и „обикновено зачатие“, несъмнено е логическа грешка.

ИСТИНСКИ ЧОВЕК

Тук обаче изниква едно по-сериозно възражение. Има хора, които твърдят, че богословското учение на останалата част от Новия Завет прави невъзможна вярата в девственото зачатие. Новият Завет, казват те, навсякъде подчертава факта, че Христос е истински човек: *трябваше да стане във всичко като братята Си* (Евреи 2:17). Те твърдят, че ако раждането на Христос е по някакъв начин специално или чудодейно, тогава Христос не би бил във всичко като нас. Това би отрекло неговата човешка същност, което е сериозна ерес.

На това възражение е достатъчно да отговорим, че самият Павел, в един от най-прочутите си пасажии, говори, че Христос, макар и напълно човек, е човек, различен от Адам, дори преди

² Теофания (гр. *teophánia*) непосредствено явяване на Бога, б.р.

грехопадението. Така е и писано: *Първият човек, Адам, стана жива душа, последният Адам стана животворящ дух* (1 Коринтяни 15:45). Тук не е мястото да се опитваме да обясняваме нещо, което самият Нов Завет не се опитва да обясни – как Христос може да бъде едновременно и Бог, и човек. Можем да кажем обаче, че макар в Новия Завет ясно да се заявява, че Христос е истински човек, никъде не се казва, че Той е само човек. Така историята за чудото на зачатие по никакъв начин не противоречи на новозаветното богословие за човешката същност на Христос.

ПОДРОБНО ОПИСАНИЕ

Но нека се върнем към историята на Лука за девственото зачатие. Когато казваме, че вярваме в нея, защото преди всичко вярваме във Възкресението и божествената същност на Христос, това не означава, че тази история е просто поетичен израз на вярата на Църквата във величието на Христос, а не реално историческо събитие. Ето например някои обстоятелства, които историята споменава подробно:

А след тези дни жена му Елисавета зачена; и се криеше пет месеца ... А в шестия месец ангел ... бе изпратен ... при една девица ... Ето Елисавета ... и тя е заченала ... и това е шестият месец за нея ... През тези дни Мария стана ... и влезе в къщата на Елисавета ... А Мария, като преседя при нея около три месеца, върна се у дома си. А на Елисавета дойде времето да роди.

Времеите подробности в една история са съвсем естествени, когато я разказва човек, който е бил главно действащо лице в нея. В силно емоционални моменти детайлите за време и място се запечатват неизличително в ума на човека, който преживява събитията, и се повтарят всеки път, когато историята се разказва. Нещо повече, когато става дума за зачеване и раждане на деца,

жените инстинктивно отбелязват и запомнят преди всичко времето на тези събития.

Още във въведението си (Лука 1:1-2) Лука ни казва, че историята му се основава на разкази на очевидци. Това означава, че разказът за девственото зачатие произхожда от самата Мария. А ако това е разказът на Мария, съвсем естествено е, че тя дава такива времеви подробности. Ако това беше просто поетичен начин да се изрази идеята, че Христос е специален Човек, не бихме имали нужда, нито пък бихме очаквали такива подробни детайли.

От друга страна, нека си дадем сметка какво би означавало твърдението, че този разказ не е историческа истина, а само мит. Лука много отговорно заявява, че описанията му са взети от разкази на очевидци. Ако непосредствено след това категорично твърдение той разказва нещо, което не се базира на разказ на очевидец, а е мит, той веднага се излага на обвинението в тежко изопачаване на фактите. А ако на всичкото отгоре си е направил труда да добави в историята времеви детайли, за да представи мита като истинско историческо събитие, каквото той не е, тогава няма никаква логика, по която да го оправдаем от обвинението в съзнателно намерение да заблуждава.

ОЩЕ СВИДЕТЕЛСТВА

Времевите детайли не само показват, че Мария е автор на историята, но и непряко свидетелстват за нейната истинност. Казва се, че Мария е останала с Елисавета около три месеца, преди Елисавета да роди. Около три месеца в този контекст трябва да означава по-скоро три, отколкото два месеца, а Елисавета вече е бременна в шестия месец, когато Гавриил се явява на Мария. Това означава, че Мария е отишла да види Елисавета и да ѝ разкаже за явяването на ангела веднага след като това се е случило, преди още да е имало някакви ясни физически признаци, че ще

има дете. Ако тя бе изчакала физическите признаци да я принудят да търси обяснение за нещо, което вече не може да крие, това би хвърлило сериозно съмнение върху историята.

Еврипид разказва една гръцка легенда (Вакханки³ 26-42, 333-334), според която Семела ражда дете преди брака си, а родителите ѝ измислят една история, че Семела била посетена от някакъв бог. Целта е да спасят честта на семейството, макар че сестрите ѝ така и не повярвали на историята.

В разказа на Мария няма нищо подобно. Виждаме, че тя не измисля историята, след като физическите белези на бременността са я принудили да даде обяснение. Затова не можем да си представим защо тя би измислила подобна история. Тя я разказва, просто защото наистина се е случила.

След като споменахме Семела и древния митологически свят, може би тук е мястото да разгледаме едно друго популярно възражение против историчността на девственото зачатие. То обикновено се повдига от псевдоначетени хора, които изведнъж са разбрали, че древните езически митологии са пълни с истории за девици, които раждат деца от богове и полубогове. Оттук те скачат на заключението, че девственото зачатие е просто още една подобна митична история, и предполагат, че ранните християни са ѝ повярвали, понеже са живели в свят, населен от народното въображение с изобилие от богове и богини.

Те изглежда са пропуснали факта, че първите християни са юдеи, които, макар да живеят в езическо обкръжение, са строги монотеисти и според техните вявания единствените свръхестествени създания, които могат да се съчетават с човешките жени, са зли духове (вж. Битие 6:4; Юда ст. 6-7). И макар самият Лука да е езичник, в своите текстове той отхвърля не по-малко категорично от всеки юдеин безумието на езическия политеизъм (вж. Деяния 14:11-18). Затова е пълен абсурд да се предполага,

³ Трагедия от Еврипид, ок. 405 г. преди Христа, б.р.

че историята за девственото зачатие, предадена от ранните християни, може да има каквато и да е връзка с политеистичните митове на тогавашния езически свят.

СТАРОЗАВЕТНО ПРОРОЧЕСТВО

Има едно доста по-сериозно възражение против историчността на девственото зачатие, което често се повдига от съвременните учени. Те твърдят, че произходът на тази история е следният. Ранните християни намерили в Септуагинта, гръцкия превод Стария Завет, един текст от пророк Исаия, където се казва, че девица ще зачене и ще роди син. И понеже вярвали, че всяко старозаветно пророчество, което може да се отнесе по някакъв начин към Месия, трябвало да се изпълни в живота на Христос, те си измислили историята за девственото зачатие, за да изглежда, че Той е изпълнил и това пророчество. И в допълнение тези учени обикновено добавят, че християните, които са направили това, могат да бъдат уловени в деянието, защото думата „девица“ в гръцкия текст е неправилен превод на една еврейска дума, която всъщност означава не девица, а просто млада жена.

Ще подминем обвинението в съзнателното изопачаване на фактите, макар и с предполагаеми добри мотиви, въпреки че, ако е вярно, това е доста сериозно нещо, което не може да се оправдае току-така. Ще се спрем обаче на две разсъждения, които имат отношение към въпроса. Ако измислянето на подобна история има за основна цел да покаже, че Христос е изпълнил пророчеството на Исаия, защо Лука разказва всичко с толкова много подробности, без да спомене това пророчество нито веднъж?

И второ, Матей, който единствен от евангелистите споменава пророчеството, разказва събитията в следната последователност: Йосиф чува идеята за девственото зачатие за първи път, когато момичето, за което е сгоден, се оказва бременно от някой друг. Тя се опитва да го убеди, че става дума за свръхестестве-

но, непорочно зачеване, но той отхвърля обяснението като абсолютно недостоверно и решава да развали годежа. Тогава му се явява ангел и го уверява, че случилото се наистина е чудо от Бога. И едва след това ранните християни, включително и Йосиф, намират потвърждение на посланието на ангела в едно старозаветно пророчество за девствено зачатие.

Със сигурност Йосиф не би отхвърлил историята на Мария толкова категорично и решително и не би решил да я напусне, ако е знаел за това пророчество и е очаквал изпълнението му. Ако критиците на Матей са прави, то той не само си е съчинил една история и я е представил за истинска, за да докаже, че раждането на Христос е изпълнение на пророчеството, но и като изпечен измамник се е опитал да заличи следите си и да скрие истинския произход на историята, като убеди читателите си, че Йосиф и ранните християни не са знаели за пророчеството, преди да се случи девственото зачатие. Да заявим, че един свят апостол е съзнателен измамник, е доста висока цена, за да избегнем необходимостта да повярваме в чудото на девственото зачатие.

И сега, сякаш дотук ни бяха малко странните възгледи, нека видим още един опит да се избегне буквалното приемане на девственото зачатие. Някои хора припомнят една равинска поговорка: „Има трима партньори в раждането на един човек: Светият, благословено да бъде Името Му, бащата и майката“ (вж. Нида⁴ 31А). Според тях, когато ранните християни твърдели, че Христос е заченат от Светия Дух, те просто повтаряли тези думи на равините, но за жалост по-късните християни не ги разбрали правилно и си помислили, че Детето на Мария има само божествен, но не и земен баща.

Според този възглед цялата история за чудото на Христовото раждане можела да се сведе до ревностното твърдение на ран-

⁴ Нида (Niddah) – част от Талмуда, която тълкува „ритуалната нечистота“ на жената по време на менструалния цикъл, б.р.

ните християни, че в раждането на Христос нямало нищо по-специално или различно от това на всеки друг човек. Остава да се чудим защо изобщо им е било да твърдят ревностно такова нещо. Ако неверието в чудесата е принудено да прибегва до такива чудати обяснения на девственото зачатие, то можем единствено да кажем, че в интелектуално отношение неверието е по-трудно от вярата.

Една от най-прелестните особености на Евангелието от Лука е начинът, по който то описва Христос като Закрилник и Спасител на отхвърлените и угнетените. В „Прозорец към рая“ са разгледани някои от случаите, в които такива хора се обръщат и биват възстановени от Христос. Изследванията на автора са задълбочени, но представени лесно разбираемо и увлекателно.

Дейвид У. Гудинг, MA, PhD, професор емеритус по старозаветен гръцки език в Кралския университет в Белфаст, е член на Ирландската кралска академия. Известен е на българските читатели с книгите си „В училището на Христос“, „Непоклатимото царство“, „Според Лука“, както и „Християнството – опиум или истина“, „Дефиниция на християнството“ и „Ключови библейски понятия“ в съавторство с проф. д-р Джон Ленокс.

ISBN 978-954-8225-94-6